संरक्षक
कृष्णप्रसाद बस्याल
अध्यक्ष
बगनासकाली गाउँपालिका

प्रमुख सल्लाहकार
सरस्वती दर्लामी (चिदी)
सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठ
गोविन्दप्रसाद भट्टराई
शालिकराम पहारी

सम्पादक
मणिराम अधिकारी
स्वास्थ्य संयोजक
बगनासकाली गाउँपालिका

सम्पादन मण्डल
सन्तोषा जि.सी.
ध्रुव पराजुली
विनिता पौडेल
नारायणप्रसाद गैरे

प्रकाशक
बगनासकाली गाउँपालिका
चिर्तुङ्गधारा पाल्पा

मुद्रक
रानीमहल अफसेट प्रेस
तानसेन, पाल्पा ९८५७०६०८५८

सम्पादकीय

समृद्धिका लागि सबै जुटौं

आजको अवस्थामा विगतको तुलनामा मानिसले संसारमा धेरै कुरामा विकास र परिवर्तन गरेका छन् । समाज विकास र समृद्धिको लागि अग्रगामी सोच र सोहीअनुसारको क्रियाकलापबाट विभिन्न मुलुकहरुले धेरै उन्नति प्रगति गर्न सकेका हुन् । प्राकृतक रुपमा सुन्दर हुँदा हुँदै पनि विकसित देशको तुलनामा भौतिक विकासमा हाम्रो देश नेपाल धेरै पछाडि रहेको छ । समाज र समग्र क्षेत्रमा अग्रगामी परिवर्तनका लागि विभिन्न समयमा जनसहभागितामा महत्त्वपूर्ण आन्दोलन पनि भए । जसको प्रतिफल स्वरुप देशमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको बहाली भएको छ । यतिबेला जननिर्वाचित प्रतिनिधिको नेतृत्वमा तीन तहको सरकार सञ्चालन भएको छ । स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिका, नगरपालिकाले नागरिकका सुझाव र समस्या सुन्न थालेका छन् । जनसहभागितामा विकास निर्माणका कार्यथालनी गरेका छन् । देशको बिकास भने को गाउँगाउँमा हुने विकास नै हो । गाउँको विकास नभएसम्म देशको समग्र विकास हुन सक्दैन । त्यसकारण पनि स्थानीय सरकारको परिकल्पना स्वरुप स्थानीय सरकारको रुपमा गाउँपालिका नगरपालिकाको अवधारणा आएको हुनुपर्दछ । नेपालको संविधानले परिकल्पना गरिएअनुसारको गाउँपालिकाको अधिकारलाई भरपुर उपभोग गर्ने र गराउने समय आएको छ । गाउँको विकासका लागि सत्तापक्ष र प्रतिपक्ष एकसाथ हातेमालो गर्नुपर्ने समय हो यो ।

नयाँ संविधानको मर्मअनुसार समाजको विकासमा सहजीकरणका लागि जनप्रतिनिधिहरुको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुने भएकाले उहाँहरुको सोंच सदा सकारात्मक तथा अरुको भलाईको लागि, समाजको सदा प्रगति र उन्नतिका लागि केन्द्रित हुनु पर्दछ भन्ने नागरिक अभिमत रहेको पाइन्छ । जनप्रतिनिधिहरुले गाउँ समाजको समृद्धिका लागि काम गर्दै गर्दा केवल आफ्नो नाम आउने मात्र सोंच रहदैन, धेरै पछाडिका सन्ततिलाई समेत फाइदा हुने दिगो विकासको कुरालाई ध्यान दिने भएकाले जन निर्वाचित शासन पद्धतिको महत्व बढेको हो । यो मर्म सबैले आत्मसात गर्नसक्नु पर्दछ । उहाँहरुले समुदायमा रहेका दीन दुखीको पीडालाई नजिकबाट महसुस गरी नागरिकको पीडामा के कसरी मल्हम लगाउन सकिन्छ ? भन्ने तथ्यलाई मनन् गर्दै नागरिकको समस्याको समाधानमा हरदम प्रयासरत रहनुपर्दछ र रहनुभएको छ ।

समाजको समृद्धिका लागि निवार्चित जनप्रतिनिधि मात्र होइन निवार्चनमा उपविजेता बनेर्का व्यक्तित्वको समेत उत्तिकै महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । निर्वाचनमा मत संख्याको आधारमा विजय तथा पराजयको घोषणा प्रजातान्त्रिक प्रक्रिया भएकाले यसलाई सामान्य मान्नु पर्दछ । यो लोकतन्त्रको सुन्दर पक्ष पनि हो । निर्वाचनमा जसले कम मत प्राप्त गरी पराजयको महसुस गर्नु भएको छ त्यो तपाईको सोंच मात्र हो नागरिकले तपाईलाई अहिले निर्वाचित जनप्रतिनिधिको कामको निगरानी गर्ने जिम्मेवारी सुम्पेको हो भन्ने लाग्दछ । किनकी तपाईले जति मत पाउनु भएको छ ती नागरिकले तपाईमा भरोसा राखेका छन् । तीनले तपाईलाई आफ्नो प्रतिनिधि मानेका हुन् । यसर्थ निर्वाचनका विजेता र उपविजेता सबैले आआफ्नो गाउँ वा नगरको विकासका लागि चासो लिनुपर्दछ । विकास र समुदायको समृद्धिका लागि अर्थात नागरिकको हितका लागि अझ उत्साहका साथ सबै लाग्नु पर्दछ । संविधान कार्यान्वयनका लागि सवैको प्रयत्न र समर्पणको खाँचो छ । समृद्ध बगनासकाली सुखी बगनासकालीबासी नारा साकार पार्न सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, नेता तथा कार्यकर्ता, समाजसेवी, कर्मचारीहरुले सदा सकारात्मक सोचका साथ समाजको विकास र समृद्धिका लागि एकजुट हुन अनुरोध गर्दछौं ।

समृद्ध बगनासकालीका लागि हाम्रो राजनीति

कृष्ण प्रसाद बस्याल
अध्यक्ष
बगनासकाली गाउँपालिका पाल्पा

भनिन्छ, मुलुकको बिकास र परिवर्तनको सबै भन्दा ठुलो र सशक्त माध्यम भनेको राजनीति हो । राजनीति राज्य सञ्चालनको मेरुदण्ड पनि हो जसले ऐन कानून, नीति, नियमहरुको निमार्ण गरी सही बाटो पहिचान गर्न र नागरिकलाई सहजरुपमा जीवयापनका लागि मार्ग निर्देश गर्ने गर्दछ । यसका साथै समाजमा अनुशासन कायम गर्न र न्यायमूलक समाज निमार्णमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । आजको एक्काईसौ शताब्दीमा हाम्रो राजनीति जनता केन्द्रित, समाजको आर्थिक समृद्धिमा टेवा दिने खालको तथा मुलुकको समृद्धि केन्द्रित हुनुपर्दछ भन्ने हामीलाई लाग्दछ । समुदायको नजरमा हामी राजनीति गर्ने व्यक्तिहरुको अनुशासन पनि महत्त्वपूर्ण सवाल बन्न पुग्दछ ।

राजनीति गर्ने व्यक्तिको व्यवहार समाजको समृद्धिसगँ जोडिएको हुनाले, हरेक समयमा नेताको कार्य, समाजको अगुवा अर्थात मार्गदर्शकको रुपमा हुनु उपयुक्त मानिन्छ । हाल नेपालमा राजनीतिक बिकास स्वरुप, आमुल परिवर्तन भइ ऐतिहासिक संविधानसभा जारी हुनुका साथै देशमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना भएको छ । नागरिकको नेतृत्वमा निर्मित संविधानबाट मुलुकको कायापलट हुने आसा नागरिकको छ । नागरिकको आसा र अपेक्षालाई संविधानको सफल कार्यान्वनले मात्र पूरा गर्ने हुँदा, त्यसको कार्यान्वयनको पहिलो चरणमा स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भइ सिंहदरवारको अधिकारलाई गाउँमा हस्तान्तरण गरिएको छ । तसर्थ स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी धेरै महत्वपूर्ण, महत्वाकांक्षी र चुनौतिपुर्ण पनि रहेका छन । यो मर्मलाई हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिले आत्मसात गरेर पक्ष प्रतिपक्ष भनेर विभेद नगरी विकास निर्माणका सवालमा सबैलाई समेटन सक्नु पर्दछ भन्ने आम्रो ठम्याइ छ ।

स्थानीय सरकार नागरिकका चाहना, विश्वास र भरोसालाई पुरा गर्न प्रतिबद्ध छ । हामी प्रष्ट छौँ–राजनीति गर्ने राजनीतिकर्मी तथा जनप्रतिनिधिहरु दीर्घकालिन सोंचका साथ अगाडि बढ्नु पर्दछ । समाजको समग्र उत्थान र विकास राजनीति गर्ने सीमित व्यक्ति तथा जनप्रतिनिधिहरुको कार्यबाट मात्र सम्भव छैन, त्यसकारण समाजको परिवर्तन तथा समृद्धिका लागि समाजसेवी, जनप्रतिनिधिहरु, दलका प्रतिनिधि, सम्पूर्ण नागरिक तथा कर्मचारीहरुको समेत महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । आज हामी बगनासकाली गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिका लागि सबै जुटिरहेका छौं र जुट्न सबैलाई आव्हान गर्दछौं । हाम्रो चाहना समाज र देशको परिवर्तन रहेको छ तथापि स्थानीय स्तरको विकास बिना मुलुकको समृद्धि सम्भव छैन । तसर्थ हामी सवैको पहिलो ध्यान गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिमा जाओस् भन्ने आग्रह गर्दै सकारात्मक सोंच र हातेमालोको अपेक्षा गर्दछौं ।

जय बगनासकाली !

""सुन्दर, शान्त, समृद्ध र सभ्य बगनासकाली गाउँको सार आर्थिक, सामाजिक, पर्यटन र पूर्वाधार विकासको दिगो आधार""

- ☞ जन्म, मृत्यू, बिहे जस्ता घटना ३५ दिनभित्र वडा कार्यालयहरुमा दर्ता गरौं ।
- ☞ विकास निर्माणका काम उपभोक्ता समिति मार्फत् जनसहभागितामा समयमै सम्पन्न गरेर फरकफरक गरौं, अर्थात् विकास निर्माणका काममा विलम्ब नगरौं ।
- ☞ स्थानीय सरकारलाई सबल बनाउन समयमै कर तिरौं, सेवा प्रवाहमा रहेका कमी कमजोरी औंल्याऔं ।
- ☞ कृषि, पशुपालनमा यूवा सहभागिता बढाएर स्वरोजगार सिर्जनामा टेवा पुऱ्याऔं ।
- ☞ छोराछोरीलाई शिक्षित र सक्षम बनाउन विद्यालय पठाऔं ।
- ☞ बाँझो जमिनमा बोटबिरुवा लगाऔं ।
- ☞ सीप सिकौं, स्वाबलम्बी बनौं ।
- ☞ भूकम्प प्रतिरोधि संरचना निर्माण गरौं ।

अनुरोधक:
augf ; sfnL ufpkflnsf
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
चिर्तुङ्गधारा, पाल्पा

लैंगिक हिंसा, हिंसाका प्रकारहरु,यसले स्वास्थ्यमा पार्ने प्रभावहरु तथा लैंगिक हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियानको विकासक्रम

; / : j tL lrbL
pkfWo If
augf; sfnL ufpkflnsf

लैंगिक हिंसा के हो ?

लैंगिक हिंसा भन्नाले पुरुषद्वारा महिला विरुद्ध वा महिलाद्वारा पुरुष विरुद्ध गरिने प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कुनैपनि क्रियाकलापहरु जसले पीडितको शारिरिक, मानसिक, सामाजिक पक्षको हानी एवं नोक्सानी गर्दछ, भने त्यस्तो क्रियाकलापलाई लैंगिक हिंसा भनिन्छ । यस्ता लैंगिक हिंसा जन्य क्रियाकलापहरु मानव अधिकार विरुद्ध हुनुका साथै यसले मानव स्वास्थ्यमा पनि नकारात्मक असर पार्दछ ।

समाजका रहेका मूल्य, मान्यता, धारणा एवं क्रियाकलापहरु समाजले नै निर्धारण गरिएका हुन्छन् । यिनै संरचनाहरुको आधारमा पुरुष एवं महिला बीचमा असमान विभेदहरु रहेको पाइन्छ जसको फलस्वरुप पुरुषद्वारा महिला एवं महिलाद्वारा पुरुष प्रताडित हुने एवं एकले अर्का माथि गरिने हिंसाजन्य क्रियाकलापलाई लैंगिक हिंसा भनिन्छ । नेपाली समाज र यसको व्यवहारिक पक्षलाई हेर्ने हो, भने महिलाद्वारा पुरुष माथि हुने लैंगिक हिंसा न्यून रहेको छ, भने त्यसको तुलनामा पुरुषद्वारा महिला माथि हुने/गरिने लैंगिक हिंसा अत्यधिक पाईन्छ ।

लैंगिक एवं घरेलु हिंसाका प्रकारहरु

(क) शारीरिक यातना तथा हिंसा

दाइजो नल्याएको, छोरा नपाएको वा यस्तै यस्तै कारणहरुको आधारमा महिलालाई पिट्नु अङ्गभङ्ग एवं अपाङ्गता पार्नु, जलाउनु, बलपूर्वक गर्भपतन गराउनु र शारीरिक यातता दिई मार्ने समेत गर्नु आदि ।

(ख) मानसिक एवं मनोवैज्ञानिक यातना तथा हिंसा

डर, धाक, धम्की, त्रासपूर्ण व्यवहार, गाली गलौज, झुट्टा आरोप, बेइजत, भेदभाव गरी यातना दिनु, होच्याएर असमान्य व्यवहार गर्नु आदि मानसिक एवं मनोवैज्ञानिक यातनाहरु हुन् । आँखा तरेर हेर्नु वा मौखिक रुपमा अपशव्द बोल्नु, असुरक्षित महसुस गर्न बाध्य पार्नु, साथै छोडपत्र गर्छु भन्नु, खाना दिन्न भनी घरबाट निकाल्छु आदि भन्नु मानसिक एवं मनोवैज्ञानिक यातना तथा हिंसा गर्नु हो ।

(ग) यौनजन्य यातना तथा हिंसा

इच्छा एवं चाहना विपरित शारीरिक सम्पर्क राख्नु, असुरक्षित यौन सम्पर्क राख्नु, बलजफ्ती गर्भधारण गर्न बाध्य पार्नु, असामान्य यौंन सम्पर्क गर्नु,बलात्कार, यौनजन्य दुर्व्यवहार, यौन यातना तथा शोषण, हाडनाता करणी, वैवाहिक बलात्कार, मानव बेचविखन तथा ओसारपसार गर्नु आदि यौन जन्य यातना र हिंसा हुन् ।

(घ) नियन्त्रणजन्य यातना तथा हिंसा

हिंडडुल गर्न, मानिस भेट्न, कार्यालयमा काम गर्न, मनोरञ्जन गर्न, धर्म कर्म गर्न, खानपान गर्न साथै श्रोत एवं साधनहरुमा नियन्त्रण, आर्थिक श्रोत र साधनबाट बञ्चित, सम्पत्तिको दुरुपयोग, रोजगार वा आयआर्जन गर्ने कार्यवाट बञ्चित गर्ने आदि नियन्त्रणजन्य यातना तथा हिंसा हुन् ।

(ङ) प्रथा परम्पराजन्य हिंसा

बोक्सीको आरोपमा यातना दिनु, परम्परा देखि चल्दै आएको चलनको नाममा देवकी, वादी, झूमा, छाउपडी, छुवाछुत आदि ।

(च) यौन जन्य दुर्व्यवहार वा हिंसा

कुनै व्यक्तिले कसैलाई उसको इच्छा विरुद्ध यौनजन्य मनसायले गर्ने व्यवहार यौनजन्य दुर्व्यवहार हो । यौनजन्य दुर्व्यवहार यौन मनसायले विपरित अथवा स्वलिङ्गी माथि गरिने अनिश्चित आचरण यौनजन्य दुर्व्यवहार हो । सामाजिक संरचनाका कारण यस प्रकारका दुर्व्यवहारबाट महिला तथा बालबालिकाहरु बढी पीडित हुन्छन ।

यौनजन्य दुर्व्यवहारका प्रकारहरु

- शारीरिकः अनावश्यक रुपमा छुनु, थपथपाउनु, छाम्नु, चिमोट्नु, सुमसुमाउनु, चुम्वन गर्नु ।
- मौखिकः अश्लिल वा अपमानजनक टिप्पणीहरु, यौनजन्य चुट्किलाहरु, अप्रिय ठठ्टाहरु इच्छा विपरितको यौनजन्य प्रस्तावहरु वा दवाव दिनु
- लिखितः अश्लिल वा कामूक तस्विर वा वस्तु वा लिखित सामाग्री प्रर्दशन गर्नु, यौन सम्बन्धी सामाग्रीहरु वितरण गर्नु, अश्लिल वा कामूक चलचित्र देखाउनु ।
- इसाराः घुरेर हेर्ने, सुसेली बजाउने, आँखा जुधाउने, आँखा झिम्क्याउनु, यौनजनित अश्लिल इसारा वा हाउभाउहरु गर्ने, जिब्रो पड्काउने आदि ।

लैगिंक हिंसाले स्वास्थ्यमा पार्ने प्रभावहरू

(क) मृत्यूजन्य प्रभावहरू

शारीरिक, मानसिक एवं सामाजिक पक्षमा लैगिक हिंसाजन्य क्रियाकलापहरुले गर्दा आत्महत्या एवं मृत्यूसम्म भएको पाइन्छ । जस्तैः एड्सबाट हुने मृत्युहरु, मातृमृत्यू हुनु तथा युवतीहरु एवं महिलाहरुद्वारा हुने आत्महत्या वा हत्या, पुरुषद्वारा गरिने हत्याहरु मृत्यूजन्य असरहरु हुन ।

(ख) शारीरिक स्वास्थ्यमा पार्ने असरहरू

चोटपटक लाग्नु, अङ्गभङ्ग हुनु, अपाङ्ग हुनु, शारीरिक असक्तता हुने आदि लैगिक हिंसाका शारीरिक स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव हुन ।

(ग) मानसिक स्वास्थ्यमा पर्ने असरहरूः

झोक्राएर बस्नु, बौलाउनु, खाना खान समस्या हुनु, डिप्रेसन, चिन्ता हुनु, आत्मबल घट्नु, तर्सिनु, कराउनु, निद्रा नलाग्नु, भ्रमित हुनु आदि मानसिक स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक असरहरु हुन ।

(घ) नकारात्मक व्यवहार देखिनु र यसको असरहरू

मादक पदार्थ एवं सुर्तिजन्य पदार्थको लत लाग्नु, झगडालु स्वभावको विकास हुनु, काममा लगनशिलता घट्नु आदि नकारात्मक व्यवहारहरु हुन जसले शारीरिक एवं मानसिक स्वास्थ्यमा पनि असर पार्दछ ।

(ङ) पारिवारिक स्वास्थ्यमा पार्ने असरहरू

बच्चाहरुको स्वास्थ्य बिग्रिनु, परिवारको स्वास्थ्य स्थिति विग्रनु, सामाजिक क्रियाकलापहरुमा नकारात्मक प्रभाव पर्नाले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष सो को असर परिवारको स्वास्थ्यमा पर्नु आदि लैगिक हिंसा जन्य क्रियाकलापहरुले गर्दा हुने नकारात्मक प्रभावहरु हुन । समाजमा हिंसाका स्वरुप विभिन्न प्रकृतिका देखिन्छन । हिंसा असमान सामाजिक सम्वन्ध असमान शक्ति सम्बन्ध, असमान आर्थिक सम्बन्ध तथा असमान सामाजिक मूल्य मान्यताको उपज हो । अहिले समाजमा हिंसाबाट बढी जोखिममा प्रभावित भएको समूह वर्ग महिला र बालबालिका हुन् । हिंसालाई न्यूनीकरण गर्न राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय धेरै प्रयासहरु हुँदै आएका छन् । शभ्य र समृद्ध समाजका लागि हिंसा निराकरण आजको आवश्यकता हो । लिंगको आधारमा गरिने हिंसाले कुनैपनि महिला र बालवालिकाको जीवनमा कुनै पनि प्रकारको पिर र दुःख ल्याउने खालका राज्य वा व्यक्तिद्वारा व्यक्तिगत, नीतिगत व्यवहारहरुका साथै त्यस्ता व्यवहारहरु जसले सस्थागत रुपले भेदभावलाई बढावा दिनुको साथै समाजमा महिला वा बालिका भएकै कारणले गर्ने विभेदपूर्ण व्यवहारलाई बढावा वा मद्दत पुऱ्याउँछ । लिंगको आधारमा गरिने हिंसा मानव अधिकार हननको निकृष्ट व्यवहार हो । यो सवै देश, सवै सस्कृति, वर्ग, समुदाय, आर्थिक स्थिति भएका समूहहरुमा छ । हाल आएर धेरै महिला र बालिकाहरु डर, त्रास हिंसा तथा विभेदपूर्ण स्थितिमा बाच्न बाध्य छन् । त्यसैले महिला माथि हुने हिंसालाई कल्याणकारी सोंचबाट हेरेर अधिकारमूखी सोंचवाट हेर्नुपर्दछ ।

सन् १९६० को दशकमा ल्याटिन अमेरिकाको डोमेनिकन गणराज्यमा तत्कालिन निरंकुश तानाशाही त्रिजुलो सरकार विरोधी सभालाई मिरावल परिवारका तीन छोरीहरु पेट्रिया, मिर्जभा र सारियालाई सम्बोधन गर्न बाटोमा जादैं गर्दा राज्य द्रोहको आरोप लगाउँदै उक्त निरंकुश सरकारले पक्राउ गऱ्यो र त्यसको ११ महिनापछि १९६० नोभेम्वर २५ तारिखमा ती तीन दिदीबहिनीको सामूहिक हत्या गरियो । त्यस हत्या काण्डले त्यहाँको निरंकुशता विरोधी आन्दोलन मत्थर भएन वरु त्यहाका जनताले शोकलाई शक्तिमा बदल्दै आन्दोलनलाई अझ सशक्त बनाएर तानाशाहीबाट देश मुक्त भई डोमेनिकन स्वतन्त्र गणराज्यको स्थापना भयो । यसै सन्दर्भमा संयूक्त राष्ट्र संघको महासभाले एक प्रस्ताव पारित गर्दै नोभेम्वर २५ लाई महिला हिंसा विरुद्धको अन्तर्राष्ट्रिय दिवसको मान्यता दिएपछि विश्व भरिनै यो दिवस मनाउन थालियो ।

यस १६ दिने अभियानलाई सेतो रिवन अभियान पनि भनिन्छ । पुरुष वर्गबाट महिला एवं बालिकाहरुप्रति हुने हिंसाको विरुद्धमा पुरुष र युवाहरुद्वारा आफ्नो व्यक्तिगत रुपमा वा सस्थागत रुपमा गरिने प्रतिवद्धताको अभियान हो । यसको शुरुवात महिला तथा बालिका विरुद्ध भइरहेको हिंशाको वारेमा वोल्ने जिम्मेवारी पुरुष वर्गले लिनु पर्दछ भन्ने विचारबाट सन् १९९१ मा क्यानडाका के ही पुरुषहरुबाट भएको थियो ।

सेतो रिवन अभियानका उद्देश्यहरू यस प्रकार छन् ।

१. महिला तथा बालिका विरुद्धको हिंसा कहिल्यै नगर्ने ।

२. महिला तथा बालिका विरुद्धको हिंसाको उपेक्षा कहिल्यै नगर्ने ।

३. महिला तथा बालिका विरुद्धको हिंसामा कहिल्यै चुप लागेर नबस्ने ।

नोभेम्वर २५ लाई संयुक्त राष्ट्र संघले सन् १९९९ मा महिला हिंसा विरुद्धको दिवसलाई आधिकारीक मान्यता प्रदान गरेको छ । १६ दिने अभियानभित्र विभिन्न दिवसहरु परेका छन् ।

नोभेम्वर २५ महिला हिंसा विरुद्धको दिवस

नोभेम्वर २९ महिला मानव अधिकार रक्षा दिवस

डिसेम्वर १ विश्व एड्स दिवस

डिसेम्वर ३ विश्व अपाङ दिवस

डिसेम्वर ५ अन्तराष्ट्रिय स्वयंसेवक दिवस

डिसेम्वर १० अन्तराष्ट्रिय मानव अधिकार दिवस

सैद्धान्तिक आधार

हिंसा : देशहरुबीच भएको भए युद्ध भन्न सकिन्थ्यो ।

हिंसाः रोग भएको भए यसलाई संक्रामक रोग भन्न सकिन्थ्यो ।

हिंसाः ईन्धनको चुवाहत भएको भए यसलाई विपत्ति भन्न सकिन्थ्यो ।

हिंसाः तर यो सधै महिला तथा बालिकाहरु माथि भै रहेको छ । यौन दुर्व्यवहार, बलात्कार, कुटपिट, हत्या, आगो लगाउनु, दैनिक घर व्यवहारमा भेदभाव गर्नु, संस्कार र परम्पराको नाममा अधिकारवाट वञ्चित गर्नु, गराउनु आदि महिला तथा बालिका विरुद्धका हिंसा हुन् । यस शारीरिक हिंसामात्र हैनन् मानसिक हिंसा पनि त्यत्तिनै दुःखदायी हुन्छन् तर सवै पुरुष हिंस्रक हुन्छन् भन्न मिल्दैन । हाम्रो पुरुष प्रधान सामाजिक मूल्य र मान्यताको मानसिकताले गर्दा अधिकांश पुरुषहरुले महिला तथा बालिका माथि हिंसा गर्ने गरेको पाइन्छ ।

महिला तथा बालिका विरुद्धका हिंसा चाहे धनी, गरीव, शहरी, गाउँका, तथा शिक्षित वा अशिक्षित सवै वर्ग र जातजातिका पुरुषहरुबाट भैरहेका छन् । साथै समाजमा केही पुरुष र युवा वर्गले महिला तथा बालिका विरुद्ध भयावह र अविश्वासको वातावरण श्रृजना गरिरहेका छन् । यसबाट हाम्रा समाजका अधिकांश दिदीबहिनी, आमा छोरी, श्रीमती र केटी साथीहरुले आफू असुरक्षित भएको महशुस गरिरहेका छन् । प्रायःजसो सबै महिलाहरु समाजमा विद्यमान पुरुष प्रदान कुसंस्कारको घेराभित्र बस्न बाध्य छन । यस किसिमका हिंसा महिलामा मात्र सीमित नभएर कमजोर पुरुषहरुमा समेत भै रहेको हुन्छ ।

सेतो रिवन अभियानले महिला तथा बालिका विरुद्ध हिंसाका महत्त्वपूर्ण पक्ष पूरुष हो भने यसको समाधानको हिस्सा पनि पुरुषनै हो भन्ने कुरामा विश्वास राख्दछ । यसैले यो समस्या समाधानका लागि पुरुषहरुनै महिला वर्गको पूर्ण सम्मानका लागि प्रतिवद्ध हुनु पर्दछ ।

'लैंगिक हिंसा र दुर्व्यवहारः छैन हामीलाई स्वीकार' मुल नाराका साथ २०७५ सालको १६ दिने अभियान विभिन्न कार्यक्रमहरु तय गरी मनाउने निर्णय गरिएको छ ।

वगनासकाली गाउँपालिकामा महिला तथा बालिका हिंसाको अवस्था

हालसम्मको हिंसाको उजुरीहरु

सि. नं.	हिंसाको किसिम	उजुरी संख्या	कैफियत
१	घरेलु हिंसा सम्वन्धी	४ चार	
२	बहु विवाह सम्वन्धी	२ दुई	
३	जवरजस्ती करणी तथा उद्योग	०	
४	आत्महत्या (महिला, बालिका)	०	
५	बेवारिसे अवस्थामा फेलापारी उद्दार गरिएको	०	

महिला तथा बालिका हिंसा निराकरणका लागि सवै पक्ष, निकाय, तह र तप्काबाट संवेदनशील भई सामूहिक प्रयास थाल्नु अहिले को आवश्यकता हो । हामी आव्हान गर्न चाहन्छौं, हिंसालाई निराकरण गर्ने अभियानमा हामी सबै एक साथ जुटौं । हिंसा मुक्त बगनासकाली हामी सवैको चाहना ।

k0f{: tgkfg cd[t ;dfg

स्तनपान बच्चाका लागि अमृत समान हो । बच्चा जन्मने बित्तिकै जति सक्दो चाडै कम्तीमा १ घण्टा भित्रनै बिगौति दूध खुवाउन शुरु गर्नु पर्दछ, जुन बच्चाको लागि पहिलो खोपको रुपमा काम गर्दछ, जसले गर्दा बच्चालाई तत्काल न्यानो हुनुको साथै शरीरमा रोग सगँ लड्ने क्षमताको विकास भई स्वस्थ रही हुर्कनका लागि सहयोग गर्दछ । बच्चालाई जन्मे देखि ६ महिनासम्म निरन्तर रुपमा रात र दिनमा गरी कम्तीमा १० देखि १२ पटकसम्म तथा बच्चाले दूध खान खोजे सो भन्दा बढी पटक सम्म दूध खुवाउनुलाई पूर्णस्तनपान भनिन्छ । बिरामी भइहालेको अवस्थामा तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी तथा मेडिकल अफिसरको सल्लाहमा औषधि खुवाउन सकिन्छ तर खाना र पानी समेत खुवाउनु जरुरी हुँदैन ।

शिशुलाई स्तनपान गराउने तरिका :

- स्तनपान गराउने आमा तनावरहित भई आरामसँग बसेको हुनुपर्दछ
- शिशुको शरीर आमासँग टाँसिएको र मुख स्तनतर्फ फर्केको हुनु पर्दछ
- शिशुको टाउँको र शरीर सिधा हुनुपर्दछ ।
- शिशुको चिउडोले आमाको स्तनलाई छोएको हुनुपर्दछ ।
- आमाको दुवै हातले शिशुको पिठ्युमा राम्रो सगँ समातेको हुनुपर्दछ ।

पूर्णस्तनपानको फाईदाहरू

- बच्चा स्वस्थ हुन्छ ।
- आमा र बच्चाको माया ममता बढ्छ ।
- आमाको मनलाई आनन्द बनाउँछ ।
- आमालाई अस्थायी परिवार नियोजनको रुपमा काम गर्दछ ।
- स्तनपानले आमाको पाठेघरको स्वास्थ्यमा फाईदा गर्दछ ।
- आमालाई अत्याधिक रक्तश्राव हुनबाट बचाउन सहयोग गर्दछ ।
- आमाको दुधको मुन्टा चिरा हुनबाट बचाउँछ ।
- आमाको दुध गानिनबाट बचाउँछ ।
- आमाको स्तन क्यान्सरबाट बचाउन सहयोग गर्दछ ।

आमा र बच्चाको फाईदाहरुको स्वस्थ नागरिक बनाउनका लागि सम्पूर्ण आमाहरुलाई पूर्णस्तनपानका लागि अनुरोध गर्दछौ ।

rf}yf] ufpF;efdf k|:t't kµlt k|t j}bg

यस गरिमामय चौथो गाउँसभाका श्रद्धेय अध्यक्ष ज्यू,
गाउँपालिकाका उपाध्यक्षय ज्यू,
वडा अध्यक्ष ज्यू, लगायत कार्यापालिकाका सदस्य ज्यूहरु,
गाउँसभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु,
गाउँपालिकाका कर्मचारी साथीहरु,

; Gb/k|;fb >]7
kd'v k|zf; sLo clws[t

स्थानीय तहमा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार हाम्रो बगनासकाली गाउँपालिकाको चौथो गाउँसभा सम्पन्न हुन गइरहेको छ । लोकतन्त्रका लाभहरुलाई समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित ढङ्गले वितरण गरी कानुनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा

विद्यायीक, कार्यकारिणी र न्यायिक आधारलाई संस्थागत गर्न बगनासकाली स्थानीय सरकार प्रतिबद्ध छ । नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ मा गाउँपालिकाको एकल अधिकारबारे उल्लेख गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११(२) बमोजिम गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार क्षेत्रको परिधिमा रहेर गाउँसभाद्वारा पारित नीति तथा कार्यक्रम र बजेटलाई यथा सम्भव कार्यान्वयन गर्ने हाम्रो अथक प्रयास जारी छ ।

सीमित साधनबाट, जनताको असीमित आवश्यकता पुरा गर्न प्रायः असम्भव छ तथापी जनताको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, साथै महसुस हुने गरी भौतिक विकास मार्फत दिगो विकासको चाहनालाई पुरा गर्ने तर्फ हाम्रो ध्यान केन्द्रित छ । प्राप्त सीमित स्रोत र साधनको समुचित व्यवस्थापन र विकासको हरेक चरणमा सर्वसाधारण नागरिकको चासो र सहभागिता बढिरहेको छ । गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवाप्रति जति बढी नागरिकको चासो र निगरानी हुन्छ उति बढी पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सुशासन प्रवर्द्धनमा उति टेवा पुग्दछ । बगनासकाली गाउँपालिकाबासी आम नागरिकप्रति हाम्रो उत्तिकै सम्मान र दायित्व छ । नागरिकको अधिकार स्थापित गरी विकासकोफल न्यायोचित ढङ्गले वितरण गर्नेतर्फ पनि हामी उत्तिकै सचेत छौं । यस आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ का लागि गाउँसभाबाट पारित भएका वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेटलाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा गाउँपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरु र कर्मचारीहरु लगनशिलताका साथ खटिएका छौं । यस आ.व.मा गाउँपालिकाबाट सम्पादित विकास निमार्णका योजना तथा कार्यक्रम र बजेट खर्च समेत यस गरिमामय सभामा संक्षिप्त प्रतिवेदनको रुपमा प्रस्तुत गर्ने जमर्को गरिएको छ ।

संक्षिप्त प्रगति विवरण :

ef}lts k'jf{wf/ lgdf{0f tkm{

- हालसम्म सम्झौता योजना - ९६ वटा
- गा.पा. पूर्वाधार विकासतर्फ - ३
- गा.पा. सामाजिक विकासतर्फ - ३
- केन्द्रीय योजना - १
- वडा स्तरीय - ८९ वटा

; DkGg ofhgf ;¥of - !^

- गा.पा. स्तरीय - १
- वडा स्तरीय - १२
- लक्षित वर्ग तर्फ सम्पन्न - ३

कृषि विकास शाखा तर्फ - कार्यक्रम प्रगति - ८८.०३ सम्पन्न (३९ वटा कार्यक्रम)

पशु सेवा शाखा तर्फ - कार्यक्रम प्रगति ४२

शिक्षा शाखातर्फ-कार्यक्रम प्रगति-सशर्ततर्फ-४०निशर्त(गा.पा.) ३३

स्वास्थ्य शाखातर्फ-कार्यक्रम प्रगति-सशर्ततर्फ-१६ निशर्ततर्फ-२७

आर्थिक प्रशासन तर्फ - आ.वा.२०७५/०७६ को अनुमानित बजेट रु. ४३,४४,२८,०००।०० रहेकोमा हाल सम्म प्राप्त रकम रु.११,९५,३८,७९०।९२मध्येहालसम्मखर्चरु.११,६६,७२,२४१।३०

वित्तिय प्रगति - ९७.६० प्रतिशत

आन्तरिक आम्दानी :रु २०,८९,०९१।८७

- ठेक्का रकम असुलीः रु ४,९२,५००।००
- धरौटी तथा अन्य आय जम्मा : रु ४,५१,३२०।००
- गा.पा. तथा वडाको आन्तरिक अम्दानी :रु ११,४१,०९१।८७

वितिय समानीकरण र राजस्व बाँड फाँडतर्फ प्राप्त :रु ११,७५,५०,१०८।०५

- वित्तिय समानिकरण अनुदान : रु. ७,८८,९६,२००।००
- राजस्व बाँड फाँड अनुदान : रु. १,५१,९४,५०८।०५
- सामाजिक सुरक्षा अनुदान : रु. १,६६,१८,४००।००
- प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान : रु. ६८,४१,०००।००

यस वर्षको खर्चतर्फ : रु. ११,६६,७२,२४१।३०

गा.पा. तर्फको खर्च रकम : रु ६,१६,८६,५६३।९२

- गाउँपालिकाको प्रशासनिक चालु खर्च रु १,२२,८३,२४५।२०
- गाउँपालिकाको अन्य चालु खर्च रु : ३७,००,३७०।
- गाउँपालिकाको पूँजीगत खर्च रु २,९०,८४,५४८।७२
- सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम खर्चः रु १,६६,१८,४००।००

विषयगत शाखातर्फको खर्च : रु ५,४९,८५,६७७।३५

- शिक्षा तर्फको चालु /पूँजीगत खर्च :रु. ३,८५,९२,७५५।५८
- स्वास्थ्य तर्फको चालु/पूँजीगत खर्च :रु. ९९,९८,८९१।२०
- कृषि विकास तर्फको चालु/पूँजीगत खर्च :रु. ३९,७६,६३२।६०
- पशु सेवा तर्फको चालु/पूँजीगत खर्च :रु. ७,८२,१८९।८०
- आयुर्वेद तर्फ चालु/पूँजीगत खर्च : रु. १३,०३,८७६।३१
- महिला विकास कार्यक्रम तर्फ चालु/पूँजीगत खर्च :रु. ३,३१,३२१।८६

विगतको बेरुजु स्थिति :

गत आ.व. ०७३/०७४ सम्मको फछ्यौंट गर्न बाँकी (रु.) (अ)	आ.ब.०७३/०७४ वर्षाको सं प. बाट कायम बेरुजु रु. (D)	आ.ब. ०७४/०७५ वर्षाको कायम बेरुजु रु. (E)	कूल बाँकी रु. (F= C+D+E)
१३,२४,२९१	१३,२३,५७५	६८,८६,६१०	९५,३४,४७६

आ.व. ०७४/०७५ को मलेपबाट औंयाइएको रु. ६८,८६,६१०। बेरुजु सुपरीक्षणको लागि पेश भएको हुँदा अन्तिम बेरुजु कायम भइनसकेको ।

यस आ.व.मा भएका महत्त्वपूर्ण उपलब्धीहरु :-

१. बगनासकाली कृषि विकास कार्यक्रम–'के पाईन्छ होईन के चाहिन्छ' को आधारमा सञ्चालन गरिएको ।

२. युवा-स्वरोगार कार्यक्रम (शैक्षिक प्रमाणपत्र धितो) सञ्चालन गरिएको ।

३. कृषिमा मागमा आधारित प्रस्तावित कार्यक्रम अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।

४. तरकारी बालीमा ढुवानी अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।

५. सानाफार्म मेसिनरी (मिनि टिलर, प्लान्टर, क्याजुयल) अनुदानमा उपलब्ध गराईएको ।

६. विभिन्न २० वटा पकेट क्षेत्र निर्माण (सुर्यमुखी, च्याउ, कुरिलो, तोरी फलफूल, एभोकाडो, मौरी, स्थायीजाली घर)

७. गाउँपालिका स्तरीय बालमैत्री स्थानीय शासन अबलम्बन लागि अभिमुखिकरण तालिम सम्पन्न । गरिएको, वडा नं.१,२ र३ मा वडा स्तरीय बालमैत्री अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरीएको ।

८. बालमैत्री गाउँपालिका बनाउने अभियानमा वार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यक्रम सञ्चालनमा तिब्रता दिइएको ।

९. बालमैत्री आचार सहिता बनाएर छपाइ तथा वितरण कार्य भइरहेको ।

१०. बगनासकाली गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका मिति २०७६ मंसिर मसान्तसम्म घोषणा गर्ने प्रतिबद्धता गरिएको ।

११. बालबालिकाको स्थिती प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको ।

१२. गाउँपालिका स्तरीय बालसञ्जाल गठन गरिएको ।

१३. बगनासकाली गाउँपालिकाको गतिविधि समेटिएको बगनासकाली आवाज प्रकाशनलाई निरन्तरता दिइएको ।

१४. गाउँपालिका स्तरीय योजना तथा कार्यक्रम अनुगमन समिति गठन गरिएको ।

१५. ९ वटै वडाका मेलमिलापकर्ताहरुका लागि आधारभूत तालिम सम्पन्न गरिएको ।

१६. नयाँ घर बनाउँदा नक्सा पास गरी बनाउनु पर्ने काम शुभारम्भ गरिएको, पुराना पिलर सहितको । घरको पनि नक्सा पास गरी अभिलेखिकरण गर्ने कार्य शुभारम्भ गरिएको ।

१७. जेष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण शु-भारम्भ गरी हालसम्म ६१ वटा वितरण गरिएको ।

१८. गाउँपालिका कार्यालयमा विद्युतीय हाजिर (E–Attendance) सञ्चालन गरिएको ।

१९. १० वटा सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयहरुमा विद्युतीय हाजिर (E–Attendance) मेसिन जडान गरी सञ्चालन गरिएको ।

२०. पूर्ण भर्ना सुनिश्चित गा.पा.मिति २०७५/०५/२३ गते घोषणा गरिएको ।

२१. ९ वटै वडाहरुमा फाइबर इन्टरनेट जडान गरिएको ।

२२. ठूला योजनाहरु टेन्डर प्रक्रियाद्वारा प्रतिस्पर्धाका आधारमा

ठेक्कामा दिई कम लागतमा काम गरिएको

२३ आ.व.०७५/०७६ पूर्वाधार निर्माणका लागि भाद्रभित्र नै उपभोक्ताहरुको तालिम सम्पन्न गरिएको ।

२४. विद्युतपोल टेन्डर प्रक्रियाद्वारा खरिद कार्य सम्पन्न गरिएको ।

२५. सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीलाई आवश्यक औषधि टेन्डर प्रक्रियाद्वारा खरिद कार्य सम्पन्न गरी सवै स्वास्थ्य संस्थामा औषधि पुर्‍याइएको ।

२६. चापपानी र नायर स्वास्थ्यचौकीमा ल्याव सेवा सञ्चालन गरिएको ।

२७. वडा नं. १ पोखराथोकलाई मिति २०७५/०८/०६ गते शून्य होमडेलिभरी वडा घोषणा गरिएको ।

२८. सुत्केरी आमा तथा नवजात शिशुको स्वास्थ्य परीक्षणका लागि सुत्केरी भएको ३ दिन र ७ दिनमा नर्सिङ स्टाफबाट घरमै गई सेवा शुरु गरिएको ।

२९. गाउँपालिकाभित्रको माहामारी रोगको नियन्त्रणको लागि रेपिड रेस्पोन्स टिम गठन गरी तुरुतै औषधि सहितको टोली खटिने व्यवस्था गरिएको ।

३०. सुगर, प्रेसर र छारे रोगका बिरामीलाई (सुगरका लागि मेटर्फमिन, प्रेसरका लागि एमलोडिपिन, छारेरोगका लागि फिनोबार्विटोन) औषधि नि:शुल्क वितरण गर्ने व्यवस्था गरिएको ।

३१. महिलाहरुको पाठेघरको मुखको क्यान्सरको स्क्रेनिङ्ग स्वास्थ्य शिविर खानीगाउँको दैलातुङ्, चिर्तुङ्गधाराको घोरबन्दामा सञ्चालन गरिएको ।

३२. सबै स्वास्थ्य संस्थाहरु दम तथा निमोनियाका रोगीहरुका लागि नि:शुल्क रुपमा नेबुलाईजर सेवा तथा सुगरका रोगीहरुको स्क्रेनिङ्ग लागि गुल्कोमिटरवाट रगत परीक्षणको व्यवस्था गरिएको ।

३३. ९ वटै वडामा विपत व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको ।

३४. अनलाइन घटना दर्ता तथा अनलाइन बिलिङ्गका लागि अभिमुखिकरण तालिम सम्पन्न गरी सञ्चालनको लागि सम्पूर्ण तयारी पुरा गरिएको ।

३५. यस आ.व. मा न्यायिक समितिमा १२ वटा विबादसम्बन्धी निवेदन दर्ता भएको सो मध्ये १० वटा न्यायिक समितिले फर्स्यौट गरेको १ वटा प्रक्रियामा रहेको, १ वडा कार्यालयवाट मिलापत्र भएको ।

३६. लिफ्टीङ्ग खा.पा. आयोजनालाई २५ प्रतिशत विद्युत महसुल अनुदान दिने शुरुवात गरिएको ।

३७. फुसको छानो रहित घर अभियानलाई निरन्तरता दिँदै जस्ता पाता खरिद प्रक्रिया अगाडि बढेको (यस आ.व.मा रु.२५,००,०००।-खरिदका लागि) बोलपत्र प्रकाशन गरिएको ।

३८. गाउँपालिका कार्यालयको लागि जग्गा एकिन गर्न जिल्ला स्तरीय जग्गा व्यवस्थापन समितिलाई चिर्तुङ्गधारामा चिलाङ्गदी- भञ्ज्याङ्गमा २५ रोपनी जग्गा उपलब्ध गराउन पहल गरिएको ।

३९. पशुसेवा तर्फ भकारो सुधार कार्यक्रम, कुखुरा खोर मर्मत सुधार, उन्नत बोका खरिद तथा वितरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

४०. पशुपन्छी स्वास्थ्यका लागी आवश्यक औषधि खरिद कार्यक्रम, घाँसको बीउ खरिद कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको, स्वस्थ मासु बिक्री वितरणका लागि मासु व्यवसायी तथा सरोकारवालासंग अर्न्तक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

४१. आ.व.०७५/०७६ को प्रथम सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम मिति २०७५/०९/२२ गतेका दिन करिब २०० जनाको उपस्थितिमा उत्साहजनक सहभागिता सहित सम्पन्न गरिएको ।

चुनौती तथा समस्याहरु:-

१. अपेक्षाकृत आन्तरिक कर उठाउन नसकिएको ।

२. यस गाउँपालिकामा नागरिक बादर आतंकले पिरोलिएको अवस्थामा रहेकोले बादर व्यवस्थापनमा बजेट विनियोजन भएकोमा हालसम्म समाधानको उचित विकल्प पहिचान हुन नसकेको ।

३. गाउँसभा सम्पन्न भई सकेपछि पनि बीच बीचमा योजना तथा कार्यक्रम माग भई आउने गरेको र बजेट अभावका कारण सम्बोधन गर्न नसकिएको ।

अन्त्यमा, यस गाउँपालिकाको तेस्रो गाउँसभाबाट पारित नीति कार्यक्रम तथा बजेटलाई समय सीमा भित्रै कार्यान्वयन गर्दै समृद्ध गाउँपालिका बनाउने अभियानलाई मुर्तरुप दिन गाउँपालिकाको निर्वाचित जनप्रतिनिधि लगायत कर्मचारीहरु दत्तचित भई खटिईरहेको अवस्था छ, तथापि कार्यान्वयनको शिलशिलामा केही ढिलासुस्ती भएको लगनशिलता, अग्रसरता र चासोमा कमी भएको हुन सक्छ । यस तर्फ हामी सबै सचेत हुँदै सेवा ग्राही नागरिकलाई उपलब्ध गराईएको सेवा सुविधा, योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका सम्बन्धमा अझै निखारपन ल्याउन जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस भएको छ । गाउँपालिकाले गरेका प्रतिबद्धतालाई साकार रुप दिन र अर्थ पूर्ण बनाउन तय गरेका नीति अनुरुप बजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयनमा तालमेल मिलाउँदै लक्ष्य उन्मुख हुनु जरुरी छ । यस सभाका आदरणिय सदस्य ज्यूहरुले यो प्रतिवेदनलाई विध्ययन र मनन गरी आफ्ना अमूल्य सुझाबहरु समेत राखी दिनुहुन हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

बगनासकालीभित्र सडकको अवस्था

-Ps b[i6sf]f

झपेन्द्र खनाल
वडा सदस्य
बगनासकाली-६, यम्घा, पाल्पा

आजको बद्लिंदो समयको विकासक्रम सगै हाम्रो देशको सन्दर्भमा 'सडक मार्ग' विकासको मेरुदण्डको रुपमा रहेको छ । सडक र यातायात साधनहरु बिना हाम्रो जीवनशैली र दिनचर्या सहज रुपमा नचल्ने अवस्था आएको छ । चौडा, फराकिलो र स्तरीय सडक निर्माण गर्नु आजको समयको माग र आवश्यकता हो ।

हाम्रो देशको सन्दर्भमा हेर्ने हो भने विगत केही दशक अगाडिदेखि नै जुन जुन ठाउँमा सडक मार्ग पुगेको छ ती क्षेत्रहरुमा मानिसहरुको रहन सहन र जीवन शैली फेरिएको छ । मानिसहरुमा चेतनाको स्तर माथि उठेको छ । रोजगारीका क्षेत्रहरु पनि केही फराकिलो भएका छन् । व्यवसायहरु फस्टाएका छन्, भने व्यवसायीहरुको पनि बढेको छ ।

कृषि र कृषि प्रणालीमा समेत उन्नत प्रविधिको विकास (हुँदै) कृषि पेशा गर्ने किसानको संख्या बढेको छ । बसाइ-सराइको दर घटेको छ । बस्तीहरुको विकास हुनुको साथै बजारीकरणको अवस्था बढ्दो छ, गाउँहरु शहरोन्मुख भएका छन् । साधन र श्रोतको उपयोग भएको छ र बिकासको क्रम बढेको छ ।

जुन जुन क्षेत्रहरुमा सडक मार्ग पुगेको छैन ती क्षेत्रहरु अहिले पनि हरेक कोणबाट पिछडिएका छन् । मानिसको जीवन शैली र जीवनस्तर अत्यन्त दयनीय छ । मानिसहरु अन्धविश्वास र पछौटेपनले ग्रस्त छन् । कठिन भौगोलिक विकटताको कारण राज्यको पहुँच र उपस्थित कमजोर छ । जनताहरु आधरभूत सेवा र सुविधाबाट समेत बञ्चित छन् । मानिसले सुखद अनूभूति गर्न पाइरहेका छैनन् । हाम्रो देशभित्र अपार सम्पदाको विशाल भण्डार छ । प्रकृतिका सुरम्य स्थल, सुन्दर, शान्त, मनोरम, हिमाल त्यस्तै नदीनाला, ताल, झरना लगायतको अपूर्व संगम यहाँ भेन्टिन्छ । पर्यटकीय सम्भावना भएका क्षेत्रहरु अनगिन्ती छन् । ती क्षेत्रहरुमा सडक मार्गको पहुँच नभएकै कारण ओझेलमा छन् । ती ठाउँहरु, जहाँ सडक मार्ग नपुगेकै कारण वास्तविक रुपमा पहिचान हुन सकेको छैनन् ।

हामीले हाम्रो भूगोलभित्र जीवन फूल्ने सपनाहरु साँचिरहेका छौं ।

पाल्पा जिल्ला भित्रको सडकको इतिहास त्यति पुरानो छैन । प्रथमत : पाल्पा जिल्लालाई सिद्धार्थ राजमार्गले राष्ट्रिय सडक सञ्जाल संग जोडेको देखिन्छ । सिद्धार्थ राजमार्ग नै पाल्पा जिल्लाको सडक सञ्जालको मूल आधार हो । यस राजमार्गको निर्माणपछि मात्र पाल्पा जिल्लामा सडक निर्माणको अवधारणा आएको पाइन्छ । बजेटको अभाव र जिल्ला सडक सञ्जाल सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम नभएकै कारण २०४६ साल अघि जिल्लाभित्र सडकको पहुँच दयनीय अवस्थामा रहेको भेटिन्छ । जिल्लाभित्रका प्रमुख क्षेत्रहरु र पाल्पाको पूर्वी भाग तथा पश्चिम भाग जोड्ने सडकमार्ग निर्माण गर्ने कार्य अत्यन्त ढिला र सुस्त गतिमा भएको पाइन्छ भने पाल्पाको सदरमुकाम तानसेनदेखि अत्यन्त निकट रहेको उत्तरी भेकलाई जोडने सडक निर्माण कार्य २०४६ सालको बहुदलीय व्यवस्थापछि मात्र शुरु गरिएको देखिन्छ । पाल्पाको उत्तरी भेक भन्नु नै आजको बगनासकालीको धेरै जसो भू-भाग हो । पाल्पा जिल्लाको बगनासकाली गाउँपालिकाभित्र पर्ने चिलाङदी-राम्दी मोटर बाटोबगनासकालीको विकासको मूल आधार हो ।

बगनासकाली गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं. १ र २ (चिर्तुङधारा र पोखराथोक) लाइ सिद्धार्थ राजमार्गले राष्ट्रिय राजमार्गको मूल धारमा समेटेको छ भने अन्य वडाहरुलाई चिलाङदी-राम्दी मोटर बाटोले राष्ट्रिय मार्गमा जोडेको छ । आजको बगनासकालीको प्रमुख सडक मार्ग पनि यही नै हो । जसबाट अन्य धेरै शाखा बाटोहरु निर्माण गरिएका छन् । यस बगनासकाली गाउँपालिका भित्र पर्ने अति महत्त्वपूर्ण सडक चिलाङदी-राम्दी मोटर बाटो हाल निर्माणधिन छ । उक्त मोटर बाटो चिलाङदीबाट शुरु भइ झिरभञ्ज्याङ, चापपानी, टोक्से भञ्ज्याङ, गेझा, दरुङ्गा, महदी भञ्ज्याङ, भरेक्टुङ र गरनडाँडा हुँदै राम्दी पुगेर सिद्धार्थ राजमार्गमा जोडिन्छ । हाल यस मोटर बाटोको स्तरोन्नति गर्दै ओटाशील गर्ने कार्य क्रमश अगाडि बढिरहेको छ । यस सडकले समस्त उत्तरी भेकमा रहेका (हामी) पाल्पाली जनतालाई सेवा दिइ रहेको छ । यस मोटर बाटोले धेरै सम्भावनाको ढोका खोलेको छ । यसै मार्गको कारण आज उत्तरी पाल्पा उज्यालो बस्तीतिर परिणत भएको छ । यही मार्गलाई आधार बनाएर हरेक बस्ती बस्तीमा बाटो पुऱ्याइएको छ । यही सडक खण्ड अन्तर्गत ''महदी भञ्ज्याङ'' पुगेपछि त्यहाँबाट अर्को सडक खण्ड शुरु हुन्छ जुन सडक ''महदी

भञ्ज्याङ", मेउछाप, भुटुके, गुँगा स्कूल (श्री गुंगा मा.वि) हुँदै दर्पुक पुगेर कालीगण्डकी कोरिडोरमा जोडिन्छ । यो सडक खण्डले पनि पाल्पाको उत्तरी क्षेत्रका बासिन्दा लगायत स्याङजा जिल्लाको दक्षिणी भेकका गाउँपालिकाका नागरिकहरुलाई समेत प्रत्यक्ष फाइदा र सेवा पुऱ्याउँदै अत्यन्त सहज र सरल मार्ग बनेको छ ।

२०५० सालदेखि यस गुगा क्षेत्रका अगुवा समाज सेवीहरुको पहलमा जनश्रमदानबाट खन्न शुरु गरिएको यस मार्गमा समयको क्रम सगै तत्कालीन यम्घा गा.वि.स बाट प्राप्त हुने झिनो विकास बजेटबाट क्रमशः विस्तार गर्दै जीप र ट्र्याक्टर चल्ने मार्गको रुपमा गुगाको पैावा भञ्ज्याङसम्म स्तरोन्नति हुँदै गयो । सीमित साधन र श्रोतबाट काम गर्नुपर्ने बाध्यता र कठीन भौगोलिक परिवेशका वावजूद पनि जनताको सक्रियतामा वर्षेनी सडक खन्ने र व्यवस्थित गर्ने काम निरन्तर रुपमा चलिरहयो । समय आफैमा स-शक्त र बलवान हुँदोरहेछ र बलवान समयको परिवेशले हर मानवलाई उत्प्रेरणापूर्वक घच्घच्याउँदो पनि रहेछ । केही समयको अन्तराल सगैं दर्पूक का स्थानीयहरुको सक्रियतामा गुगादेखि दर्पूकसम्मको खण्ड खन्ने कार्यको थालनी गरियो । कडा चट्यानको ढुङगेनी पहरा र बन्जर क्षेत्रहरु पर्ने यस खण्डमा सडक निर्माण गर्ने जस्तो जटिल कार्य अगाडि बढाउन दर्पूकका स्थानीय जनताहरुको निकै ठूलो लगानी परेको छ ।

तत्कालीन यम्घा गा.वि.स र कुवेर सामुदायिक बन यो सडक खण्ड खन्ने कार्यमा सहयोगी बने यीनै सस्थाहरुको सहयो ग प्राप्त गर्दै यो सडक खण्ड खन्ने कार्य क्रमशः अगाडि बढ्दै गयो र यस सडक खण्डमा पनि जीप र ट्र्याक्टर चल्ने कार्य सुचारु भयो । महदीभञ्ज्याङदेखि शुरु भएको यो सडक दर्पुक पुगेर कालीगण्डकी कोरिडोरसम्म जोडिन करीब ७ कि.मि. को दुरी पार गर्नुपर्छ । स्थानीयहरुको निरन्तर प्रयास र स्थानीय निकायबाट प्राप्त बजेटको सदुपयोग गर्दै हाल यस सडक खण्डमा बस, मिनीट्रक, जीप तथा ट्र्याक्टर लगायतका सवारी साधनहरु निर्वाध रुपमा चल्ने गरेका छन् ।

नेपाल कै ठूला जल विद्युत आयोजनाहरु मध्येको "कालीगण्डकी" जलविद्युत आयोजनामा पुग्ने यो सबैभन्दा कम दुरीमा पुगिने सडक खण्ड पनि हो । र "कालीगण्डकी" जलविद्युत आयो जनाको क्षेत्र नजिक यो मार्ग पुगेको छ यो सडक निर्माणमा नागरिकको पसिना निकै बगेको छ । बाटोलाई आधार मानेर निकै सुन्दर सपना बुनेका छन् । नागरिकले अझै पनि हामी हिउँदे सडक सेवामा मात्र सीमित छौं । वर्ष भरि चल्ने सडक बनाउने यस भेकका नागरिकको सपना अझै पनि केवल सपना मै मात्र सीमित भएको छ । हामी सडक स्तरोन्नतिको प्रारम्भिक चरण मै छौं । कहिलेकाहीं मात्र प्राप्त हुने सानो बजेटको भरमा स्तरीय सडक निर्माण गर्ने हाम्रो सपना पूरा हुन सम्भव पनि छैन । यस सडक मार्गमा रमणीय र सुन्दर बस्तीहरु, दर्पुक, गुँगा, भुटुके र मेउछाप पर्दछन भने सुरम्य कुवेर सामुदायिक वन र सल्लेरी सामुदायिक वन समेत यसै खण्डमा पर्दछन् ।

पर्यटनको समेत विशेष सम्भावना रहेको यस सडक खण्डमा कालीगण्डकी किनारको गिट्टी, बालुवा, ढुङ्गाको समेत प्रयाप्त भण्डार रहेको छ । हाल आएर बगनासकाली गाउँपालिकाको विकास बजेटबाट महदी भञ्ज्याङदेखि गुँगा मा. वि. सम्म ६ मिटर र गुँगा मा. वि. देखि दर्पुकसम्म ५ मिटर चौडा गरी स्तरोन्तति गरिएको छ । अझ धेरै संरचना निर्माण गर्नुपर्ने छ । करीब १२ देखि १३ ठाउँहरुमा ह्युमपाइप राख्नुपर्ने, वाल पर्खाल निर्माण गर्नुपर्ने, नाली खनी पक्की गर्नुपर्ने र तारजाली राख्नुपर्ने अधिकांस ठाउँहरु छन् । अनिमात्र ग्राभेल र ओटाशील (पिच) को प्रकृयामा जानुपर्ने देखिन्छ । यसको लागि ठूलो विकास बजेटको आवश्यकता पर्दछ । यस मोटरबाटोलाइ अझ स्तरोन्नति गर्दै, दर्पुक-बेल्टारी पक्की पुलको निर्माण गरिएमा स्याङ्जा-पाल्पा र बुटवल जोडने अत्यन्तै छोटो, सहज र सरल मार्ग बन्ने र स्याङजा र पाल्पाका ग्रामीण वस्तीलाई जोड्ने अत्यन्त महत्त्वपूर्ण सडक हुनेछ । यो मोटर बाटो कालीगण्डकी कोरिडोरसंग जोडिने हुनाले भरपर्दो बैकल्पिक मार्ग बन्ने छ ।

स्याङ्जाको जैपते हुँदै जिरो-मालुङगा-राम्दी अगाहखोला देखि आर्यभञ्ज्याङ हुँदै बर्तुङसम्म पुग्न करीब ४९ कि.मी को यात्रा तय गर्नुपर्छ । जव कि. जैपतेदेखि दर्पुक ७ कि.मी र दर्पुक देखि गुँगा हुँदै तानसेनबाट बर्तुङ पुग्न २१ कि.मी गरी जम्मा २८ कि.मी को दुरी पार गरी पुग्न सकिन्छ । यसरी तुलनात्मक रुपमा हेर्दा यो दुरी २१ कि.मी कम पर्न आउँछ । जुन आर्थिक दृष्टि र समयको बचतको हिसाबले समेत फाइदा जनक देखिन्छ । छोटो दुरीको व्यापारीक मार्ग वा पर्यटकीय मार्गको रुपमा समेत विकास गर्न सकिने सम्भावना प्रवल छ । यस सन्दर्भमा यो सडकले सुन्दर भविष्यको मिठो सपना बोकेको छ । यो मार्गलाइ स्तरोन्नति गर्दै पक्की सडक निर्माण गर्नको लागि गाउंपालिका बजेटले मात्र संभव नहुने हुँदा प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकारको समेत यस तर्फ अविलम्ब ध्यान जानु जरुरी छ ।

जय बगनासकाली !!!

बगनासकालीमा बालमैत्री स्थानीय शासन

dgf]h cfrfo{
k|d'v k;'
sfo{n ;b:o ;lrj
afnd}qL :yfgLo zf;g
sfof{Gjog 0{sf0{ augf; sfnL
ufpF kflnsf, kfNkf

बाल अधिकार भनेको के हो ?

विश्वव्यापी रुपमा बालअधिकार सम्बन्धी आवाज उठिरहेको बेला सन् १९८९ नोभेम्बर २० मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले ५४ धारा भएको बाल अधिकार महासन्धी पारित गर्‍यो । उक्त महासन्धीलाई नेपाल सरकारले सन् १९९० सेप्टेम्बर १४ (२०४७ भाद्र २९) मा प्रतिवद्धता सहित अनुमोदन गर्‍यो । बालअधिकार महासन्धीका मुख्यतया ४ वटा पक्षहरु (खम्बा/बाकस) छन् जस मध्ये बाँच्न पाउने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, विकासको अधिकार र सहभागिताको अधिकार पर्दछन् । बाल अधिकार महासन्धीले बाल अधिकारको सम्मान, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न गैर विभेदिकरण (धारा २), बालबालिकाको सर्वोत्तम हित (धारा ३), दीर्घ जीवन र सर्वाङ्गिण विकास (धारा ६) तथा बालबालिकाको विचार र भावनाको कदर (धारा १२) जस्ता ४ वटा सिद्धान्तको प्रतिपादन गरेको छ । नेपाल सरकारले बालबालिका सम्बन्धी ऐन-२०४८, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन- २०५५, बालश्रम (निषेध र नियमित) ऐन-२०५६, तीन वर्षे अन्तरिम योजना (२०६४/०६५-०६६/०६७), स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यहरु, बालबालिका सम्बन्धी १० वर्षिय राष्ट्रिय कार्ययोजना (२०६१/०६२-२०७१/०७२), नेपालको संविधान-२०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४ बमोजिम सरकारको प्रतिवद्धतालाई सार्थक बनाउन योगदान गर्नु सचेत नागरिकको कर्तव्य हो भन्ने कुरालाई बगनासकाली गाउँपालिकाका बासिन्दाहरुले स्वीकार गरी बालअधिकारका लागि बालमैत्री अवधारणालाई अवलम्वन गरिएको हो ।

बालबालिका भनेका को हुन ?

संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाबाट पारित महासन्धीको धारा १ मा '१८ वर्ष भन्दा कम उमेरका सबैको अधिकार बारे यो महासन्धीमा व्यख्या गरिएको छ ।' भन्ने वाक्य उल्लेख गरी १८ वर्ष सम्मको उमेरलाई बालबालिका मानेको छ । नेपालको सन्दर्भमा बाल मैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति-२०६८ मा 'बालबालिका" भन्नाले "१८ वर्ष उमेर ननाघेका बालबालिकालाई सम्झनु पर्छ' भन्ने वाक्य उल्लेख छ । मताधिकार सम्बन्धी व्यवस्थामा पनि १८ वर्ष पूरा गरेको हुनु पर्ने व्यवस्था छ । सारांशमा विशेष किसिमको संरक्षण र स्याहार आवश्यक पर्ने साथै शारीरिक, मानसिक तथा संवेगात्मक रुपमा पूर्ण नभई सकेको उमेर नै बालबालिकाको समूहमा पर्दछन् । अहिले हामी कानूनी र व्यवहारिक रुपमा भ्रुण देखि सुरु गरी १८ वर्ष पूरा नभएको उमेर समूहलाई बालबालिका स्वीकार गरी बालमैत्री अवधारणा अवलम्वन गर्दै गतिविधि संचालन गरिरहेका छौं ।

बालमैत्री स्थानीय शासन भनेको के हो ?

बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता जस्ता बाल अधिकारका समग्र पक्षहरुको सम्बर्द्धन एवं प्रवर्द्धन गरी सुशासन अभिवृद्धि गर्न ल्याइएको नविनतम् अवधारणा नै बालमैत्री हो । घर परिवार, संघ संस्था, सरकार तथा समग्रमा वयस्कहरुले बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यानमा राखी बालबालिकाको पहुँच र अर्थपूर्ण सहभागिता हुने गरी योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्नु नै बालमैत्री वातावरण हो । साधन र स्रोत बालबालिकाको क्षेत्रमा प्रवाहित गर्दै हिंसा, शोषण र विभेदको अन्त्य गर्ने बालमैत्री स्थानीय शासनले योगदान गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट २०६८/०३/२१ गते बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति र कार्यान्वयन कार्यविधि-२०६८ स्वीकृत गरी २७ वटा सेवा सूचक, १२ वटा संस्थागत सूचक गरी ३९ सूचक तथा १६ वटा खुडकिला पार गरेका स्थानीय निकायलाई बालमैत्री घोषणा गर्ने नीति तय गरेको छ ।

बालमैत्री समुदाय बनाउन के गर्नु पर्छ ?

बालबालिका वर्तमानका साझेदार र भविष्यका कर्णधार हुन्, परिवार, समुदाय र राष्ट्रका भविस्य हुन् भन्ने कुरामा कसैको दुई मत छैन । बालबालिकाहरुको प्रयासले मात्र उनीहरुको भविष्य समुज्ज्वल हुन सम्भव नभएकोले अवसर प्रदान गर्दै अधिकारको रक्षाका लागि निश्चित उद्देश्य लिएर काममा जुट्नु पर्दछ । एकल प्रयासबाट मात्र बालबालिकाहरु माथि हुने सबै प्रकारका हिंसा, शोषण र विभेदको अन्त्य गर्न सकिदैन तसर्थ सरोकारवालाहरु एकजुट भै कामको थालनी गर्नु पर्ने कुरालाई बगनासकाली गाउँपालिकाले स्वीकार गरी बालमैत्री कार्यक्रम अवलम्बन गरेको छ । हामी सबै बालबालिकाहरुका बारेमा संवेदनशील भयौं भने र सामुहिक प्रयासको थालनी गर्‍यौं भने बालबालिकाहरुलाई सही बाटो देखाउन सक्छौं, बालबालिकाहरुको भविष्य निर्माण गर्न सक्छौं । यसबाट नै समाज र राष्ट्रको विकास सम्भव छ भन्ने कुरालाई आत्मसात गरेर बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्यान्वयन कार्यविधि तर्जुमा गरिएकाले सो अनुसार समुदायलाई बालमैत्री बनाउन उत्साहका साथ कार्य भै रहेको छ ।

सरकारद्वारा निर्दिष्ट सूचकहरू :

s_ afn arfp

१. ६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्य रुपमा पूर्ण स्तनपान गराएको (आमाको दूध मात्रै खुवाउने) हुनुपर्ने ।

२. १ वर्षभित्रका प्रत्येक बालबालिकाहरुले पूर्णरुपमा खोप (बि.सि.जि., डिपिटी, हेपाटाइटिस बि, हिव ३, पोलियो, दादुराको पुरा मात्रा) पाएको हुनुपर्ने ।

३. ६ महिनादेखि पाँच वर्षसम्मका सबै बालबालिकाहरुले वर्षको २ पटक भिटामिन 'ए' क्याप्सुल र १ देखि ५ वर्षसम्मका बालबालिकालाई जुकाको औषधि खुवाएको हुनुपर्ने ।

४. गर्भवती आमाको दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराइएको हुनुपर्ने ।

५. गर्भवती महिलाहरुले कम्तिमा प्रसूतिपूर्व प्रोटोकल अनुसार चारपटक र प्रसूति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गराएको हुनुपर्ने ।

६. गर्भवती महिलाले टिटानस विरुद्धको २ वटा खोप लगाएको हुनुपर्ने ।

७. गर्भवती भएदेखि सुत्केरी अवधिसम्म आमाहरुले आइरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएको हुनुपर्ने ।

८. एचआईभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सब बालबालिकाहरुलाई ARV Prophylaxis औषधि दिएको हुनुपर्ने ।

९. सबै घरधुरीमा पिउन योग्य खानेपानीको सुविधा उपलब्ध हुनुपर्ने ।

१०. चर्पी गएपछि, खाना खानु अगाडि र बालबालिकाको दिसा धोएपछि साबुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुनुपर्ने ।

v_ afn ;+lf0f

१. ५ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको हुनुपर्ने ।

२. बाल विवाहको संख्यामा कमी आएको हुनुपर्ने ।

३. निकृष्ट प्रकारको बालश्रम दर घटेको हुनुपर्ने ।

४. घरपरिवार र समुदायबाट बालबालिका बिरुद्ध हुने हिंसा, बेचबिखन, शोषण, दुर्व्यवहार जस्ता घरेलु हिंसा कम गर्ने कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको हुनुपर्ने ।

५. बाल संरक्षणसम्बन्धी समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणालीलाई संञ्चालनमा ल्याएको हुनुपर्ने ।

u_ afn ljsf;

१. ४ वर्षसम्मका बालबालिकाहरु प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भएको हुनुपर्ने ।

२. कक्षा १ को लागि विद्यालय जाने उमेर समुहका सत् प्रतिशत बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएको हुनुपर्ने ।

३. ५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरुले आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८ सम्म) पाएको हुनुपर्ने ।

४. औपचारिक शिक्षाबाट बञ्चित बालबालिकाको लागि अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गर्ने व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

५. प्रत्येक विद्यालयमा छात्रछात्राको लागि अलगअलग शौचालयको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

६. प्रत्येक विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको हुनुपर्ने ।

3_ afn ;xeflutf

१. स्थानीय तहको निर्णय प्रक्रियामा १२ देखि १८ वर्षसम्मका बालबालिकाहरुको संस्थागत सहभागिताको संयन्त्र विकास गरी सहभागी गराएको हुनुपर्ने ।

२. स्थानीयतहले सञ्चालन गर्ने योजनामा बालबालिकाको योजना तथा कार्यक्रम समेटिएको हुनुपर्ने ।

३. विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा संस्थागत तवरबाट बालबालिकाको आवाज सुनिने व्यवस्था सुनिश्चित गरेको हुनुपर्ने ।

४. स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बालक्लवको तर्फबाट प्रतिनिधित्व हुनुपर्ने ।

५. प्रत्येक वडामा बाल समूह गठन भई क्रियाशील रहेको हुनुपर्ने ।

६. जिल्ला, नगर तथा वडा तहमा बाल सञ्जाल गठन भएको हुनपर्ने ।

स्थानीय तहबाट थप गर्न सकिने सूचकहरू :

१. सबै धरधुरीमा आयोडिनयुक्त नून प्रयोग भएको हुनुपर्ने ।

२. सबै विद्यालयहरुमा दण्डरहित शिक्षण विधि अवलम्बन गरिएको हुनुपर्ने ।

३. सबै घरघुरीमा शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

४. अपाङ्ग बालमैत्री वातावरणको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

बालमैत्री स्थानीय शासनका तहगत खुड्किलाहरु

नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट २०६८/३/२१ मा स्वीकृत गरी बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्यान्वयन कार्यविधि–२०६८ जारी भएकोमा तपसीलका १६ वटा खुड्किला पार गर्ने क्षेत्रलाई बालमैत्री घोषणा गर्ने नीतिलाई ध्यानमा राखिनु पर्दछ । तहगत् खुड्कीलाहरु यस प्रकार छन् ।

१. बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणाको अभिमुखीकरण, विकास तथा विस्तार र बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनका लागि जिल्ला, नगर तथा गाउँ समितिको गठन ।

२. बालमैत्री नीति, रणनीति तयारीको लागि कार्ययोजना तर्जुमा ।

३. गाउँपालिका र वडामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्पर्क इकाई वा शाखाको संस्थागत प्रवन्ध ।

४. निश्चित सूचक वा मापदण्डका आधारमा गाउँपालिका /नगरपालिकाको वडा छनौट ।

५. बालबालिकाको वस्तुगत विवरण तयारी ।

६. बालकोष (Child Fund) को स्थापना ।
७. बाल क्लव तथा सामुदायिक संस्थाहरुको गठन, विकास र परिचालन ।
८. सरोकारवालाहरुको पहिचान, समन्वय र सञ्जाल निर्माण ।
९. सरोकारवालाहरुबाट बालमैत्री स्थानीय शासन सञ्चालनको प्रतिबद्धता घोषणा ।
१०. आवधिक र वार्षिक योजना तर्जुमा, लगानीको सुनिश्चितता र योजना कार्यान्वयन ।
११. बालबालिकाको स्थितिपत्र (StatusPaper) तर्जुमा र सार्वजनिकीकरण ।
१२. अनुगमन, समीक्षा मूल्याङ्कन ।
१३. स्थानीय तहको सभाबाट आफ्नो कुल पूँजीगत बजेटको कम्तिमा १५ प्रतिशत रकम बालबालिकाको क्षेत्रमा खर्च गर्ने प्रतिवद्धता सहितको निर्णय ।
१४. बालमैत्री स्थानीय शासनको न्यूनतम सेवा सूचकको निर्धारण ।
१५. बालमैत्री वडा र नगर घोषणा र बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तरता ।

bL3{Zjf;k|Zjf; cj/f]w -COPD_

उमादेवी भट्टराई
अ.हे.व.
खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकी पाल्पा

नेपालमा दीर्घ श्वासप्रश्वास सम्बन्धी रोगको समस्या अधिक मात्रामा रहेको छ । मानिसलाई श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोगको शुरुको अवस्थामा उपचार नभएर फोक्सोमा दीर्घकालीन रुपमा खरावी भई फोक्सो र फोक्सोमा रहेका हावाका नलीहरु स्थायी रुपमा क्षति भई, श्वास लिन र फाल्न कठिनाई हुने अवस्थालाई दीर्घ श्वासप्रश्वास अवरोध सम्बन्धी रोग भनिन्छ । यसका रोगीहरुको फोक्सो कमजोर हुने हुँदा धुलो धुँवा तथा चिसो वातावरणले तुरुन्तै असर गर्ने गर्दछ । खास गरी चुरोट, बिडी, तमाखु खाने मानिसहरुको फोक्सोमा हावा आदान प्रदान गर्ने हावाका नलीहरुमा कस लागेर नली सागुरिन पुग्दछ । हुक्का, तमाखु र चुरोट खाने बानीले फोक्सोको नलीमा दीर्घकालीन असर पार्दछ ।

धूम्रपानको असरको बारेमा सहजै अनुमान गर्ने कुरामा एउटा चुरोट खाने व्यक्तिको हातमा मात्रै हेर्ने हो भने उसको चुरोट समाउने हातमा समेत चुरोटको कस देखिन सक्छ भने सदा धुँवाले भर्ने फोक्सोमा कति फोहर मैला तथा कस जमेको होला सहजै अनुमान गर्न सक्छौ । जहाँ फोक्सोभित्रका हावाका नलीहरुमा कस जमेर हावालाई आवत जावतमा कठिनाई भई दम देखा पर्दछ । यो यथार्थलाई मनन् गरेर यदी कसैले धूम्रपान गर्नु हुन्छ भने आजै देखि चुरोट बिडि, तमाखु, हुक्का, सुल्फा, कक्कड आफू पनि सेवन नगरौ र अरुलाई पनि सेवन नगर्ने सल्लाह दिऔं । जानाजान धूम्रपान गर्नु भनेको आफ्नो खुट्टामा आफैले बन्चरो हान्नु हो त्यसैले लहैलहैमा कसैले पनि धूम्रपान नगरौ ।

यस रोगको चिन्ह तथा लक्षणहरू :

- खोकी लाग्नु र खकार बढी आउने ।
- श्वाँ श्वाँ हुनु ।
- थकाइ लाग्नु ।
- श्वासप्रश्वासको संक्रमण पटक पटक भई रहनु ।
- सानै परिश्रम गर्दा पनि श्वास फुल्नु ।
- छाती घयार घयार हुनु ।
- संक्रमण बढेपछि ज्वरो आउने ।
- छाती दुख्नु ।

यस रोगको रोकथाम तथा उपचार :

- धूम्रपान नगर्ने ।
- चिसोबाट बच्ने ।
- भान्सामा धुँवा कम गर्नलाई धुँवा रहित चुलोको प्रयोग गर्ने ।
- घरमा भ्यान्टिलेसन राख्ने ।
- वायु प्रदुषणबाट बच्ने र सही किसिमको मास्कको प्रयोग गर्ने ।
- खकार पहेलो भई ज्वरो आएमा, डाक्टरको सल्लाह बमोजिम प्रतिजैबिक औषधिको प्रयोग गर्ने ।
- नियमित औषधि सेवन गर्ने बिरामीले नियमित औषधि खाने ।
- बिरामीको अवस्था कमजोर देखिएमा तत्कालै अस्पतालमा भर्ना गरेर उपचार गर्ने ।
- श्वास फेर्न कठिनाई भएमा अक्सिजन सेवा लिने ।
- डाक्टर सगँ नियमित जाचँ गराउने ।
- डाक्टरको सल्लाह अनुसार यस रोगलाई आवश्यक पर्ने खोप सेवा लिने

यस रोग धूम्रपान गर्ने मानिस, बुढा बुढी, धुँलो धुवामा काम गर्ने तथा कलकारखानामा काम गर्ने मानिसहरुलाई बढी हुने गरेको छ । यो रोग लागे पछि निको नहुने र जीवन भर औषधि खानु पर्ने र सदा डाक्टरको सल्लाहमा रहनु पर्दछ ।

afndq}qL ljBfno lgdf{0fdf ljBfno :t/Lo afnSnj u7g / kl/rfng

मनोज आचार्य
फोकल पर्सन /कार्यदल सदस्य सचिव
बालमैत्री स्थानीय शासन, बगनासकाली,
गा.पा. पाल्पा

उद्देश्य : विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाहरु बाल अधिकारका बारे स्वयं सक्रिय रहन सके भने समाजमा बालबालिकाको हित र भलाईका लागि थुप्रै गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न सकिने छ । विद्यार्थीहरुको चौतर्फी विकासका निमित्त पनि यस बालक्लवले विविध रचनात्मक तथा सृजनात्मक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछ । जसले विद्यार्थीहरुलाई सामाजिक गतिविधिहरुमा संलग्न गराई उनीहरुको नेतृत्व विकास गर्ने तथा अन्य प्रतिभाहरुलाई प्रस्फुटित हुने अवसर प्रदान गर्नुका साथै विद्यार्थीहरुलाई स्वयं अनुशासित बन्न र भविश्यमा असल नागरिक भई सिर्जनशील कार्यमा लाग्ने अवसर प्रदान गर्दछ । बालक्लवले बालबालिकाको विकासमा सहयोग पुग्ने गरी विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरुलाई बालअधिकारको पक्षबाट सञ्चालन गर्न सहयोग पुऱ्याउने हुनाले यस कार्यवाट विद्यालयलाई पनि सहयोग पुऱ्याउने छ ।

बालक्लव गठन भएपनि यसको उद्देश्य तथा परिचालन विधिहरुमा सहयोग पुऱ्याउन र बाल अधिकार महासन्धि १९८९ को भावनालाई आत्मसात गर्दै विद्यालयमा समेत बालबालिकाहरुको सस्थामा आवद्ध हुन पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्न तथा विद्यालयमा समेत उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता बढाउन सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले रहेको हुनु पर्दछ ।

विद्यालयमा स्थापना गरिने विद्यार्थी बालक्लवको मूल उद्देश्य विद्यालयमा समेत बाल अधिकारको संरक्षण तथा प्रर्वद्धन गर्न बालबालिकाहरुलाई नै सक्रिय हुने अवसर सिर्जना गर्नु हो । बालबालिकालाई प्रभाव पार्ने विषयमा बालबालिकाको विचार व्यक्त गर्न पाउने अधिकारलाई सुनिश्चित गर्नुका साथै बालबालिकाको विचारलाई बयस्कहरुले सुन्ने र त्यसको पालना समेत गर्ने परम्परा स्थापित गर्नुपनि हो । यस बाहेक बालबालिकाहरुलाई विद्यालयका अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न तथा बैठक, भेलाहरुमा सहभागी भई अरुको कुरा सुन्ने एवं आफ्ना कुराहरु राख्ने सीप हासिल गराउनु हो । विद्यालयलाई बालमैत्री बनाई विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित बातावरण तयार गर्नुपनि यसको अर्को उद्देश्य हो । बालहित सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमह्हरु सञ्चालन गर्ने, बालबालिकाको व्यक्तित्व विकास गर्ने तथा विद्यालयमा स्व:अनुशासित वातावरण निर्माण गरी गुणस्तरीय शिक्षा आर्जनमा बालबालिकाहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने योजनामा मद्दत पुऱ्याउनु पनि यसको अर्को उद्देश्य हो ।

गठन विधि : कक्षा ५ भन्दा तलका कक्षाहरु मात्रै सञ्चालन भएका विद्यालयहरुको हकमा विद्यार्थी बालक्लव गर्नु हालको अनुभवमा व्यवहारिक नभएकोले कक्षा ५ सम्म सञ्चालन भएको विद्यालयमा भने कक्षा ४ र ५ का विद्यार्थीहरुलाई समावेश गरी बालक्लव बनाउन सकिन्छ । विद्यालयमा यस अघि नै रेडक्रस, स्काउट, ग्रीनक्लवहरु विषयगत प्रयोजनका लागि बालसमूहहरु बनाइएको छ भने त्यसैलाई व्यापक उद्देश्य सहित बाल अधिकारको क्षेत्रमा समेत काम गर्ने गरी अगाडि ल्याउन सकिन्छ । विद्यालयमा बालक्लव गठन गरी त्यस्ता विशेष उद्देश्यले गठन भएका बालसमूहहरुलाई उपसमितिको रुपमा सञ्चालन हुने व्यवस्था गर्न सकिन्छ । बालक्लवको गठन तथा सञ्चालनको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी बाल अधिकार सम्वन्धमा जानकारी भएका एक शिक्षकलाई सहयोगीको रुपमा तोक्न सकिन्छ । बालक्लव गठन गर्ने दिन अभिभावक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, महिला समूह आदिलाई निमन्त्रणा गर्न सकिन्छ । स्थानीय तहमा बाल अधिकारका क्षेत्रमा कार्यरत कुनै सस्थाका कर्मचारी भए बालक्लव गठन गर्दा सहयोग लिनु राम्रो हुन्छ ।

बालक्लवको गठन गर्दा कक्षा ४ देखि माथिका सबै विद्यार्थीहरुलाई साधारण सदस्यहरु मानी उनीहरुले छनौट गरी पठाएका विद्यार्थीहरुलाई कक्षागत रुपमा प्रतिनिधित्व गराउनु राम्रो हुन्छ । बालक्लव गठन गर्दा छात्र तथा छात्रा बरावर हुनुपर्छ । समिति पूर्णरुपमा समावेशी बनाउने कुरालाई समेत ख्याल राख्नुपर्छ । समिति बनाउँदा विजोर संख्यामा बनाउने चलन भएपनि बालबालिकाको सस्थामा जोर संख्यामा बनाउने चलन स्वयं बालबालिकाहरुले चलाएका हुन् । बालक्लव समितिको कार्यकाल १ वर्षको बनाउन सकिन्छ । यी प्राविधिक विषयहरु वालबालिका संग छलफल तथा बालक्लव विधानमा टुंगो लगाउन उपयुक्त हुन्छ । बालबालिकाको सस्थाहरुमा मतभेद नहुने र सवै कुरा सर्वसम्मतको आधारमा गरिने गरिन्छ । विद्यालयमा विभिन्न विषयहरुमा काम गर्न उपसमितिहरु समेत बनाउन सकिन्छ । समिति गठन गर्दा गाउँपालिका स्तरीय बालभेलाबाट पास भएको तथा गाउँ कार्यपालिकाबाट प्रकाशित विधानलाई समेत आधार बनाउनु पर्ने हुन्छ । बालक्लव दर्ता भएपछि त्यसको जानकारी वडा कार्यालयमा पठाउनु पर्दछ ।

बालक्लवको नाम विद्यालयको नाम सगै जाडेर दिनु राम्रो हुन्छ ।

बालक्लवले गर्न सक्ने कामहरूः

- ✓ बाल अधिकार सम्बन्धी विभिन्न सामग्रीहरु संकलन गरी अध्ययन गर्ने गराउने ।
- ✓ बाल अधिकार सम्बन्धमा शिक्षक, विद्यार्थी तथा सर्वसाधारणलाई जानकारी गराउन सम्बन्धित विषयमा गीत, कविता, निवन्ध, कथा, हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला, चित्रकला, वादविवाद आदि प्रतियोगिता गर्ने ।
- ✓ विद्यालयमा हप्ताको १ दिन बाल अधिकार सम्बन्धी कक्षाहरु सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउन प्रधानाध्यापकलाई अनुरोध गर्ने ।
- ✓ बाल क्लवका गतिविधिमा संलग्न हुने लगायतका विद्यार्थीहरुको शैक्षिकस्तर उकास्न विशेष पहल गर्ने ।
- ✓ विद्यालय परिसरलाई सफा तथा हरियाली बनाउन सहयोग गर्ने ।
- ✓ बालबालिकाको भर्ना तथा नियमितताको लागि कार्यक्रमहरु चलाउने ।
- ✓ सुविधाबिहीन तथा जोखिम अवस्थामा रहेका बालबालिकाको शिक्षाको लागि सहयोग गर्ने । उनीहरुलाई गर्नुपर्ने विशेष सहयोगका लागि आवाज उठाउने ।
- ✓ विद्यालयको आचार संहिता बनाउन सहयोग गर्ने ।
- ✓ चाडपर्व, मेलापात तथा आपत विपदमा परेको बेलामा समुदायमा स्वयंसेवकको रुपमा काम गर्ने ।
- ✓ विद्यालयमा भित्ते पात्रो प्रकाशन गर्ने ।
- ✓ बालबालिका उपर हुने हिंसा, बालविवाह, बालदुर्व्यवहारहरुको विरोध गर्ने । सहयोगी शिक्षक शिक्षिका मार्फत सम्बन्धित निकायमा सूचना गर्ने । यस्ता घटनाहरुको न्यूनीकरणका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम चलाउने ।
- ✓ विद्यालयमा कमजोर बालबालिकाहरुलाई कोचिङ तथा अतिरिक्त कक्षाहरु सञ्चालन गर्ने वातावरण बनाउने ।
- ✓ विद्यालयमा छात्रवृति पाउने बालबालिकाको छनौटमा सघाउ पुऱ्याउने तथा छात्रवृतिको सही सदुपयोग गराउने ।
- ✓ विद्यालयका उत्सव तथा भेलाहरु सञ्चालन गर्ने र बाल प्रतिभाहरु प्रस्तुत गर्ने ।
- ✓ विद्यालयका बैठक तथा भेलाहरुमा विद्यार्थीको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गरी विद्यार्थीहरुको हितमा कुरा उठाउने ।
- ✓ विभिन्न बालभेला तथा बाल कार्यक्रमहरुमा प्रतिनिधित्व गर्ने ।
- ✓ स्थानीय तहमा गर्न सकिने अन्य रचनात्मक कार्यहरु गर्ने ।

बालक्लवको विकासको लागि विद्यालयको सहयोग

- ➢ अतिरिक्त क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न सघाउने ।
- ➢ बालक्लवको क्रियाकलापको लागि आवश्यक रकम छुट्ट्याउने ।
- ➢ बालक्लवको लागि कार्यालय कक्ष उपलव्ध गराउने । अभिलेखहरु राख्न सहयोग गर्ने ।
- ➢ बालबालिकालाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- ➢ बालवालिकाको कुराहरु सुन्ने बानीको विकास गर्ने ।
- ➢ बालबालिकाहरुलाई छलफलमा सहभागी बनाउने ।
- ➢ विद्यालय सुधार योजना बनाउँदा तथा बालबालिका संग सरो कारित विषयमा उनीहरुको विचार लिने ।
- ➢ बालक्लवमा सवै पक्षको प्रतिनिधित्व गराउन जोड दिने ।
- ➢ सहयोगी शिक्षक तथा बालक्लवका विद्यार्थीहरुलाई बाल अधिकार सम्बन्धी तालिमहरुमा सहभागी गराउने ।
- ➢ विद्यालयमा विभिन्न उद्देश्यले जाने अतिथिहरुलाई बालक्लवसंग भेटघाट गराउने र अर्न्तक्रिया गर्ने अवसर जुटाईदिने ।
- ➢ विद्यालयको प्रगतिमा बालक्लवको भूमिका बारे समीक्षा गर्ने र अभिलेखहरुमा यी कुराहरु समावेश गर्ने ।

सहयोगी शिक्षकका कामहरु

सहयोगी शिक्षक बालमित्रवत व्यवहार गर्न सक्ने, बालबालिकासंग घुलमिल हुनसक्ने, सम्भव भएसम्म बालअधिकार सम्बन्धी तालिम पाएको वा त्यस विषयमा जानकारी राखेको हुनुपर्छ । यस्तो शिक्षकलाई विद्यालयले यस बाहेकका अतिरिक्त कामहरुबाट फूर्सदिलो बनाइदिनु पर्दछ । बालबालिका तथा किशोरकिशोरीहरुको समस्या बुझ्ने विश्वासिलो व्यक्ति सहयोगीको रुपमा रहनुपर्छ । यस्तो शिक्षक बढी समय बालबालिकाहरुसंग रहने हुँदा उनीहरुप्रति कुनैपनि दुर्व्यवहार नहुने कुराको सुनिश्चित पनि गरिनुपर्छ । विद्यालयमा सवै शिक्षकका आचारसहिंता बनाउनु पर्छ र टाँसिनुपर्छ । बालबालिकाको संरक्षणको प्रत्याभूतिका लागि विद्यालयले छुट्टैरुपमा बालसंरक्षण नीति बनाउनु राम्रो हुन्छ । बालक्लवको सहयोगी शिक्षकले निम्न कामहरुलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्छ :

- ✓ बालक्लवलाई बैठक बस्न, छलफलमा सहभागी बन्न सहजीकरण गर्ने ।
- ✓ कार्यक्रमहरु बनाउन सघाउने र कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने ।
- ✓ बालक्लवको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरु बनाउने र श्रोत खोज्ने ।
- ✓ बालबालिकाको लागि काम गर्ने संस्थाहरुसंग सम्पर्क र

समन्वय गर्ने ।

- ✓ विद्यालय प्रशासन तथा बालक्लव बीच पुलको काम गर्ने ।
- ✓ बालक्लवको अभिलेखहरु राख्न लगाउने/सघाउने ।
- ✓ विद्यालयमा हुने अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा बालबालिकाहरुलाई सहभागी बनाउने ।
- ✓ बालबालिका माथि हुने दुर्व्यवहार हुन नदिन शिक्षक, समुदायसंग अन्तर्क्रिया गराउने । बालअधिकार उल्लंघनका घटनाहरु हुन नदिन क्रियाशील रहने र त्यस्ता घटनाका सूचकहरु विद्यालय प्रशासन, गाउँ बाल संरक्षण समितिमा पुऱ्याउने ।

बाल सहभागिता सम्बन्धमा ख्याल राख्नुपर्ने कुराहरुः

- ➢ बालबालिकालाई के विषयमा कहा सहभागी गराइने हो उनीहरुलाई अग्रिम र पुरा जानकारी हुनुपर्छ ।
- ➢ सहभागिता पछि पृष्ठपोषण लिने दिने प्रकृया हुनुपर्छ ।
- ➢ सहभागी हुने बालबालिकाको के भूमिका हुने हो ? थाहा हुनु पर्दछ ।
- ➢ प्रजातान्त्रिक र पारदर्शी खालको छनौट हुनुपर्छ ।
- ➢ सहभागी भएर हुने फाइदा बताईदिनु पर्छ ।
- ➢ बालबालिकाको जीवनमा अप्ठ्यारो नपर्ने गरी हुनुपर्छ ।
- ➢ बालबालिका संरक्षण र सुरक्षाको विषयमा पूर्ण प्रतिवद्ध हुनुपर्छ ।

dlxnfsf]k|hgg\:jf:Yodf k'?ifsf];xof]u

सीता गौतम
सि.अ.न.मी.
खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकी

स्वास्थ्य संस्थामा समस्या लिएर आएकी उनको १७ वर्षको उमेर मा मागी विवाह भएको थियो । विवाह भएको २ महिना मै उनी गर्भवती भइन् । चौथो महिनामा गर्भवती जाँच गराउने क्रममा उनले स्वास्थ्यकर्मीको सामून्ने मै आँखाबाट बरर्र आँसु झारिन् । कुरोको चुरो फुकाउने क्रममा उनले श्रीमान्को यौन व्यवहारबाट पीडित भएको खुलासा गरिन् । यो कुनै कथाको अंश नभएर सेवा दिने क्रममा सेवाग्राहीसँग भएको साक्षात्कारको बास्तविक परिवेश हो ।

कलिलो उमेर मै विहे हुनु र परिवारका सदस्यहरुले छिट्टै सन्तानको आशा गर्ने बाध्यात्मक परिस्थितिको जोखिमपूर्ण अवस्थाको सामना पुरुषको तुलनामा हरेक परिवारमा महिलाले बढी गर्नुपर्दछ । छोरी किशोरी भएदेखि नै उनलाई लगाउने कतिपय सामाजिक बन्देज र महिनावारीका बेला गरिने गलत अभ्यासका कारण उनीहरुको स्वास्थय अवस्था हरेकपल जोखिमपूर्ण हुन्छ । उचित तथा आवश्यक पौष्टिक आहार, सजिलो ओछ्यान, सफा सेनेटरी प्याड प्रयोगको अभावले प्रजनन स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर पारिरहेको हुन्छ ।

करीव १७-१८ वर्ष उमेरका एक जोडी विहे भएको ६ महिनामा केही स्वास्थ्य समस्या आयो भन्दै स्वास्थय संस्थामा आइपुग्छन् । परामर्शको क्रममा किशोरीको प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्या देखापर्छ । साथै पिसाव नली संक्रमणका लक्ष्यणहरु देखापर्छन । किशोरलाई प्रश्न गर्दै जाँदा थाहा हुन्छ कि उनीहरुलाई आफ्नो स्वास्थ्यप्रति खासै संवेदना छैन ।

यी त केही पछिल्लो समयमा भेटिएका उदाहरण मात्र हुन् । बास्तविक परिवेशको विवेचना गर्ने हो भने महिलाको प्रजनन स्वास्थ्यमा पुरुषको समेत चासो र प्रत्यक्ष सहभागिता रहनु पर्छ । पुरुषको सचेतना र विवेकपूर्ण व्यवहार हुने हो, भने महिलामा देखा पर्ने प्रजनन सम्बन्धी समस्यालाई न्यून गर्न सहज हुन्छ । विहेवारी २० वर्षपारी भन्ने नारालाई आत्मसात गर्ने, परिवार योजनाका साथ २० वर्ष पूरा भएपछि मात्र गर्भधारण गर्ने, नियमित गर्भ परीक्षण र आवश्यक अनुसन्धानमूलक जाँच गराउने, पौष्टिक आहारको व्यवस्थापन साथै महिलाको समस्याको बारेमा छलफल गरी सहज वातावरण सिर्जना गर्नमा पुरुषको समेत मुख्य भूमिका रहन्छ ।

कतिपय परिस्थितिमा महिलाले आफूलाई पर्ने समस्याहरु जस्तैः तल्लो पेट दुख्ने, सेतो पानी बग्ने, यौनाङ्ग चिलाउने तथा सुन्निने, ढाड दुख्ने आदिबारे श्रीमान लगायत परिवारका सदस्यसँग भन्न सकिरहेका हुँदैनन । यी साना समस्याहरु बढ्दै गएर पछि प्रजनन् स्वास्थ्यमा जटिलता सिर्जना हुन सक्दछ ।

तसर्थ महिलाले आफ्ना समस्या श्रीमानसँग खुलेर राख्नु पर्दछ भने श्रीमानले पनि समाधानको लागि सहयोगी भइ दिनु पर्दछ । यसरी हरेक महिलामा हुन सक्ने समस्याको बारेमा श्रीमानले तदारुकताका साथ समाधान तथा उपचारको पहल गरेमा महिलाको प्रजनन स्वास्थ्य अवस्था सुदृढ हुन मद्दत पुग्नेछ ।

;w}cefj / bjfadf /x]' sfddf v6]sf k]'s JolQmj uf]jGb e§/fO{

मणिराम अधिकारी
:jf:Yo ;~f]hs tyf
;Dkfbs
augf; sfnL cfjfh

उहाँलाई धेरैले चिन्ने नाम गोविन्द भट्टराई भएपनि आँसु भट्टराई, बिजय शर्मा, नयाँघरे जेठो, कुरौटे काका, बि.ज्वाला लगायत विभिन्न उपनामबाट पञ्चायतकालदेखि उहाँले लेखेका समाचार, लेख, रचना स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरका पत्रपत्रिकामा प्रकाशित हुँदै आएका छन् । वि.सं. २०७१ माघ देखि दक्षिण एसिया कै पहिलो विकास पत्रिका गाउँले देउराली साप्ताहिकको प्रधान सम्पादकको मूल जिम्मेवारी सम्हाल्नु भएको उहाँको नागरिकता/प्रमाणपत्रको नाम भने गोविन्दप्रसाद भट्टराई रहेछ । वि.सं.२०२४ भाद्र २३ गते साविक चिर्तुङ्गधारा गाविस–७, सन्ढाप, पाल्पामा जन्मेका

गोविन्द भट्टराईले श्रीराम आधारभूत (हाल) विद्यालय घोरबन्दामा कक्षा ३ सम्म पढेपछि ४ देखि ७ कक्षासम्म महेन्द्रबोधि मावि तानसेनमा पढ्नु भयो । उहाँको बुबा धाताबल्लभ र आमा नोलकुमारीको निधन भइसकेको छ । धाताबल्लभका २ श्रीमतीबाट जन्मेका १२

सन्तान मध्ये ११ जना जीवित हुनुहुन्छ । गोविन्द धाताबल्लभकी कान्छी श्रीमती नोलकुमारीपट्टीका जेठा छोरा हुनुहुन्छ । पढाइको कुरा हुँदा त्यसबेलाको अवस्था बताउँदै उहाँले भन्नु भयो–''हामी भन्दा अगाडि दाजु दिदीहरुका पालामा कक्षा ५ सम्म पढाइ भएपनि हाम्रो पालामा श्रीराम विद्यालय घोरबन्दामा शिशु तहदेखि ३ कक्षासम्म पढाइ हुन्थ्यो । चन्द्रबहादुर श्रेष्ठ प्रधानाध्यापक हुनुहुन्थ्यो । उहाँले नै हामीलाई महेन्द्रबोधी मावि तानसेनमा भर्ना गर्न लानु भएको थियो । कक्षा ८ देखि एसएलसीसम्म मैले जनता विद्यालय तानसेनमा पढे । त्यसपछि केही समय सिद्धार्थ इन्टरप्राइजेज बुटवलमा दिउँसो काम गरेर बिहान लुम्बिनी वणिज्य क्याम्पस बुटवलमा आइ.कम. पढेँ । २०४४ देखि मिसन अस्पतालमा काम गर्दै पत्रकारितासँगै घरतर्फ खेतीपातीमा सहयोग समेत गर्न थालेँ । पढाइ कहिल्यै प्राथमिकतामा परेन । खजाञ्चीको सन्तान भन्थे हामीलाई तर दुःखले साथ छाडेन । मेरो बुबाको निधन २०४३ मा भयो, आमा पनि २०७२ मा बित्नु भयो । सानै देखि भाइ बहिनी पढाउने, पढ्ने, घरको कामसँगै सामाजिक क्षेत्रमा समेत लाग्नु पऱ्यो ।''

जीवनयापनका लागि काम तर पत्रकारिता र साहित्यमा ध्यान

अर्न्तमुखी स्वभावका गोविन्दले विद्यार्थीकालदेखि नै साहित्यतर्फ कलम चलाएको पाइन्छ । जनता विद्यालय तानसेनको मुखपत्र **उपहार**मा २०४० मा **विद्यार्थी** (कविता) शीर्षकमा प्रकाशित रचना नै उहाँको पहिलो प्रकाशित रचना हो । २०३६ सालमा आमाको निलो पटुका च्यातेर निलो झण्डा बोकेर बहुदलको प्रचारमा हिडेको सम्झना छ उहाँलाई । उहाँले २०४६, २०६२ को आन्दोलनमा समेत कलमका माध्यमले सघाउनु भयो । कतिपटक सभाजुलुसमा सहभागी हुनुभयो । उहाँले काम गर्दै स्वअध्ययनका बलमा त्रिभुवन बहुमुखी क्याम्पस तानसेनबाट बी.कम उत्तीर्ण गर्नु भयो भने एमबिएसम्म अध्ययन गर्नु भएको छ । एमविएमा स्टाट एण्ड क्यूटी विषयको परीक्षाका बेला बिरामी भएर परीक्षा छुटेको बताउनुभयो । पछि रोजगारीका सिलसिलामा काम विशेषले काठमाडौं रहदा पाटन संयुक्त क्याम्पसबाट एम.ए (प्रथम श्रेणी, २०६४) उत्तीर्ण गर्नुभयो । त्यसबेलाको दुःख सम्झदै भन्नु भयो–"म त्यतिबेला सक्रिय सेवा समाज भन्ने संस्थामा समेत काम गर्थें, रुपन्देही कपिलबस्तु अर्घाखाँची स्याङ्जा र पाल्पाका गाउँबस्तीमा पुगेर काम गर्नु पर्थ्यो । कतिपटक काम सकेर रात्रीबसबाट काठमाडौँ पुगेर परीक्षा दिएर फेरी काममा पुगेको थिएँ विदा नमिल्दा ।" मिसन अस्पताल तानसेनमा २०४४ देखि २०६० सम्म कार्यरत रहेकै समयमा उहाँले सक्रिय पत्रकारिता र साहित्यतर्फ समेत आफ्नो सक्रिय उपस्थिति देखाउनु भएको समकालीन पत्रकार पाल्पा टाइम्सका सम्पादक झपेन्द्र गहिरे बताउनु हुन्छ । मिसन अस्पतालमा छँदा उहाँले युएमएनको साझा बुलेटिन सहयात्रीमा सामग्री पठाएको, भट्टराई कै नेतृत्वमा प्रतिवद्ध प्रकाशन शुरु भएको त्यसबेलाका सिनियर विजनेश म्यानेजनर मनोहर पाठकले

जानकारी गराउनु भयो । पाठकले भट्टराईका बारेमा भन्नुभयो– “उहाँ काठमाडौँमा बसेको भए र नेताको चाकडी गरेको भए ठूलै जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने क्षमता भएको मान्छे हो । जे होस् मिसन अस्पतालको उन्नतिमा उहाँको समेत योगदान छ । बाध्यताले काम गर्नु पर्‍यो तर साहित्य र पत्रकारितामा दखल भएको मान्छे हो उहाँ । उहाँ निडर निर्भिक र तटस्थ ढंगले प्रस्तुत हुनसक्ने पत्रकार हो भन्ने लाग्छ मलाई ।” यस्तै हस्पिटल क्रिश्चियन फेलोशिप प्रकाशक राखेर **सुमाचार** भन्ने स्वास्थ्य सम्वन्धी सामग्री समेटिएको पुस्तिका प्रकाशन आरम्भ गरेर बिक्री भएको रकमबाट अशक्तलाई सहयोग गर्न गोविन्द कै सक्रियतामा कोष खडा गरेको उक्त अस्पतालकी पूर्व नर्सिङ्ग प्रमुख विष्णु सिं (हाल काठमाडौं) ले बताउनु भयो । धार्मिक सदभाव कायम राख्दै फरक धर्ममा आस्थावान भएपनि सहकार्य गर्न सकिन्छ भनेर त्यसो गरिएको गोविन्दले बताउनु भयो ।

वरिष्ठ पत्रकार कर्णबहादुर कार्कीले गोविन्द भट्टराईले २०४३–४४ सालदेखि नै आँसु भट्टराई लगायत विभिन्न नामबाट दैनिक लुम्बिनीमा लेख रचना पठाउने, प्रकाशित हुने गरेको बताउँनु भयो । पार्टी राजनीतिका सिलसिलामा कार्की लगायत भूमिगत हुँदादेखि भट्टराईसँग परिचित भएको सम्झनु भयो । पाल्पाबाट प्रकाशित हुने तत्कालीन सत्य साप्ताहिकमा र गाउँले देउराली साप्ताहिकमा (परीक्षण अंकदेखि)भट्टराईले सहयोग गरे को वरिष्ठ पत्रकार विनयकुमार कसजूले फोन सम्पर्कमा बताउनु भयो । वरिष्ठ पत्रकार मेघराज शर्माले बन्द भएको गाउँले देउराली साप्ताहिकलाई २०७१ यता भट्टराईले प्राणदान दिएको सम्झनु भयो । शर्माका अनुसार–“नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पाको संस्थापक मध्ये गोविन्द भट्टराई पनि हो । उहाँले २०५३ देखि २०५८ सम्म पाल्पा शाखाको सभापति भएर महासंघको संस्थागत विकासका लागि महत्वपूर्ण काम गर्नु भएको इतिहास छ । उहाँको कार्यकालमा घडेरीको जोहो, पुरस्कार स्थापना, बुलेटिन प्रवाह प्रकाशन, पत्रकार कल्याणकोष स्थापना लगायत काम भएका थिए ।”

गोविन्द भट्टराईले प्रगतिशील लेखनमा जोड दिनु हुन्छ तर उहाँको समाचार, लेख, रचनामा वैचारिक पूर्वाग्रहको गन्ध हुँदैन् । किसान, मजदुर तथा श्रमजीवी वर्गलाई उहाँले माया गरेको उहाँका रचनाले पुष्टि गर्दछन् । उहाँ संयूक्त जनआन्दोलन संघर्ष समिति चिर्तुङ्गधाराको सदस्य भएर काम गर्नु भएको थियो । उहाँ प्रेस चौतारी नेपाल (२०६०–२०६२) को केन्द्रीय सचिवालय सदस्य भएर पनि काम गर्नुभयो । उहाँ सम्पादक तथा प्रकाशक भएर २०५५ मा पाल्पाबाट नेतृत्व साप्ताहिक पत्रिका प्रकाशित भएको थियो । साथी लक्ष्मण देवकोटा र उहाँले सक्कली हवाईपत्रमा साहित्यिक सामग्री समेटेर गोरेटो मासिक हवाई पत्र समेत प्रकाशन गर्नु भएको थियो । उहाँले कुनै बेला दृष्टि साप्ताहिक, जनआस्था साप्ताहिक, बुधबार साप्ताहिक, गाउँले देउराली साप्ताहिक, दैनिक लुम्बिनी, नयाँ भावना दैनिक, सौर्य साप्ताहिक, प्रकाश साप्ताहिक, हिमाल खवर पत्रिका, लोकपत्र दैनिक, बुटवल टुडे दैनिक, दैनिकपत्र दैनिक लगायतमा समाचार, फीचर सम्प्रेषण गर्नु भएको थियो । रेडियो नेपाल पाल्पा प्रतिनिधि (२०५५) को रुपमा केही समय काम गर्नुभयो । केही वर्ष यता काठमाडौँबाट प्रकाशित समावेशी मासिकमा उहाँको नियमित रुपमा फिचरलेख प्रकाशित हुने गरेको पाइन्छ । प्रेस काउन्सिल नेपालको प्रकाशन संहितामा समेत उहाँका लेख प्रकाशित हुँदै आएका छन् । उहाँको कलम विषेशत ग्रामीण जीवनलाई सवलीकरण गर्नतर्फ केन्द्रित रहेको पाइन्छ । समाजमा प्रतिकूल असर पार्ने सामग्रीलाई सञ्चारमाध्यमले स्थान दिनु हुन्न भन्नुहुन्छ उहाँ । वि.सं. २०७३ मा कृष्ण मुरारी भण्डारीसँगै उहाँ समेत प्रेस काउन्सिल नेपाल स्तम्भलेखन राष्ट्रिय पत्रकारिता पुरस्कार राष्ट्रपतिबाट प्राप्त गरी सम्मानित हुनु भएको थियो । उहाँले गाउँले देउरालीमा धुमपान, मद्यपान, जंकफुडका विज्ञापन समेत नछाप्ने घोषणा गर्नु भए अनुसार त्यस्ता सामग्रीलाई स्थान दिनु भएको छैन् ।

केही महत्वपूर्ण संलग्नता

१) संस्थापक सदस्य : नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पा शाखा (वि.सं २०४९)
२) सहसचिव र केन्द्रिय प्रतिनिधि : नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पा शाखा (वि.सं २०५१)
३) निर्विरोध शाखा सभापति : नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पा शाखा (वि.सं २०५३–२०५८, २ कार्यकाल)
४) शाखा सल्लाहकार : नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पा (२०५८ देखि हालसम्म)
५) केन्द्रिय प्रतिनिधि तथा सभाषद : नेपाल पत्रकार महासंघ (२०५१ देखि २०७३)
६) पूर्व सदस्य : प्रलेस, पाल्पा
७) संस्थापक सदस्य, आजीवन सदस्य, सचिव हुँदै महासचिवः वाङ्मय प्रज्ञा प्रतिष्ठान, पाल्पा (२०५२–२०६५)

अन्य,

- **राष्ट्रिय पर्यवेक्षक** : आम निर्वाचन, २०५६(नियोक), पर्यवेक्षक सविधानसभा सदस्य निर्वाचन २०६४ र २०७०
- **संयोजक** :प्रकाशन उपसमिति, पाल्पा तानसेन महोत्सव २०५४
- **संयोजक** : आदिवासी कुमाल महिलाका लागि १० महिने साक्षरता कार्यक्रम, सन् १९९४, पाल्पा

- **लेखा परीक्षण संयोजक** : चिर्तुङ्गधारा-७ स्थित सामुदायिक बनहरुको लेखापरीक्षण गरेको
- **केही प्रशंसापत्र**

क) तानसेन नगरपालिका, (२०५४), जनता विद्यालय पाल्पा,
ख) काठमाडौंमा सहभागिताका लागि (प्रतिगामी शाही कदम विरुद्ध राजधानी केन्द्रित आन्दोलन २०६० चैत्र १९ देखि)

- यूनाइटेड मिसन अस्पतालबाट विभिन्न पक्षमा
- पुरस्कार : प्रेस काउन्सिल नेपाल स्तम्भलेखन राष्ट्रिय पत्रकारिता पुरस्कार २०७३, नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पाबाट उत्कृष्ट पत्रकारिता पुरुस्कार र बैकुण्ठध्वज पत्रकारिता पुरस्कार, मिसन अस्पतालबाट यूएमएन पुरस्कार, ओकेबाजे समाज सेवा रत्न पुरस्कार प्रतिष्ठानबाट सम्मान (२०६७) लगायत
- प्रकाशित कृती : भाग्यले लुटेको जीन्दगी (लघुकथा संग्रह) र आत्म-पहिचान (नाटक संग्रह), फुटकर रचना विभिन्न पत्रपत्रिकामा प्रकाशित
- अनुभव : विकास पत्रकारिता तालीम, समुदाय क्षमता अभिवृद्धि तालीम लगायत
- प्रेस सल्लाहकार : तानसेन नगरपालिका, पाल्पा
- प्रधान सम्पादक : हाम्रो तानसेन (तानसेन नगरपालिकाको त्रैमासिक बुलेटिन)

विवाह र परिवार

उहाँको समकालीन साथीहरुका सन्तानले उच्च शिक्षा सकेर नोकरी गरेका छन ।कतिका सन्तान डाक्टर इन्जिनियर भए कतिको बिहेदान भइसक्यो तर उहाँका छोराछोरी पढ्दै छन् । २०५६ मा नवलपरासी, परासी निवासी सीता गौतमसँग उहाँको बिहे भएको हो । सीता गौतम स्वास्थ्य सेवामा क्रियाशील रहनु भएको छ । छोरी सगुन कक्षा १२ मा र छोरा सुगत कक्षा ३ मा पढ्दै छन् । विहे र सन्तानबारे रोचक सन्दर्भ सुनाउँदै उहाँ भन्नु हुन्छ-'हाम्रो परिवार ठूलो, बुबा बितेपछि माइली दिदी, ३ बहिनीहरु समेतको बिहेपछि अर्थात कान्छी बहिनीको बिहे भएको २ वर्षपछि मैले बिहे गरेको हो । छोरी जन्मिइन्, १ सन्तान भए पुग्यो भन्ने लागेको थियो हामी दम्पत्तिलाई तर आफन्त, साथीभाइ सबैले छोराछोरी जे भएपनि २ जना भए उनीहरुलाई पनि साथी हुन्छ भनेपछि १० वर्षमा अर्को सन्तान जन्मियो । बाबु जन्मेपछि पनि थाहा नपाएका कति साथीले कार्यक्रममा उदाहरण दिदा गोविन्द र सीता जस्तै १ सन्तानमा चित्त बुझाउने हुनुपर्छ भन्नु हुन्थ्यो ।' सीताको साथले आफूलाई पत्रकारिता, साहित्य र समाजसेवा तर्फ लाग्न बल पुगेको उहाँ बताउनु हुन्छ । अचेल तानसेनमा भाडाको कोठामा बस्दै आउनु भएका गोविन्दको अधिकांश समय पत्रकारिता, साहित्य र समाजसेवामा बित्ने गरेको छ । विहान ३ बजे उठ्ने उहाँ १० बजे भन्नु हुन्छ ।

संघर्षशील जीवनका धनी गोविन्द भट्टराईले खेती किसानी, पत्रकारिता अनि साहित्य सिर्जना समेत गरेको इतिहाससँगै वर्तमान साक्षी छ । उहाँ बगनासकाली पत्रकार समूह रबगनासकाली साहित्य परिषदका सल्लाहकार, बगनासकाली आवाजका सल्लाहकार समेत भएर सक्रिय रुपमा सहयोग गर्नु भएको छ । उहाँले तानसेन नगरपालिकाको विकासको लागि अथक सहयोग गर्नु भएको नगर प्रमुख अशोककुमार शाही बताउनुहुन्छ । डुब्न लागेको विकास पत्रकारिताको नमूना गाउँले देउराली साप्ताहिकलाई निरन्तता दिएर रजत वर्षमा पुऱ्याउनु भएको छ । अप्ठेरो परेको जो कोहीलाई सहयोग गर्ने उहाँको स्वभाव छ । बिहान निस्केर बेलुका कोठामा पुग्दा ८ वर्षे छोरा सुगतले सोध्ने प्रश्न एउटै भएको उहाँले बताउनु भयो । त्यो हो-'बाबा अब जर्नालिष्ट बन्न छाड्ने होइन ?' रुखो र छुचो देखिएपनि मनका सफा, असल र इमान्दार व्यक्तिव भट्टराईको जीवन शैली अनुकरणीय छ । (विभिन्न व्यक्तित्वहरुसँगको कुराकानीपछि तयार गरिएको)

गर्भ जाँचको तालिका

पहिलो पटक – गर्भवती भएको चौथो महिनामा

दोस्रो पटक – गर्भवती भएको छैंठौ महिनामा

तेस्रो पटक – गर्भवती भएको आठौं महिनामा देखिनु

चौथो पटक – गर्भवती भएको नवौं महिनामा

Goflos ;ldlt / d]n ldnfk s]Gb|

कुल प्रसाद ढुंगाना
वडा सदस्य
वडा नं. १
सदस्य न्यायिक समिति
बगनासकाली गाउँपालिका

नेपालको संविधानको धारा २१७ अनुसार गाउँपालिका र नगरपालिकामा एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था छ, सो अनुसार न्यायिक समितिलाई देहायको विवादको निरुपण गर्ने अधिकार हुनेछ ।

क) आलीधुर बाँध, पैनी कुलो वा पानीघाटको बाँडफाँड तथा उपयोग ।
ख) अर्काको बाली नोक्सान गरेको ।
ग) चरण, घाँस दाउरा ।
घ) ज्याला मजदुरी नदिएको ।
ङ) घरपालुवा पशुपंक्षी हराएको वा पाएको ।
च) जेष्ठ नागरिकको पालनपोषण तथा हेरचाह नगरेको ।
छ) नाबालक छोरा छोरी वा पति पत्नीलाई इज्जत आमद अनुसार खान लाउन वा शिक्षा दिक्षा नदिएको ।
ज) वार्षिक पच्चीस लाख रुपैयाँ सम्मको विगो भएको घर बाहाल र घर बाहाल सुविधा ।
झ) अन्य व्यक्तिको घर जग्गा वा सम्पत्तिलाई असर पर्ने गरी विरुवा लगाएको ।
ञ) आफ्नो घर वा बलेसीबाट अर्काको घर, जग्गा वा सार्वजनिक बाटोमा पानी झारेको
ट) संधियारको जग्गातर्फ झ्याल छोडनु पर्ने परिमाणको जग्गा नछोडी बनाएको
ठ) कसैको हक वा स्वामित्वमा भएपनि परापूर्वदेखि सार्वजनिक रुपमा प्रयोग हुँदै आएको बाटो, वस्तु भाउ निकाल्ने विकास, बस्तुभाउ चराउने चौर, कुलो नहर पोखरी पाटीपौवा, अन्त्येस्टि स्थल धार्मिक स्थल वा अन्य कुनै सार्वजनिक स्थलको उपयोग गर्न नदिएको वा बाधा पुऱ्याएको ।
ड) संघीय वा प्रदेश कानूनले स्थानीय तहवाट निरुपण हुने भनी तोकेका अन्य विवाद ।

न्यायिक समितिलाई तपसिलका विवादहरुमा मेलमिलापको माध्यमबाट मात्र विवादको निरुपण गर्ने अधिकार हुनेछ ।

क) सरकारी सार्वजनिक वा सामुदायीक बाहेक एकघरको हकको जग्गा चापी मिचि वा घुसाई खाएको ।
ख) सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायीक बाहेक आफ्नो हक नपुग्ने अरुको जग्गामा घर वा कुनै संरचना बनाएको ।
ग) पति-पत्नी बीचको सम्बन्ध विच्छेद ।
घ) अङ्गभङ्ग बाहेको बढीमा एकवर्षसम्म कैद हुन सक्ने कुटपिट ।
ङ) गाली बेइज्जती ।
च) लुटपिट ।
छ) पशुपक्षी छाडा छाडेको वा पशुपंक्षी राख्दा वा पाल्दा लापरबाही गरी अरुलाई असर पारेको ।
ज) अरुको घरमा अनाधिकृत प्रेवश गरेको ।
झ) अर्काको हक, भोगमा रहेको जग्गा आवाद वा भोक चलन गरेको ।
ञ) ध्वनी प्रदुषण गरी वा फोहोरमैला फ्याकी छिमेकीलाई असर पुऱ्याएको ।
ट) प्रचलित कानून बमोजिम मेलमिलाप हुन सक्ने व्यक्तिवादी भई दायर हुने अन्य देवानी र एक वर्षसम्म कैद हुन सक्ने फौजदारी विवाद ।

यी माथि उल्लेखित विवादहरुलाई न्यायिक समितिले निरुपण गर्न सक्ने भनिएको र मेलमिलापवाट मात्र विवाद निरुपण गर्न सक्ने भनिएका विवादहरुमा न्यायिक समितिले सकेसम्म मेलमिलापको माध्यमबाट नै विवाद निरुपण गर्नेछ ।

मेलमिलाप केन्द्र स्थापनाको लागि बगनासकाली गाउँ पालिकाले मिति २०७५/०८/०७ गते ०७५/०८/१४ गतेसम्म आठ दिने मेलमिलापकर्ताहरुको लागि तालिम संचालन गरेको थियो र मेलमिलाप केन्द्र स्थापनाको लागी मेलमिलापकर्ता सूचीकृत गर्न सूचना समेत जारी समेत गरिएको छ ।

मेलमिलाप कर्ता र सूचिकृत भइसकेपछि विवादका विषयहरु मेलमिलाप केन्द्रमा पठाई मेलमिलापकर्ताबाट नै मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद निरुपण गर्ने प्रयास पनि गरिनेछ ।

मेलमिलापको प्रक्रिया :

k|yd r/0fdf M–

१) स्वागत, स्थान ग्रहण, भलाकुसारी परिचय, परिचयमा अनुभव योग्यता बताउने र प्रकृयाप्रति विश्वस्त बनाउने ।
२) भौतिक सुविधाको बारेमा जानकारी गराउने :- पानी शौचालय आदी
३) भूमिकाको बारेमा जानकारी गराउने:- हामी सहजकर्ता मात्र हौं ।
४) प्रकृया वारेमा जानकारी, भन्न सुन्न पाउँछन् र सहजीकरण गरिन्छ ।

५) गोपनियताको वारेमा पक्षहरुलाई विश्वस्त बनाउने ।

bf]>f] r/0f M– आधारभूत नियमहरुको निर्धारण ।

१) छलकल व्यवस्थित गर्न नियम बनाउने ।

२) नियम बनाउँदा पक्षहरुको सहमतिमा मात्र बनाउने र अनुमोदन पश्चात लेख्ने ।

३) पालैपालो बोल्ने गाली गलौज अपमान नगर्ने र समय निर्धारण आदि ।

४) नियम सबैले देख्ने गरी लेखी राख्ने र नियम मिच्नेमा समय समयमा सचेत गराउने ।

t]>f] r/0f M– घटना प्रस्तुति तथा सूचना संकलन

१) दुवै पक्षहरुलाई पालो-पालो आ-आफ्ना कुराहरु भन्न खुला प्रश्नको प्रयोग गरी मद्धत गर्ने ।

२) एक अर्काको कुरा सुन्ने/सुनाउने वातावरण बनाउने/ प्रतिकृयात्मक सुनाइ गर्ने अडानको सूचिकरण गर्ने ।

३) दुवै पक्षका मनमा लागेका सवै कुरा खुलस्त पार्न सुन्ने र सोध्ने सीपको कुशल प्रयोग गर्ने ।

४) कदर गर्ने स्वीकार गर्ने तथा समानुभूति प्रकट गर्ने/ आवश्यकता अनुसार पुनःरचना पुनकर्थन र संक्षेपीकरण गर्दै जाने ।

rf}yf] r/0f M– एक अर्कालाई बुझ्न सहयोग गर्ने तथा विवादित विषय वस्तुको पहिचान

१) दुवै पक्षहरुलाई एक आपसमा कुरा गर्ने अवस्थासम्म पुऱ्याउने र सोझो वार्ताको वातावरण बनाउने ।

२) राम्रो सम्बन्धको सम्झना दिलाउँदै वर्तमानवाट सुखद भविष्य तर्फ जान मानिसक रुपले तयार बनाउने ।

३) दुवैको हित पत्ता लगाई, यकिन गर्ने र सवालको निर्धारण गर्ने ।

४) विवाद समाधानको लागि तयार पार्न घटनाको आशय र प्रभाव वारे स्पष्ट बनाउन निष्कर्ष तहको प्रयोग गर्ने ।

kfrF r/0f M– एकान्त वार्ता

१) एकान्त वार्ताको महत्वका बारेमा बताउँदै पक्षको सहमती बमोजिम पालैपालो एकान्त वार्तामा लैजाने ।

२) गोप्यताको सुनिश्चिता गर्ने र पक्षले अनुमति दिएको कुरा मात्र अर्को पक्षलाई भन्ने ।

३) एकान्त वार्तामा विवाद समाधानमा देखिएको समस्या वा अवरोध पहिचान गरी हटाउन प्रयत्न गर्ने ।

४) कुनै पनि पक्षलाई सल्लाह, सुझाव वा विकल्प नदिने (आवश्यकता अनुसार एकान्त वार्ता गर्दै जाने)

५) उनीहरुका वास्तविक हित/चाहना पहिचान गरी विकल्पको वारेमा मस्तिष्क मन्थन गराउने ।

5}f] r/0f M– विकल्प सिर्जना र मूल्याङ्कन

१) बिग्रेको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाउने विभिन्न उपायहरुको खोजी गर्न पक्षहरुलाई मष्तिक मन्थन गराई प्रेरित गर्ने ।

२) विषयगत तथा सम्बन्धगत सवालहरु समाधान गर्ने विकल्प पत्ता लगाउन पक्षहरुलाइ सहजीकरण गर्ने ।

३) विकल्पहरुको सूचीमा रहेका विकल्प हित अनुकुलका छन् छैनन् मूल्याङ्कन गर्न सहयोग गर्ने ।

४) सवाललाई सम्बोधन गर्ने र हितसँग तादाम्यता राख्ने विकल्पहरुको सूची छोट्याउँदै जाने ।

५) हरेका सवालका पृथक हित र प्रत्येक हितका पृथक विकल्प हुन्छन् भन्ने हेक्का राख्दै सहमति उन्मूख हुने ।

६) सवैलाई चित्त बझ्ने विकल्पको छनौट पुनलेखन र अनुमोदनमा पक्षलाई संलग्न गराई सहमतिको स्वरुप दिने ।

;ftf}+ r/0f M– सहमति पत्र तयार गरी मेल मिलापसत्रको समापन

१) स्पष्ट र बुँदागत रुपमा लेखिएको सहमति पत्र तयार पार्ने र दुवै पक्षलाई सुनाउने ।

२) सहमतिको कार्ययोजना तैयार गर्ने (विवाद र मेलमिलापको प्रकृति हेरी के कसले कति कहाँ कहिले कसको उपस्थितिमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने स्पष्ट लेख्नु पर्ने)

३) मेलमिलापको सिलसिलामा तैयार गरिएका सहमति पत्र बाहेकका सवै टिपोट नष्ट गरेर गोपनियता सुनिश्चित गर्ने ।

४) मेलमिलापको प्रक्रियालाई विश्वास गरी मेलमिलापमा सलग्न भै सहमतिसम्म पुग्न सहयोग गरेकोमा सबैलाई धन्यवाद दिने ।

;Gbe{ ;fdfu|L M– मेलमिलाप कर्ताहरुका लागि आधारभूत तालिम मिति ०७५/०८/०७ गतेदेखि ०७५/०८/१४ सम्म बगनासकाली गाउँपालिका चिर्तङ्गधारा - पाल्पा ।

kb]z g+% sf] ;fdflhs ljsf; dGqfnosf :jf:Yo dxfzfvfsf kd'vnfO{augf; sfnL cfjfh kbfg ub}{

PlG6afof]6s /]; :6]G; / xfd|f] cEof;

युवराज थापा
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई

प्रतिजैविक (Antibiotic) त्यस्तो औषधि हो, जुन शुक्ष्म जिवाणुहरुबाट वा रसायनिक प्रतिक्रियाबाट उत्पादन गरी शुक्ष्मजिवाणुहरुको विरुद्धमा तिनीहरुलाई मार्न वा तिनीहरुको वृद्धि र विकास रोक्नको अर्थात जिवाणुजन्य (Bacterial) संक्रमण तथा रोगको उपचारको लागि प्रयोग गरिन्छ । कुनैपनि जिवाणुजन्य (Bacterial) रोगलाई पूर्णरुपमा निको पार्नको लागि चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुले जाँचेर रोगको पूर्ण निधान गरिसकेपछि रोगको प्रकृति र अवस्था अनुसार (Antibiotics) प्रतिजैविक औषधिहरु नियामित सही मात्रामा, सही समयमा कम्तिमा ७ दिनसम्म प्रयोग गर्नुपर्दछ । जस्ले सुक्ष्म जिवाणु (Micro-organism) लाई पूर्णरुपमा निस्क्रिय गराई मार्दछ र रोग निको पार्दछ । तथापी हाम्रो देश एवं समुदायमा चेतनाको कमी, आर्थिक अवस्था कमजोरी साथै लापरवाही जस्ता विभिन्न कारणले (Antibiotics) हरुको समुचित प्रयोग (Rational use) हुन सकेको छैन । कतिपय पढे लेखेका र सभ्य शिक्षित नागरिकहरुले पनि (Antibiotics) र अन्य औषधिहरुको उपयुक्त प्रयोगमा वेवास्ता गरेको पाइन्छ । हाम्रो समुदायका आम मानिसहरु रोग लागे पछि ढिलो स्वास्थ्य संस्था पुग्ने र चिकित्सकले जाँचेर सिफारिस (Prescrib) गरे को औषधि सकेसम्म खान दु:ख मान्ने र खाए तथा प्रयोग गरिहाले पनि नियमित रुपमा प्रयोग नगर्ने, औषधिको २/४ मात्रा प्रयोग गरेपछि रोगको चिन्ह र लक्षणहरु केही मात्रामा कमी हुने भएकाले विरामीले यसलाई निको भएको भ्रमपूर्ण अनुभुती गर्दछन् र औषधि प्रयोग गर्न बिचमै बन्द गरीदिन्छन् । जसले गर्दा जुन जिवाणुको विरुद्धमा सिफारिस गरिएको प्रतिजैविक (Antibiotics) औषधिको २/४ मात्राले मात्र पूर्णरुपमा किटाणु मार्न सक्दैन र यसरी अपुरो Antibiotics को प्रयोगबाट घाइते भएर बाँचेका जिवाणुहरुले उक्त Antibiotics विरुद्ध Antibody निर्माण गरी आफुलाई बचाउन सफल हुन्छन र पुन त्यस्तै प्रकृतिको रोग लाग्दा उक्त Antibiotics ले काम गर्न वा ती जिवाणुहरुको विरुद्ध असर गर्न सक्दैन जसलाई औषधिले नछुने अथार्त Antibiotics Resistance भनिन्छ । Antibiotics Resistance हुनुमा विरामी सगै हेरालु सम्बन्धित सबै कर्मचारी र सिंगो स्वास्थ्य सेवा प्रणाली नै जिम्वेवार देखिन्छ । विरामीले औषधि प्रयोग पछि तुरुन्त निको हुन चाहाने (quick result) खोज्ने र सके सम्म थोरै दिन र थोरै मात्रामा औषधि खाने चाहानाले गर्दा Antibiotic Resistsnce बढ्दै गएको छ । नेपालमा Antibiotic Resistsnce बढ्नुमा निजी स्वास्थ्य संस्थाहरु र सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरु दुवैको बराबर हात छ । प्राइभेट संस्था वा Clinic हरुतिर व्यवसायिक दृष्टिकोण र जनताको चाहाना (quick result) पुरा गरी आफू राम्रो र जान्ने डा.कहलिनका लागि क्षेप्यात्र प्रहार गरे जस्तै दोहोरो तेहेरो कडा प्रतिजैविक औषधि Antibiotic Prescribe गर्नु र उक्त औषधि विरामीले नियमित र उचित मात्रामा प्रयोग गरी पुरा मात्रा (dose) नपुर्‍याउनु र उता सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुमा Logistic supply प्रयाप्त नहुने र स्वास्थ्य संस्थामा आउने सबै विरामीलाई औषधि पुर्‍याउनै पर्ने नाम वा वाहाना साथै बाध्यताको वर्णन गर्दै आम स्वास्थ्य कर्मीहरुले 2 capsule Amoxycilin, 2 Tablet Ciprofloxacin, 3 tablet metronidazol वितरण गर्ने, यो गलत अभ्यास नै Antibiotic Resistance को प्रमुख कारण हो । हुन त मेरो अनुभवमा राज्य पूर्न:संचना र स्थानीय तहको निर्वाचन भइसकेपछि पालिकाहरुमा स्वास्थ्य शाखा स्थापना भए पछि हाम्रो पालिकामा कुनै औषधिको अभाव खट्केको छैन Antibiotic हरु दिंदा पूर्ण मात्रा पुग्ने गरी दिन पाइएको छ तर हामी यस बारे पनि चनाखो हुनु आवश्यक छ की हामीले वितरण गरे को औषधि सेवाग्राही वा बिरामीले पूरा प्रयोग गर्‍यो कि गरे न भनेर Follow गर्नुपर्छ । धेरै जसो हामीले विरामीलाई Follow up मा बोलाउँछौ तर विरामी Follow up मा आएन भने हामीले अब Follow गर्ने व्यवहार को विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ । प्राइभेट स्वास्थ्य संस्थाको अभ्यास अनि विरामीहरुको र सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको अभ्यास वास्तवमा जन स्वास्थ्यको लागि घातक छन् साथै Antibiotic Reristance कै कारण किटाणुजन्य रोगहरुको उपचार जटिल र महंगो पनि हुँदैछ । यद्यपि यस खालको अभ्यास र प्रवृति हाम्रो समुदायमा दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको छ । WHO को अनुसार Antibiotic Resistsnce गराउने देशहरुमध्ये नेपाल पनि अग्रपतिमा रहेको जनाएको छ । Global Antibiotic Resistsnce Partnership (GARP) ले नेपालमा गरेको अध्ययन अनुसार Amoxycilin 39.6% Cotrimoxazol 15.9% Ciprofloxacin 9% Azithromycin 9.8% Resistence भएको अध्ययनले जनाएको छ । त्यस्तै Streptococcus, Salmonella Typhi, Neisseria Gonococcus,

E-coli र Pneumococcus जस्ता bacteria हरुले उल्लेखित बाहेकका अन्य Antibiotic हरु मध्ये ३०% Resistance भएको उल्लेख गरेको छ । Antibiotics Resistsnce ले आम जन मानिसहरुको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रुपमा नकारात्मक असर पर्ने भएकाले र विगत ३० वर्ष देखि नयाँ Antibiotic औषधिको आविस्कार नै नभएको अवस्थामा यसबारे हामी सचेत हुन अपरिहार्य छ ।

यसको अलवा हाम्रो विशेष गरी ग्रामीण समुदायहरुमा कुफतको ठिम्रा भन्दै Tetracyelin Antibiotic प्रयोग गरेको पाइन्छ । आज भन्दा ३ दशक अगाडि हैजाको (Cholera) Choice of Medicine को रुपमा प्रयोग गरिने Tetracyelin Antibiotic लाई नागरिकहरुले सामान्य ARI रुघा खोकीमा कुफतको ठिम्राको रुपमा अनियमित र अनियन्त्रित रुपमा प्रयोग गर्दा सबैभन्दा बढी औषधिले काम नगर्ने अथार्त Resistence हुन पुगेको छ । Tetracyelin हिजो आज पनि छिटफुट विशेष गरी प्राईभेट क्षेत्रमा यसरी Tetracyelin माग्ने र दिने बेच्ने अनि प्रयोग गर्ने प्रवृति कायमै छ । अझै मैले कतिपय स्वास्थ्यकर्मी साथीहरुले कुफतको त ठिम्रा नै राम्रो हो भनेर Amoxycilin का दुई चार वटा ठिम्रा दिइएर पठाउने प्रवृति भेटिएका छन । Antibiotic Resistance को लागि सबै भन्दा गलत र नराम्रो अभ्यास अनि प्रवृति नै यही हो । यसमा जनता, हामी स्वास्थ्यकर्मी र सरोकारवालाहरु सवै जिम्वेवार छौ । हाम्रो समुदायमा स्वास्थ्य सेवा क्षेत्रको यो अभ्यास र Antibiotic Resistsnce विकास यही क्रममा बढ्दै गयो भने यसले नकरात्मक असर पार्नुको साथै Medical Science लाई नै ठूलो चुनौती हुनुको साथै ठूलै संकट निम्तन सक्ने सम्भावना रहेको छ । यसलाई रोक्नका लागि हामीले हाम्रो अभ्यासलाई परिमार्जन गर्नुपर्छ र विरामीहरुको चाडो परिणाम खोज्ने र Antibiotic र अन्य औषधि जन्य पदार्थहरुको समुचित प्रयोग वारे नयाँ ढङ्गबाट सचेत गराउनु अपरिहार्य छ । भनिन्छ ५०% रोग परामर्श र सुझाव सल्लाहबाटै निको हुन्छ । हाम्रो काँधमा भएको दायीत्वलाई सकारात्मक ढंगले पूरा गर्न हामी कतै पछि परिरहेकात छैनौं ? आउनुस् अब हमीले प्राईभेट क्षेत्रमा अनावश्यक रुपमा क्षेप्यास्त्र प्रहार स्वरुपमा Antibiotic Prescribe गर्ने अभ्यासलाई निरुत्साहित गरौ र सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आउने विरामी तथा सेवाग्राहीहरुलाई उपयुक्त परामर्श गर्ने बानीको विकास गरौ र हाम्रो दैनिक जीवनमा काम गर्दा हरेक पटक आवश्यकता अनुसार सम्पूर्ण विरामी, सेवाग्राही तथा आम जनताहरुलाई Antibiotic र औषधिजन्य पदार्थहरुको समुचित प्रयोग (6R) Right medicine, Right disease/patient, Right Dose, Right time, Right route and Right documentation को वारेमा परामर्श दिऔं ।

स्थानीय सरकारको रुपमा गाँउपालीका नगरपालिकाहरु क्रियाशील छन् । अव स्थानीय सरकारले स्वास्थ्य सेवाका लागि साच्चिकै जनमैत्री स्वास्थ्य नीति तथा कार्यक्रमहरु ल्याउनु पर्दछ । स्वास्थ्यमा सोच्दा सामान्य लागे पनि त्यसको दुरगामी असरहरुलाई मध्यनजर गरी स्वास्थ्यका कार्यक्रमलाई समुदायमा नयाँ सोंचका साथ लिएर जाँदा पक्कैपनि नागरिकहरुलाई फाइदा हुने हुँदा र स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई पनि काम गर्दा आत्म सम्मान र गौरव महसुस हुन्छ । त्यसकारण पनि हाम्रो बगनासकाली गाउँपालिकामा नयाँ सोंचका साथ काम भइरहँदा Antibiotic Resistsnce र अन्य औषधिहरुको (Irational) अनियमित प्रयोगलाई कम गर्ने खालको स्पस्ट नीतिका साथ सचेतिकरण अभियान स्वास्थ्यकर्मी तह र जनताहरुको तहमा सञ्चालनका लागि समेत आग्रह गर्दछु । जसबाट एण्टिबायोटिकको असरबाट हुन सक्ने सम्भावित जटिलताहरुमा समेत कमी आउने र प्रत्यक्षरुपमा विरामी, जनता र हामी सवै स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित कर्मचारीहरुलाई पनि काम गर्न सहज हुनुको साथै हाम्रो अभ्यास पनि सकरात्मक हुनेछ । मैले व्यक्तिगत संस्थागत दुवै रुपमा उल्लेखित अभ्यासलाई निरुत्साहित गर्ने प्रयास गर्दै आएको छु र म एउटा प्राइभेट क्षेत्रमा अतिरिक्त पनि आवद्ध भएको हुँदा सरकारी र प्राइभवेट क्षेत्रमा यो अभ्यास बन्द गर्नुपर्छ भनी हरेक पाइलामा सकारात्मक परामर्श सहितको उपचार गर्ने प्रयास गरेको छु । आउनुस् यो प्रयासलाई यस विषय र तथ्य सँग सम्बन्धित हामी सबै मिलेर अगाडि बढौं जसले स्वस्थ र समृद्ध बगनासकाली निर्माणमा सकरात्मक इट्टा थपियोस् ।

- पूर्ण खोप लगाऔं, बालबालिकाहरुलाई सरुवा रोगहरुबाट सुरक्षित बनाऔं ।
- २ हप्ता भन्दा बढी लगातार खोकी लागिरहेका क्षयरोग पनि हुन सक्छ त्यसैले तुरुन्त स्वास्थ्य संस्थामा गई खकार परीक्षण गरौं ।

Snfl;sn :jfOg lkme/ -aªu'/sf] xh}hf_ af/] hfgsf/L M

गणेश नेपाली
पशु शाखा प्रमुख
बगनासकाली गाउँपालिका पाल्पा

क्लासिकल स्वाइन फिभर विषाणुबाट सुंगुर, बंगुर, बदेलमा आदिमा लाग्ने माहामारी रोग हो । यो रोगले समुदायका कृषकहरुको घरपालुवा बंगुर सुगुर बदेलहरुमा असर गरी विरामी भै ती जनावरहरु मर्न सक्ने हुँदा गाउँघरमा कृषकहरुलाई ठुलो आर्थिक क्षति भई तवावको स्थितीको सिर्जना हुन सक्छ ।

रोग सर्ने तरिका

- ❖ विमारी बंगुर संग अन्य बंगुरको सम्पर्क वा विमारी बंगुरले खाएको दानापानी वा अन्य बस्तुको मध्यमबाट ।
- ❖ विरामी बंगुरको दिसा, पिसाब, र्‍याल, सिंगानको सम्पर्कबाट ।
- ❖ बिरामी भई निको भएको बंगुरको दिसा तथा माउबाट पाठापाठीमा पाठेघरको माध्यामबाट ।
- ❖ जंगली जनावर, बिरामी बदेलको सम्पर्कबाट ।

यो रोग लाग्दा देखापर्ने लक्षणहरू

यो रोगमा एकदम छिटो र लामो समयसम्म रोगको लक्षण देखा परी रोगी बंगुरमा निम्न अनुसारका लक्षणहरु देखा पर्दछ ।

- ❖ सुरुमा कडा ज्वरो आउने (१०६ देखि १०७ डिग्री फरेनाईट)
- ❖ दाना पानी नखाने, झोक्राई बस्ने, आँखा रातो हुने ।
- ❖ बंगुरलाई कब्जीयत भई छेरौटी लाग्ने गर्दछ ।
- ❖ खुट्टाको काप, कानको फेद, पेट र अन्य रौं नहुने स्थानको छालामा रक्तस्राबका धव्वाहरु देखा पर्ने ।
- ❖ फोक्सो संक्रमित भई जोड्ले स्वास प्रस्वास गर्ने ।
- ❖ हिड्दा लडखराउने, पछि पक्षघात भई हिड्न नसक्ने ।
- ❖ भर्खर जन्मेका पाठा पाठीहरुको मृत्युदर बढि हुने गर्दछ ।
- ❖ मरेको बंगुरको शरीर चिरफार गर्दा मृगौलामा रक्तश्राव भै टर्किको अण्डा जस्तो देखिने, आन्द्रामा टाँक जस्तो घाउँ देखिने ।

रोगको शंका लागेमा अपनाउनु पर्ने सावधानिहरू :

- ❖ रोगको शंका लागेमा रोगी बंगुरलाई बथानबाट छुट्टाएर अलगै राख्ने ।
- ❖ रोग लागि मरेका बंगुरहरुलाई गहिरो खाडलमा चुना छर्कि गाडिदिने ।
- ❖ रोगको शंका लागेका तुरुन्तै नजिकैको पशु सेवा केन्द्र, वडा प्राविधिक वा गाउँपालिका पशु सेवा शाखामा सम्पर्क राखी रोग निदान तथा नियन्त्रण गर्ने ।

क्लासिकल स्वाइन फिभर रोगबाट बचाउँन अपनाउनु पर्ने उपायहरू

- ❖ पालिराखेका बंगुरहरुलाई नियमित स्वाईन फिभर विरुद्ध खोप लगाउने ।
- ❖ बाहिरबाट आफ्नो खोर वा गोठमा नयाँ बंगुर ल्याउदा स्वाइन फिभर भ्याक्सिन लगाएर मात्र ल्याउने ।
- ❖ रोग देखा परेको स्थान वरिपरी स्वास्थ्य बंगुरलाई स्वाइन फिबर विरुद्ध भ्याक्सिन लगाउने ।
- ❖ जहिले पनि बंगुरको रेखदेख गर्दा बंगुरबाट निस्कासित दिसा पिसाब तथा फोहर बस्तुबाट टाढा रहने ।
- ❖ बंगुरको खोरमा जादा हातमा पन्जा, खुट्टामा गमबुट, मुखमा माक्स लगाएर मात्र जाने
- ❖ रोगी बंगुरको हेरचाह गर्ने व्यक्तिले अन्य स्वास्थ्य बंगुरको खोरमा जानु पर्ने भएमा हात खुट्टा सफा गरी आफुले लगाएको कपडा फेरेर मात्र जाने ।
- ❖ बंगुरलाई दाना पानी दिदा राम्रो संग पकाएर मात्र खान दिने ।

sl/nf]v]tL k|ljlw -Asparagus cultivation_

सन्तोष जिसी
कृषि विकास संयोजक
बगनासकाली गाउँपालिका

कुरीलोलाई अंग्रेजीमा Asparagus र संस्कृतमा सतावरी, सतमुली, भनिन्छ । यसलाई औषधिय गुणयुक्त वनस्पति मानिन्छ । यसलाई विभिन्न प्रकारका औषधिहरु बनाउन प्रयोग गरिन्छ । यसलाई तरकारी तथा औषधिको रुपमा प्रयोग गरिन्छ । यो बहुवर्षिय वाली हो र यसको उचाई १००–१५० से.मी. अग्लो हुन्छ यसको कलिलो मुनालाई खानमा प्रयोग गरिन्छ । यसमा प्रशस्त मात्रामा भिटामिन 'ए',सि, तथा विभिन्न प्रकारका खनिज पदार्थहरु पाईन्छ । स्वास्थ्य मुटको लागि कुरीलो महत्त्वपूर्ण मानिन्छ, Blood sugar regulating मा मद्दत गर्दछ, रगत अल्पता तथा कलेजो रोगीलाई फाइदा गर्छ, बुढौलीपना घटाउन मद्दत गर्छ, मृगौलामा पत्थरी हुनबाट जोगाउँछ, गर्भवती महिलाई फाईदा गर्छ, छाला स्वास्थ्य राख्न मद्धत गर्छ ।, यसको नियमित सेवनले क्यान्सर हुने खतरा कम गराउँछ । कुरीलो खेती एक पटक लगाएपछि २० वर्षसम्म फेरी लगाउन पर्दैन । यसलाई अल्छिको खेती पनि भनिन्छ । पाखो बारीमा लगाउन सकिन्छ । राम्रो मलजल को आवश्यकता पर्दछ । यसको खेतीको लागि प्रांगारिक मल प्रशस्त मात्रामा आवश्यक पर्दछ । प्रति रोपनी ३००० के.जी. कम्पोष्ट वा गोवरमल चाहिन्छ ।

हल्का वलौटे दोमट माटो राम्रो मानिन्छ । यसलाई समुन्द्र सतहबाट १३०० मिटर उचाई सम्म खेती गर्न सकिन्छ । यस्को जरा ५ – ६ फिट टाढा सम्म फैलिन्छ । माटोको पि.एच. ६.५–७.५ यसको खेतीको लागि समसितोष्ण तथा समउष्ण प्रकारको हावापानी उपयुक्त मानिन्छ । राम्रो वृद्धि विकासको लागि १८ देखि २७ डि.से. तापक्रम उपयुक्त मानिन्छ । तापक्रम ३४ डि.से. भन्दा माथि र १० डि.से. तल गएमा विरुवाको वृद्धि विकासमा असर पर्छ । यसलाई २ तरीकाबाट लगाउन सकिन्छ बीउबाट (seed) तथा गानाबाट (crown) । बीउबाट बेर्ना निकाल्नको लागि फागुनमा बीउ पोलि व्यागमा जमाएर जेष्ठमा सार्न योग्य विरुवा तयार हुन्छ । बीउ जमाउनको लागि माटो तयार गर्दा आधा भाग बलौटे दोमट माटो र आधा भाग राम्ररी कुहिएको कम्पोष्ट वा भर्मिकम पोष्टलाई एकै ठाउँमा राम्रोसंग मिसाएर पोलिव्यागमा भरेर २ वटा बीउ राख्नु पर्छ । पोलीव्यागमा हल्का सिंचाई दिने चिस्यान बनाई राख्ने र हल्का छायामा राख्ने । गानोबाट (crown) लगाउँदा जेष्ठ असारमा रोप्नु पर्दछ । वर्षादको सिजनमा लगाइने हुँदा पानीको निकासको राम्रो प्रबन्ध गर्नुपर्दछ । पानी जमेको अवस्था राम्रो हुँदैन । कुरीलोलाई आलु लगाउने जस्तै ४० से.मी. चाक्लो २० से.मी. गहिरो खाल्डोमा प्रति बोटमा ३ किलो प्रांगारकि मल, वा भर्मिकम्पोष्ट राखेर रोप्नु पर्छ ।

खाल्डोलाई जमिनको सतहबाट १५ से.मी. जति अग्लो डयाङ्ग बनाई ६० वाई ६० से.मी. फरकमा रोपिन्छ । दुई डयाङ्गको बीचमा सिंचाई तथा निकासको कुलेसो बनाउनुपर्छ । गानो (crown)

बगनासकाली–८ को व्यवसायिक कुरिलो खेतीको अनुगमन वडा अध्यक्ष, कृषि सञ्जाल संयोजक, कृषि संयोजक तथा कुरीलो खेती प्राविधिक तथा व्यवसायिक कृषक लुमकला घिमिरे ।

रोपेको ८–१० दिनमा टुसा पलाउन थाल्दछ । विरुवा उम्रेपछि माथिबाट हल्का छापो दिनुपर्छ । टुसा पलाएपछि बाँसको सपोर्ट दिनुपर्छ । जाडो समयमा २–३ पटक र गर्मी सिजनमा महिनामा २ पटक सिंचाइ गर्नू पर्छ तर जमिनमा पानी जम्न चाहि दिनु हुँदैन । विरुवालाई वर्षमा ३ पटक फागुन, जेष्ठ र कार्तिकमा मल दिनु पर्दछ । विरुवा लगाएको स्थानमा झारपात आउन नदिने वर्षादको समयमा २–३ पटक गोडमेल गर्ने । कीराबाट जोगाउन नीम जन्य विषादी तथा गाईको पिसाव प्रयोग गर्ने । कुरीलो को उन्नत जातमा मेरी वासिङ्गटन, जर्सिकिङ्ग, जर्सिक्वीन मुख्य हुन । मेरी वासिङ्गटन को १० ग्राम प्याकेटमा ४०० दाना हुन्छ । १ रोपनी जमिनमा १००० देखि १२०० बोट लगाउन सकिन्छ । यसको उत्पादनमा मौसमले ठूलो प्रभाव पार्दछ । असार, साउन र भदौ महिनामा ७२ घण्टामा १ बित्ता लामो डुकु तयार हुन्छ । असोज कार्तिकमा २ हप्ता लाग्न सक्छ । डुकु २५ से.मि. लामो भएपछि टिप्न तयार हुन्छ । डुकु निकाल्दा जमिनको सतह भन्दा तल ५ से.मि. भित्रबाट काट्नु पर्छ । हाईब्रिड जातको डुकु भने ठूलो हुँदा पनि छिप्पिदैन ।

सुन्तलाजात फलफूल खेती प्रविधिः
बगैंचा व्यवस्थापनका लागि वार्षिक जैविक विषादी प्रयोग गर्ने तालिका :

महिना	रोग तथा किराको नाम	समाधानका लागि गरिने कृयाकलापहरु	कैफियत
बैशाख–जेष्ठ	कत्ले किरा, हरियो पतेरो क्यार	सर्वो एग्रो स्प्रे १० एम.एल/पानी, बुभेरिया ३–४ ग्राम/पानी, बोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५०	
जेष्ठ अन्त	फेदकुहिने रोग र पात खाने किरा	सर्वो एग्रो स्प्रे १० एम.एल/पानी, वोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५० ले फेद भिजाउने ।	
असार मध्य–अन्त	माकुरा, लाहि, सुन्तलाको पुतली	ईन्डोफिलियम ४५ २ ग्राम/पानीमा घोलि स्प्रे गर्ने	
असार अन्तमा	खराने रोग लागेमा	वोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५० स्प्रे गर्ने ।	
साउन	फेद कुहिने रोग, कत्ले किरा	सर्वो एग्रो स्प्रे १० एम.एल/पानी वोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५० स्प्रे गर्ने । वोर्डो पेस्टले लेप गर्ने ।	
भाद्र	फेद कुहिने, रातो माकुरा, मिलानोज	वोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५० स्प्रे गर्ने । वोर्डो पेस्टले लेप गर्ने । सर्वो एग्रो स्प्रे १० एम.एल/पानी	
पुस– माघ	क्याङ्कर,स्क्याव	वोर्डेक्स मिक्स्चरः ५:५:५० स्प्रे गर्ने । वोन मिल १ ग्राम/पानीमा राखि स्प्रे गर्ने ।	

बोटको उमेर अनुसार रसायनिक मल तथा गोठेमल दिने तालिकाः

मलखाद	१ वर्ष	२ वर्ष	३ वर्ष	४ वर्ष	५ वर्ष	६ वर्ष	७ वर्ष
युरिया ग्राम	१२०	२००	२६५	३३०	४६५	५३०	५९५
डि.ए.पि. ग्राम	१९५	३२५	४३५	५४५	७६०	८७०	९८०
म्युरेट अफ पोटास ग्राम	१५०	३३५	५००	८३५	१०००	११६५	१५००
कम्पोष्ट के.जि.	२०	२५	३०	३५	४०	४५	५०

;'ts]/L tyf gjhft lzz'sf]lj z]f hfF sfo{qmd

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाको आ.ब. ०७५/०७६ को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार आफ्नै बजेटबाट सुत्केरी तथा नवजात शिशुलाई जाँच गर्नका लागि सुत्केरी भएको ३ दिन र ७ दिनमा स्वास्थ्यकर्मीलाई घर घरमा नै पठाउने कार्यक्रम शुरु गरेको छ ।

बगनासकाली गाउँपालिकामा एक वर्षमा करीब ३५० जना सुत्केरी हुन्छन् भने उहाँहरुलाई घरमानै जाँच गर्न गाउँपालिका भरीका २२ जना नर्सिङ स्टाफहरुलाई परिचालन गरिएको छ । सुत्केरी हुँदा शरीर कमजोर हुने र विभिन्न स्वास्थ्य समस्या पनि त्यही बेला भई आमा तथा सुत्केरी आमाको ज्यान जान सक्ने हुँदा सुत्करीहरुको घरमानै तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई पठाई स्वास्थ्य परीक्षण गरी स्वास्थ्य सल्लाह र उपचार गरी आमा र बच्चाको ज्यान जोखिममा पर्नबाट बचाउने लक्ष्य लिएको छ । सुत्केरी आमालाई स्वास्थ्य शिक्षा समयमा नै दिन सकेमा स्वास्थ्य समस्याबाट बचाउन सकिने र सुखी र स्मार्ट परिवार निर्माणमा यस कार्यक्रमले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्ने छ भन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

7'hL / ;fgL psfnL, klxn]/ clxn]

भोजराज तिमिल्सिना
सामुदायिक रेडियो मदनपोखराका
रेडियो प्रतिनिधि

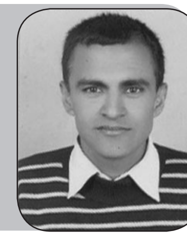

यहाँका बुढापाकाहरू अहिले पनि घर कहाँ हो भनेर परिचय गराउँदा ठूली या सानी उकालीकै नाम लिन्छन् । पाल्पा र आसपासका जिल्लाका बुढापाकाहरुमा पनि यस क्षेत्रको अहिलेको नाम भन्दा पहिले कै उकालीको नाम स्मरणमा छ ।

तिब्वतको सिमाना भोटदेखि भारतसम्मका मानिसहरूको स्मरणमा अहिले पनि छोटो घोरेटो/गोरेटो बाटो (उकाली) चर्चामा छ । राम्दीबाट यता फर्कने क्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाको वडा नं. ५ दर्लमडाँडाको ओस्पाखोलादेखि करीव डेढ किलोमिटर उकालो दर्लमडाँडाको पसलसम्मको बाटो सानी उकालीको नामले परिचित छ । यो बाटोको बीचमा खासै बस्ती छैन । यसको सबै भू-भाग दर्लमडाँडामा पर्छ ।

सानी उकाली सकिएपछि खहरेखोला अर्न्तगतको खोलाकी बुढीको (खहरेखोलाको किनार) घरदेखि बगनासकाली ९ चापपानीको बगनाससम्म करीव साढे ३ किलोमिटर उकालो बाटो छ । त्यो बाटो ठूली उकाली नामले परिचित छ । यो बाटोको बीचमा जुकिया, बाटुलीचौर, बझादी लगायतका टोलहरू रहेका छन् । यसको सबै भु-भाग चापपानीमा पर्छ । दुवै उकालो भएको हुदाँ यो बाटो सानी र ठूली उकालीको नामले चिनिएको हो । जसका नाम पनि बटुवाहरूले नै राखिदिएको स्थानीय जानकारहरूको भनाइ छ ।

वि.सं.२०२२ सालमा सिद्वार्थ राजमार्गअर्न्तगत (सुनौली-पोखरा) को निर्माण हुनुभन्दा अगाडि सबै यात्रुहरू यही बाटो पैदलबाटै आउने जाने गर्दथे । स्याङ्जा, कास्की,पर्वत, तनहुँ, लम्जुङ्ग, बाग्लुङ्ग हुँदै तिव्वतको भोटसम्मका र अर्कोतिर गुल्मी अर्घाखाँची र कपिलवस्तुसम्मका पाका पुस्ताहरूले पनि यो बाटोको उपयोग गरे । अझै पनि यी क्षेत्रका पाका पुस्ताहरूले ठूली र सानी उकालीलाई बिर्सेका छैनन् । यो बाटो छेउछाउमा त्यसताका व्यापार पनि हुन्थ्यो । काठका खाबा गाडेर स्याउलाले छाएका घर (छाप्रो) र खरको छानो र मान्द्राको गारो भएको घरमा होटलहरू सञ्चालनमा थिए । ठूली उकाली प्रारम्भभन्दा केही माथि त्यसबेला एउटी महिलाको भट्टी पसल निकै चर्चामा थियो । अहिले त्यो ठाउँलाई कानीबारी भनेर चिनिन्छ । त्यस्तै उकाली छेउ छाउमा दर्जनौ साना पसल थिए । जहाँ स्थानीयहरूले घरमा उत्पादित फलफुल, दही, मही, दाउरा समेत लगेर बेच्ने गर्दथे ।

यो बाटोमा मानिसहरूको घुंइचो नै हुन्थ्यो । यात्रा गर्ने क्रममा भए पुगेमा छाप्रोमा नभए रुखको फेदमा खुल्ला आकाशमुनि पनि वटुवाहरूले रात बिताउने गरेको बगनासकाली ९ का ८७ वर्षीय टोपलाल तिमिल्सिनाले बताए । ढाकरमा नुन लगायत खाद्यान्नहरू बोकेर हिड्ने लाई ढाक्रे भनिन्थ्यो । ढाक्रेहरूको भीड्भाड हुन्थ्यो उनीहरू छाप्रो, रुखमुनी बस्दथे । लाहुरेहरू पनि यो बाटो भई ठूलाठूला बाकस बोकेर आउने जाने गर्थे । व्यापारीहरूले गधा खच्चडमा खाद्य सामान नुन, तेल, चामल, कपडा लगायत बोकाउने गर्थे । सामान वासवस्ने ठाउँमा उतारी गधा खच्चड्हरू चर्न छोडिदिदाँ बाटोको छेउछाउमा लगाइएका बालीहरू समेत खाइदिने गर्दथे । त्यतिबेला बाटोमा हिड्ने बटुवाहरूका लागि आफ्ले उत्पादन गरेको गोन्द्रा (ठूलो) केरा ५ पैसामा ३ कोसा बेच्ने गरेको तिमिल्सिनाले बताए । लाहुरेहरू भारत-बटौली पाल्पा हुँदै घरमा जान र घरवाट छुट्टी पुरा गरी फेरी लाहुर जान यो बाटोकै प्रयोग गर्थे । छोटो बाटोको रुपमा रहेको यो बाटोले पोखरा, पाल्पा हुँदै बटौलीसम्म जाने र फर्कनेहरुका लागि पुलकै काम गरेको थियो । छाप्रो र रुखको फेदमा ठूलो संख्यामा बटुवा (ढाक्रे, ढाकरमा सामान बोक्ने) हरू हल्ला खल्ला गरी बस्ने गदथे । उता भट्टीमा लाहुरेहरू नाच गान गर्ने दोहोरी गीत गाई रमाइलो गर्ने गर्दथे ।

वि.स. २०१६ सालमा राजा महेन्द्र राम्दी नजिकै चिउरीवासमा बासवसी यहि उकाली हुँदै तानसेन सवारी भएको बगनासकाली ५ दर्लमडाँडाका ८३ वर्षीय ऋषिराम गैरेले बताए । 'राजा आउने भनेर छाप्रो बनाउन गइयो, चिउरीवास खेतमा छाप्राहरू बनाइयो, राजासँग दर्शन भेट गरी माला लगाइ दियौं । महाराजाको पैदल सवारी भएको थियो गैरेले थपे । चिउरीबासलाई अहिले राजा महेन्द्र बासको रुपमा पनि चिनिन्छ ।

टेलिफोनका लागि ३ लाइनको तामाको तार यही बाटो हुँदै पोखरासम्म पुगेको थियो । आफू पोखरा पढ्न बस्दा तानसेनबाट दाइले फोन गरी आमाको मृत्यु भएको खवर दिएको र आफू घरमा आएको उनले अनुभव सुनाए । अहिले ती तामाका तार कहाँ गए केही पत्तो छैन तर कतै कतै पुराना रुखहरूमा तार अड्याउन ठोकिएका फलामका किल्लाहरू भने देख्न पाइन्छ । बटौलीबाट खाद्यान्न सामान खरिद गरी आफै बोकेर ल्याएर यही ठाउँमा बेचेर घर गुजारा चलाउनेहरू पनि यही बाटो हिंडे । ठूला व्यापारीहरूले गधा खच्चडको प्रयोग गरे भने साना व्यापारीहरू पिठ्युमै भारी बोकेर हिंडे । बगनासकाली-६ यम्धाका ७९ वर्षीय वेदराज बस्यालले २०२३ सालमा बटौलीबाट ६ रुपियाँमा १ पाथी चामल खरिद गरी १० रुपैयाँमा राम्दी पारी परेवा कुनमा मोटर वाटो खनाउने शेर्पा थरका मेठलाई बेचेको अनुभव सुनाए । उनले यसरी चामल बेचेर ४ हजार ४ सय कमाएका थिए । बटौलीबाट आफ्ले १० देखि १२ पाथी चामल ल्याएर बेच्ने गरेको बस्यालले बताए । त्यतिबेला बाटो खन्नेहरूले प्रति दिन ३ रुपियाँ २० पैसा पाउथे उनले भने । हुलाकीहरू टाढैबाट संकेत गरी भाला (एक प्रकारको लठ्ठी) बजाउँदै हुलाक सामाग्री बोकी हिड्दथे, बटौलीबाट ल्याएका मट्टीतेलको टुकी बाली भट्टीवालाले व्यापार गर्ने गर्दथ्थे ठूली उकालीमा ३ ठाउँमा बझादी, मुलबाटा र खोलाकी बूढीको घरमा बास वस्न खानका लागि भट्टी संचालनमा

रहेको र सानी उकालीमा एक ठाउँ स्वामीको फेदमा भट्टीमाथि डाँडामा पसल रहेको स्थानीयहरूले बताउँछन् । यो ठाउँको नाम अहिले पनि पसल भन्ने चलन छ ।

दर्लमडाँडाकै राम्दी क्षेत्रमा बुबा आमाहरूले कपडा तथा किराना सामान बिक्री गर्ने गरेको राम्दीका ७० वर्षीय नन्दकिशोर अमात्यले बताए । सानी ठूली उकाली आउने र जाने नाकाको रुपमा रहेको राम्दीमा त्यो बेलामा धेरै चहलपहल थियो, व्यापार पनि बेस्सरी हुन्थ्यो । त्यो बेलालाई सम्झदा सिद्धार्थ राजमार्ग खुलेपछि व्यापारमा गिरावट नै आएको अमात्यको अनुभव छ । ढाक्रे, लाहुरे र अन्य यात्रीहरूको भीडभाड्ले गर्दा बाटोमा एक्लै हिंड्दा पनि डर नहुने अवस्था त्यति बेला थियो । बुबा आमाले ठूली उकालीको बझादीमा यो क्षेत्रकै ठूलो भट्टी चलाउनुभयो, अहिलेपनि हामीलाई भट्टीका भन्छन्, बगनासकाली ९ चापपानीका ७४ वर्षीय विन्दबहादुर थापाले भने । थापाका अनुसार उनको घरमा ६ वटा पाहुँना बस्ने घर हुँदा पनि सबै पाहुनालाई बसाल्न नसकिने अवस्था थियो । बटुवाहरूको भिडभाड हुन्थ्यो । आफू बुबा आमालाई सहयोग गर्ने कुखुरा, खसी गाउँतिरबाट खोजी ल्याउने काम गरेको बताउँदै थापाले २ रुपियाँ ५० पैसामा सादा भात र ३ रुपैयाँ ५० पैसामा मासुसँग भात खुवाउने गरेको बताए ।

पाका पूस्ताले मात्र चिन्ने र जान्ने बनेको विषय ठूली र सानी उकाली नयाँ पुस्ताको जानकारीमा छैन । पाका पुस्ता ठूली र सानी उकालीको बाटो सम्झदै बटौलीबाट नुन तेल बोकेको कुरा नयाँ पुस्तालाई सुनाउँदा अलमल पर्नु स्वभाविकै हो । अहिले हरेक ठाउँमा मोटर बाटो पुगेको छ, यात्रा सहज भएको छ त कसरी ठूली र सानी उकालीको बाटो भनि बुझ्ने ऐतिहासिक महत्व बोकेको बाटो ठूली र सानी उकालीको संरक्षणको अभावका कारण ओझेलमा परेको छ । सानी उकालीको मोटर बाटो भई लामो बाटो प्रयोग गरी अहिले मानिसहरू हिड्ने गरका छन् । ओस्वा खोलाबाट सिधा माथि निस्कने सानी उकाली मियालका काँडाले हिडिसक्नु छैन । अर्को ठूली उकालीमा भने मानिसहरू हिड्ने गर्दा केही हिड्न मिल्ने छ । तर उचित संरक्षण भएको पाइँदैन । वनमारा काँडाले यो वाटोलाई पनि ढाकेको छ । अहिले यो बाटो खासगरी मर्दा पर्दाको रुपमा मात्रै प्रयोग भएको छ । कहिलेकाँही सिद्धार्थ राजमार्गमा विभिन्न कारणबस गाडी नचलेका बेला पैदल मार्गको रुपमा प्रयोग हुने ठूली र सानी उकाली भई अहिले पनि मान्छेहरू हिंड्ने गर्दछन् । यो बाटोको उचित संरक्षण गर्ने हो भने यसलाई पर्यटकीय पैदल मार्गको रुपमा विकास गर्न सकिन्छ । यो बाटोको बीचमा दर्जन बढी धार्मिक साँस्कृतिक स्थलहरू पनि छन् । जसको अवलोकन गर्न पनि सकिन्छ । ऐतिहासिक यस क्षेत्रलाई पर्यटकीय पैदल मार्गको रुपमा विकास गरी प्रचार प्रसार गर्न सक्ने हो भने यहाँको पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि धेरै हदसम्म टेवा पुग्न सक्छ ।

---

augf;sfnL ;flxTo kl/ifb\u7g, cWoIfdf e§/fO{

पाल्पा : पालपाली साहित्यकारहरूले बगनासकाली साहित्य परिषद्को गठन गरेका छन् । पौष ७ गते शनिबार तानसेनमा बसेको भेलाले भोजराज भट्टराईको अध्यक्षतामा ११ सदस्यीय परिषद्को गठन गरेको हो ।

परिषद्को उपाध्यक्षमा गोमविक्रम क्षेत्री, सचिवमा ज्ञानु न्यौपाने सह सचिवमा शारदा पाण्डे, कोषाध्यक्षमा गणेश नेपाली रहेका छन् । यस्तैगरी सदस्यहरूमा फणिन्द्र बस्याल, कमल भट्टराई, शान्ति अधिकारी, देवबहादुर राना रहेका छन् । परिषद्ले आगामी बैठकबाट दुई सदस्य थप गर्नेगरी ११ सदस्यीय तदर्थ समिति गठन गरेको जनाएको छ ।

परिषद्को संरक्षकमा राजेन्द्रगोपाल सिंह, सल्लाहकारमा टंक भट्टराई, पुष्करराज रेग्मी, गोविन्द भट्टराई, धातानन्द शर्मा रहेका छन् । परिषद्ले बगनासकाली क्षेत्रको भाषा, कला, संस्कृतिलाई साहित्यको माध्यमबाट राष्ट्रव्यापी रूपमा नै चिनाउनुका साथै स्थानीय, प्रादेशिक एवम् राष्ट्रिय साहित्यिक गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने उद्देश्य राखेको परिषद्का अध्यक्ष भोजराज भट्टराईले बताए । परिषद्को केन्द्रीय कार्यालय बगनासकालीमा रहेतापनि यसको कार्यक्षेत्र नेपाल भरी नै रहने उनले जनाए ।

afndd}qL :yfgLo zf;g cjnDagsf nflUf nufgL of]hgf

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकको बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी योजनालाई मुर्त रुप दिनका लागि लगानी योजना तयार गरी सोही अनुसारको कार्यक्रमको योजना निर्माण गर्न, राष्ट्रिय स्तरकै बालमैत्री प्रशिक्षक शर्मिला पौडेलले सहजीकरण गर्नु भएको थियो ।

बगनासकाली गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कार्मचारी र कार्यपालिकाको पदाधिकारीहरुको सहभागितामा सञ्चालन भएको कार्यक्रम २०७५/०७/१६ र १७ गते गाउँपालिकाकै सभाहलमा सञ्चालन भएको थियो । उक्त दुई दिनसम्म सञ्चालन भएको कार्यक्रमबाट स्थानीय बालमैत्री शासन भएको गाउँपालिका घोषणका लागि २०७५ मसिर मसान्तसम्म तय गरी, प्रतिवद्धता पत्रमा हस्तान्तरण गर्नुका साथै आचार संहिता तयार गरी १ करोडको बजेटको टुङ्गो समेत लगाईएको थियो ।

उक्त कार्यक्रमको अध्यक्षता अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्याल, स्वागत उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी र सञ्चालन प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले गर्नु भएको थियो ।

:jf:Yosf] jflif{s ;dLIff sfo{qmd ;DkGg

पाल्पा : सामाजिक विकास मन्त्रालय, प्रदेश निर्देशनालय प्रदेश नं. ५ को आयोजनामा पाल्पा तानसेनमा स्वास्थ्य कार्यक्रमको जिल्ला स्तरीय वार्षिक समीक्षा कार्तिक १७ गते सम्पन्न भएको थियो ।

मूल पाहुना सामाजिक विकास मन्त्री सुर्दशन बराल रहनु भएको कार्यक्रममा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पाका विश्वनाथ न्यौपानेले स्वागत गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रमको उद्घाटन सत्रमा जिल्ला समन्वय अधिकारी रामप्रसाद पाण्डे, तानसेनका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कृतनराज पौड्यालले स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारिता र चुनौतीका बारेमा आफ्नो विचार व्यक्त गर्नुभएको थियो प्रमुख अतिथि सुदर्शन बरालले देशमा परिवर्तनको वर्तमान परिप्रेक्षमा अस्थिरता जस्तो देखिएतापनि संघीयताको कार्यन्वयनको शुरुवातको चरणमा अस्थिरतालाई चिर्दै जनताहरुको सेवामा लाग्न सबै कर्मचारीहरुलाई निर्देशन दिनु भएको थियो । स्वास्थ्य सेवामा संविधानले स्थानीय तहलाई धेरै अधिकार दिएको छ त्यसको कार्यान्वयन स्थानीय सरकारको स्वास्थ्य मन्त्रालयको सचिवको हैसियतबाट काम गर्न सबै स्वास्थ्य संयोजकलाई निर्देशन दिनुभएको थियो । प्रारम्भिक अवस्थामा सरकारले सबै कार्यालयमा भौतिक व्यवस्थापन गर्न समय लागेको हुँदा गुन्द्रीमा बसेर भएपनि जनतालाई राहत हुने काम गर्न जोड दिनु भएको

थियो । कार्यक्रम तत्कालीन जिल्ला स्वास्थ्य प्रमुख डा.पुष्प ज्ञवालीको अध्यक्षता र जि.स्वा.का पाल्पाका सुचना अधिकृत माधव ज्ञवालीको सञ्चालनमा भएको थियो ।

कार्यक्रममा पाल्पाका १० वटै स्थानीय तह र पाल्पामा स्वास्थ्यमा काम गर्ने सु.आहारा पाल्पा, आइ.पास, नेपाल परिवार नियोजन संघ पाल्पा लगायतका संघ संस्थाले प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेका थिए । कार्यक्रमको सहजीकरण प्रदेश निर्देशनालय प्रदेश नं ५ का स्वास्थ्य शिक्षा विभागका प्रमुख भुवन कुँवरले गर्नुभएको थियो ।

kf]v/fyf]s sf zGoxf]d 8]ne/L j8f 3f]0ff

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाले पूर्ण संस्थागत सुत्केरी भएको गा.पा. घोषणा गर्ने नीति तथा कार्यक्रम तय गरेको छ । जसको कार्यान्वयनको शुरुवात वडा नं. २ पोखराथोकबाट भएको हो । पोखराथोक स्वास्थ्य चौकी बगनासकाली, बगनासकाली गा.पा. मा उत्कृष्ट जनस्वास्थ्य संस्था भएकाले विगतमा समुदायमा सञ्चालन हुने क्रियाकलापमा पनि उत्कृष्ट नै छ । यसैको निरन्तरता स्वरुप शुन्यहोम डेलिभरी वडा घोषणमा पनि गा.पा.मा प्रथम भएको छ भने पाल्पा जिल्लामा दोस्रो स्थानमा परेको छ ।

शुन्य होम डेलिभरीको घोषणा सभा मंसिर ६ गते भव्य र सभ्य समाहरोहका बीच सम्पन्न भएको थियो । स्थानीय सरकार बगनासकाली गाउँपालिकाबाट संस्थागत सुत्केरी भएको वडा घोषणाको प्रमाण पत्र प्रदान गरिएको थियो । वडा नं.२ का वडा अध्यक्ष तथा स्वास्थ्य चौकी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष टेकनाथ शर्माको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रमको मूल पाहुना गाउँपालिकाकी उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी रहनु भएको थियो । स्वास्थ्य चौकी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिका उपाध्यक्ष शालीकराम पहारीको स्वागतबाट शुरु भएको कार्यक्रममा महिला स्वास्थ्य स्वमं सेविकाहरुले गितबाट र फूलको मालाले पाहुनालाई स्वागत गर्नु भएको थियो ।

पोखराथोक स्वास्थ्य चौकीले संस्थागत सुत्केरीका लागि नेपाल सरकारले तोकेको सूचकलाई शतप्रतिशत पूर्णता दिएकाले बगनासकाली कार्यपालिकाको निर्णयबाट शुन्य होम डेलिभरीको सुनिश्चीता प्रदान गरीएको हो । उक्त समारोहमा, सुत्केरी आमाहरुवाट प्रतिनिधिको रुपमा संस्थागत सुत्केरीको अनुभवलाई प्रस्तुत गरिएको थियो । महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुबाट समेत प्रतिनिधिको रुपमा आफ्नो अनुभव प्रस्तुत गरिएको थियो । वडा नं. २ की आमा समूहकी अध्यक्ष मदनपोखरा रेडियो प्रतिनिधि, स्वाथ्य संस्थाहरुवाट प्रतिनिधि तथा शिक्षक प्रतिनिधिहरु, संघ सस्थाका प्रतिनिधि तथा समाज सेवीहरुले शुन्यहोम डेलिभरीको निरन्तरताको लागि शुभकामना दिनु भएको थियो । विशिष्ट पाहुना वडा नं ३ का प्रमुख टीकाबहादुर थापा तथा गा.पा. का प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले बगनासकाली गाउँपालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्रको विकासका लागि आफूहरु लागिपर्ने विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो । प्रमुख अतिथि सरस्वती चिदीले बगनासकाली गाउँपालिकाले स्वास्थ्यलाई पहिलो प्राथमिकता दिइको ले आगामी दिनमा सबै संस्थामा सुत्केरी इकाई बनाउँदै लगिने कुराको जानकारी गराउनु भएको थियो । कार्यक्रममा स्वास्थ्य चौकीले भवनका लागि पहल गर्न जग्गा दाताबाटै आग्रह समेत गरिएको थियो । पोखराथोकलाई शुन्य होम डेलिभरी गराउन योगदान गर्ने सघं सस्था तथा व्यक्तिहरु स्वास्थ्य चौकीबाट सम्मान गरिएको थियो भने बगनासकाली गाउँपालिकाबाट स्वास्थ्य चौकीलाई सम्मान गरिएको थियो । टेकनाथ शर्माको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रमको सञ्चालन पोखराथोक स्वास्थ्य चौकीका प्रमुख सरोज काफ्लेबाट भएको थियो ।

:yfgLo afnd}qL cjwf/0ffsf] cleofg tLa|?kdf rNb}

पाल्पा : बगनासकाली गा.पा.मा. बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन भएको गाउँपालिका घोषणा गर्ने विभिन्न क्रियाकलापको अभियानले तीब्रता पाएको छ । आ.व. २०७४/०७५ को गाउँ सभाबाट स्वीकृत कार्यक्रमलाई मेलो लगाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्नु भएका पूर्व प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामचन्द्र अर्याल र प्राराम्भिक अवस्थामा गर्नुपर्ने कामको कार्यान्वयनका लागि बालबालिकाको क्षेत्रमा लामो समयदेखि अनुभव भएको संस्था पछौटेपन उन्मूलन समाज (वेस) नेपालको सहयोगमा कार्यक्रमको अभिमुखीकरण तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण तथा प्रस्तुतिकरण एवं स्थिती पत्र प्रकाशन र सार्वजनिक कार्य सम्पन्नताको साथमा अन्य विषयगत सूचाङ्क अनुसार क्रियाकलाप तथा खुटकिलाहरुमा अभियानकै रुपमा काम भइरहेको छ । यसकालागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दर प्रसाद श्रेष्ठ,कार्यदलका संयोजक मणिप्रसाद खनाल, फोकल व्यक्ति मनोज आचार्य, कार्यदलका सदस्यहरु तथा सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरुले कार्यक्रमलाई तिब्रता दिनुभएको छ ।

dlxnfx?sf]kf7]3/sf]d'v sf]SofG;/ k/LIf0f lzlj/

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाको,वडा नं ७ को दैलातुङ्ग फाँटमा खोपकेन्द्र भवनको उद्घाटन समाहरोहका साथमा महिलाहरुको पाठेघरको मुखको क्यान्सर स्क्रेनिङ्ग लगायत प्रजनन् स्वास्थ्यको एकीकृत स्वास्थ्य शिविर मंसिर २५ गते सम्पन्न गरिएको छ । बगनासकाली गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले नवनिर्मित भवनको उद्घाटन रिवन काटेर र महिलाहरुको विशेष स्वास्थ्य शिविरको उद्घाटन दीप प्रज्वलन गरेर शुभारम्भ गर्नु भएको थियो ।

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पा, बगनासकाली गाउँपालिका र स्थानीय जनश्रमबाट करीव ३ लाखमा निमार्ण भएको भवनबाट नियमित खोप गाउँघर क्लिनिक मासिक रुपमा सञ्चालन भइरहेको छ । उक्त दैलातुङ्ग खोपकेन्द्र भवनको उद्घाटन समाहरोहका अवसरमा बगनासकाली गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा र नेपाल परिवार नियोजन संघ शाखा पाल्पाको सयुक्त आयोजना तथा खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकी पाल्पाको सह आयोजनामा महिलाहरुको लागि विशेष स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिएको थियो । गाउँपालिकाको आर्थिक लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन भएको स्वास्थ्य शिविरमा ८१ जनाले सेवा लिएका थिए । जसमा ४६ जनाले प्रजनन स्वास्थ्य सेवा, ७ जनाले आङ्ग खसेको समस्याको उपचार तथा सल्लाह, २ जनाले परिवार नियोजनको आई.यु.सि.डि. सेवा, सबै महिलाहरुको पाठेघरको मुखको सम्भावित क्यान्सरको स्क्रेनिङ्ग जाँचको साथै सबैलाई सामान्य स्वास्थ्य परीक्षण गरी औषधि वितरण गरिएको थियो ।

स्वास्थ्य शिविरमा सम्भावित क्यान्सर देखिएका ७ जना महिलाहरुलाई थप परीक्षणका लागि सम्बन्धित स्वास्थ्य सस्थामा प्रेषण गरिएको थियो । उक्त उद्घाटन समारोहमा, भवन निर्माणका लागि आवश्यक जग्गा नि:शुल्क दान गर्नु हुने चक्रबहादुर पचभैया र उहाँकी श्रीमतीलाई स्वास्थ्य चौकी खानीगाउँको तर्फबाट दोसल्ला र फूलमालाले विशेष सम्मान गरिएको थियो । उक्त समाहरोहमा शुभकामना मन्तव्य दिँदै, भवन निर्माण समितिका अध्यक्षले बजेटको कमीले निर्माणमा कठिनाई भएको विचार गर्नु भएको थियो भने स्थानीय समाजसेवी, यज्ञमूर्ति खराल, गिरबहादुर सारु, तथा समाजसेवीहरुले सामुदायीयक स्वास्थ्य इकाई स्थापना गरी स्वास्थ्य सेवालाई नियमित गर्न र सेवा विस्तारका लागि अनुरोध गर्नुभएको थियो । उद्घाटन समाहरोहमा शुभकामना दिँदैं, नेपाल परिवार नियोजन संघका प्रबन्धक सोवाकान्त न्यौपानेले गाउँपालिकाको समन्वयमा नेपाल परिवार नियोजन संघले स्वास्थ्य सेवालाई आवश्यकता अनुसार, मासिक रुपमा नियमितता दिईने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भएको थियो । बगनासकाली गाउँपालिकाकी उपाध्यक्ष सरस्वती चिदीले, महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको संवेदनाशिलतालाई ख्याल गरेर गाउँपालिकाले पँहुचवाट टाडा रहेका बस्तीहरुमा शिविर राख्दै आएको र यस्ता शिविरबाट लक्षित महिलाले सेवा पाउने विश्वास गर्नुभएको थियो । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले समुदायको विकासमा भौतिक विकास भएर मात्र हुँदैन स्वास्थ्य र शिक्षाको विकास भए मात्र समाजको रुपान्तरण हुने हुँदा स्वास्थ्यमा विशेष ध्यान दिइनेछ भन्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो । प्रमुख अतिथि गा.पा. अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले, खोपकेन्द्र भवनको लागि गर्नु पर्ने बाँकी कामका लागि गाउँपालिकामा योजना माग गर्न अनुरोध गर्दै स्वास्थ्यमा गा.पा.ले पहिलो प्राथमिकता दिएकाले कसैलाई पैसाकै कारण खाना र उपचारमा कठिनाई भएमा जानकारी दिन आग्रह गर्दै आफूले सकेको सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नु भयो ।

खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकीकी सि.अनमी सीता गौतमको स्वागत र स्वास्थ्य संयोजक मणिराम अधिकारीले उद्देश्य प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । वडा अध्यक्ष गुनबहादुर बुढाथोकीको अध्यक्षतामा भएको उक्त कार्यक्रमको सञ्चालन स्वास्थ्य उपसंयोजक ठानेश्वर बस्यालले गर्नु भएको थियो ।

* afn clwsf/, xfdL ;a}sf] ;/f]sf/ .
* xfd|] cleofg, afndq}L ufpkflnsf ;lglZrt tf / klxrfg .

;fj{hlgs ;'gjfO sfo{qmd ;DkGg

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकामा आ.ब. २०७५/०७६ को प्रथम सावैजनिक सुनुवाइ सम्पन्न भएको छ । पुस २२ गते बगनासकाली गाउँपालिकाको सभाहलमा सञ्चालन भएको कार्यक्रममा विभिन्न पाटीका प्रमुख तथा प्रतिनिधि, सघं, सस्था, सरकारी कार्यालयका प्रतिनिधि जनप्रतिनिधि सञ्चारकर्मी र सर्वसाधरण गरी करीब २ सय जनाको उपस्थिति रहेको थियो ।

बगनासकाली पत्रकार सञ्जालबाट सहजीकरण भएको कार्यक्रममा जनताका गुनासाहरुलाई गाउँबासीमा नै गएर सकंलन गरिएको थियो भने प्रत्यक्ष रुपमा सेवाग्राही र सेवाप्रदायक बीच गुनासो व्यक्ति गर्ने अवसर स्वरुप सार्वननिक सुनुवाइ कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । गाउँपालिकाकी उपाध्यक्ष सरस्वती चिदीको स्वागतबाट शुरु भएको कार्यक्रममा, बगनासकाली गा.पा.ले आ.व. २०७५/०७६ मा साउनदेखि पुस १५ सम्म भए गरेका कामहरुको प्रतिवेदन गा.पा. अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले पेश गर्नु भएको थियो भने सेवा प्रवाहका क्रममा सेवाग्राहीले दिएका प्रतिक्रिया तथा गाउँ बस्तीमा नै पुगेर जनताका गुनासालाई पत्रकारद्धय दयाराज न्यौपाने र यज्ञमूर्ति तिमिल्सिनाबाट संकलन गरिएको विभिन्न प्रश्नहरुको उत्तरहरुको विश्लेषणात्मक प्रस्तुति पत्रकार दयाराज न्यौपानेबाट गरीएको थियो ।

कार्यक्रमको सञ्चालनको सुरुमा सहजकर्ता यज्ञमूर्ति तिमिल्सिनाबाट सार्वजनिक सुनुवाइको नीति नियमलाई प्रस्तुत गरिएपछि सभाध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले खुल्ला प्रश्नका लागि फ्लोर खुला गर्नु भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा जनताका गुनासाहरु पालैपालो राख्ने अवसर दिइएको थियो । जनताहरुबाट उठेका गुनासाहरुमा खास गरी मोटरवाटो निर्माणको मापदण्ड छैन ? भूकम्प पीडितहरुको घर निमार्ण पछिको भुक्तानीमा किन कठिनाई ? इन्जिनियरहरुलाई भेटन समस्या किन ? मोटरबाटो खन्दा सार्वजनिक सुरक्षाको सूचनाहरुलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्ने, विशेष नापीबाट जनतालाई अनावश्यक दुःख दिइएको, सामानको खरिद कसरी हुन्छ ? बिजुलीको पोल वितरणमा निष्पक्ष नभएको, पोलहरु वाटामा अलपत्र किन ? वडामा उपभोक्ता समिति गठन गर्दा कमजोरी भएका छन, लक्षित वर्गको कार्यक्रम कसरी हुन्छ ? वडामा खर्च सार्वजनिक हुन्छ हुँदैन ? विद्यालयले वडा कार्यालयलाई भवन उपलब्ध गराउँदा भाडा लिन मिल्छकी मिल्दैन ? वडामा काम गर्दा प्रतिपक्षसंग सल्लाह नगरिएको, गा.पा. एकल महिलाहरुको हित सम्बन्धी काम किन नभएको हो ? शिक्षा स्वास्थ्य र कृषि पर्यटन महिला विकास लगायतका सेवामा राम्रो होस् भन्ने आसयका प्रश्नहरु आएका थिए । बादरले दुःख दिएको कुरा उठेको थियो । जनताका प्रश्नहरुलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठ तथा विषयगत शाखाका प्रमुखहरुले जवाफ दिनुभयो । जनप्रतिनिधि, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, न्यायिक समितिका संयोजक उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी तथा गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले सहज रुपमा प्रश्नको जवाफ दिनु भएको थियो । सभाको समापन समाहरो हमा अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले जनताबाट आएको सुझाव र गुनासाहरुले गाउँपालिकाको विकासमा थप परिमार्जन हुने मौका प्राप्त भएकाले सवैलाई धन्यवाद दिँदै गा.पा.को कमी कमजोरीलाई सुधार्न, सल्लाह तथा गुनासा व्यक्त गर्न, सार्वजनिक सुनुवाइ नै कुर्नु नपर्ने जुनसुकै बेला अर्थात २४ सैं घण्टा जनताहरुको प्रश्नहरुको सम्बोधन गरिने हुँदा सुझाव सल्लाह दिन अनुरोध गर्दै सबैको सहयोगको अपेक्षा गर्नुभएको थियो ।

; a}:jf:Yo ;+yfdf g]'nfO{h/ -afkm nufpg] ;]jf

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाको १० वटै स्वास्थ्य संस्थामा (नेबुलाईजर) श्वास प्रश्वासका रोगीलाई बाफ लगाउने सेवा शुरु भएको छ ।

आ.व. २०७५/०७६ मा गाउँपालिकाको बजेटबाट दीर्घ तथा नसर्ने रोग मध्ये दम निमोनिया तथा फोक्सोको समास्याबाट श्वासप्रश्वासमा कठिनाइ भएका बिरामीहरुलाई राहत होस भन्ने उद्देश्यले यो सेवाको विस्तार गरीएको हो ।

बगनासकाली गाउँपालिकाका सवै स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई फोक्सोका रोग र त्यसको व्यवस्थापनका लागि मेडिकल अफिसरबाटै प्रशिक्षण गराई यो सेवामा गुणस्तरियताका लागि ध्यान दिइएको छ । यस सेवाबाट तत्कालै अस्पताल जान नसक्ने बिरामीलाई सेवा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

bL3{tyf g;g]{/f]uLx?nfO{lgMzNs cf}iflw ljt/0f

पाल्पा : बगनासकाली गाँउपालिकाको आ.व. २०७५/०७६ को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार दीर्घ तथा नसर्ने रोगको उपचारलाई पनि संबोधन गरिएको छ । संसार भरी हाल नसर्ने रोगले प्रभाव फैलाई रहेको छ । यसको कारणबाट वर्षेनी करीब ३ करोड ६० लाख मानिसहरुको उत्पादनशील उमेरमा नै मृत्यु भइरहेको छ ।

दक्षिण एसियामा नेपाल जस्ता देशहरुमा समस्या बढ्दै गई जनस्वास्थ्य समस्याका रुपमा रहेको छ । अबको अभियान यस्ता खाले समस्याको न्यूनीकरण र समयमानै व्यवस्थापनका लागि ध्यान दिनु जनस्वास्थ्यको पहिलो प्राथमिकता र आवश्यकता रहेकोले बगनासकाली गाउँपालिकाको आ.व. २०७५/०७६ को स्वास्थ्य कार्यक्रममा दीर्घ तथा नसर्ने रोगको व्यवस्थापन तथा उपचारका लागि सानो भएपनि सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको हो । दीर्घ तथा नसर्ने रोग धेरै छन्, ती मध्ये बगनासकाली गाउँपालिकामा रक्तचाप (ब्लड प्रेसर) दम तथा श्वास प्रश्वासका रोगी र मधुमेहका (सुगर) बिरामीहरुको सख्या धेरै नै भएको ले, पहिलो प्राथमिकतामा उहाँहरुलाई केही राहत होस भन्ने उद्देश्यले, रक्तचाप (ब्लड प्रेसर) भएका बिरामीहरुलाई एम्लोडिपिन र मधुमेह (सुगर) भएका बिरामीहरुलाई मेटफरमिन र दमका रोगीहरुलाई आवश्यकता अनुसार वाफ लगाउने (नेबुलाईजर) सेवा र छारेरोगका बिरामीहरुले पनि

लामो समय औषधि खान पर्ने हुँदा उहाँहरुलाई फिनोबार्बिटोन औषधि नियमित उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ । मानिस बिरामी हुँदा, शारीरिक र मानसिक रुपमा ठूलो पीडा हुन्छ भने सामाजिक रुपमा पनि मूल्याङ्कन कमजोर हुँदै जाने हुँदा साच्चीकै चहराई घाउमा मल्हम पट्टी लगाए, जस्तै केही व्यक्तिलाई यस कार्यक्रमले ठूलो राहत दिन सक्छ भन्ने अपेक्षा गाउँपालिकाले गरेको छ ।

k|ylds pkrf/ ;fdfu|L x:tfGt/0f

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिका भित्रका सवै महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुलाई प्राथमिक उपचार बक्स वितरण गरि एको छ । समुदाय स्तरमा हुने सामान्य स्वास्थ्य समस्याका लागि सहयोग होस् भन्ने उद्देश्यले, अन्तर्राष्ट्रिय संस्था सिंगापूर रेडक्रम र प्रारम्भ भन्ने संस्थाले सामान तथा बक्स उपलब्ध गराएको हो । उक्त सामान बगनासकालीसम्म ल्याउन सहयोग गर्ने सघं संस्था तथा व्यक्तिलाई धन्यवाद दिदैं, एक समाहरोहका बीच अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्याल, उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले बगनासकाली गाउँपालिका वडा नं १ का म.स्वा.स्वयं सेविकाहरुलाई प्राथमिक उपचार बक्स हस्तान्तरणको शुभारम्भ गरी सम्पूर्ण वडामा वितरण गरिएको छ ।

Ho]7 tyf c;Qm /f]uLx?nfO{3/df g}pkrf/

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाले नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवा सहज र शुलभ तरिकाबाट घरदैलोमा नै दिने नीति तथा कार्यक्रम तय गरेको छ । जस अन्तरगत विगतदेखि विभिन्न स्वास्थ्य शिविर पनि गर्दै आई रहेको हो भने स्वास्थ्य सस्थाहरुको आफ्नै सकृयतामा पनि जनमुखी कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्दै आइरहेका छन् । जस अन्तर्गत ज्येष्ठ तथा असक्त नागरिकहरुलाई सहज र सरल तरिकावाट कसरी घरमा नै सेवा दिन सकिन्छ भन्ने छलफल पुस २५ गते खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकीमा इन्सेक पाल्पाको सहजीकरणमा सञ्चालन भई एउटा निष्कर्ष समेत निकालिएको थियो ।

इन्सेक पाल्पा प्रतिनिधि पत्रकारद्धय यज्ञमूर्ति तिमिल्सिना र दयाराज न्यौपानेले स्थानीय तह वहस संवाद कार्यक्रमको सहजिकरण गर्नु भएको थियो । स्वास्थ्य चौकी खानीगाउँमा भएको बहसबाट खानीगाउँको सवै टोलका ज्येष्ठ अपाङ्ग तथा असक्त बिरामीहरुका लागि साविकको सवै वडामा पुगेर ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने र उहाँहरुलाई स्वास्थ्य शिक्षा दिने निणर्य गरिएको थियो । वडा कार्यालयको समन्वय र स्वास्थ्य चौकीको सक्रियतामा सञ्चालन गरीने कार्यक्रमको शुरुवात साविकको वडा नं १ र २ का ज्येष्ठ नागरिकका लागि एउटै दिन स्वास्थ्य परीक्षण गरिने र अपाङ्ग असक्त जो हिड्डुल गर्न सक्नु हुन्न उहाँहरुका लागि घर घरमा नै गएर स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने गरी कार्ययोजना तयार गरिएको थियो । यो कार्यक्रमलाई सवै जनप्रतिनिधि, महिला स्वास्थ्य, स्वयं सेविका तथा सबैले सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भयो । यस कार्यक्रमको सम्भावना र प्रभावकारिताको अध्ययन गरी अन्य वडामा समेत सेवा बिस्तारका लागि स्वास्थ्य शाखाले पहल गर्ने कुरा स्वास्थ्य शाखा संयोजक मणिराम अधिकारीले बताउनु भयो ।

वडा महिला सदस्य रिता भट्टराईको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि गा.पा. स्वास्थ्य शाखा संयोजक मणिराम अधिकारी रहनु भएको थियो भने कार्यक्रमको सहजीकरण यज्ञमुर्ति तिमिल्सिना र कार्यक्रमको उद्घोषण स्वास्थ्य चौकी प्रमुख जीवलाल बस्यालले गर्नु भएको थियो ।

श्वासप्रश्वास रोगबाट बचाँउनका लागि तपसिलका उपायहरू अबलम्वन गर्नुहोला ।

१. बच्चाहरुलाई न्यानोमा राख्नुहोस् अर्थात चिसोबाट बचाउँनुहोस् ।

२. बच्चालाई रुघालाग्दा आमाको दूध साविक भन्दा बढी पटक खुवाउनुहोस् ।

३. बच्चालाई रुघा लागेमा घरेलु औषधि अदुवाको रस, मह, तुलसीको पात सहितको झोल बनाएर खुवाउनुहोस् ।

४. श्वासप्रश्वासको दर बढेको शंका हुनासाथ नजिकैको स्वास्थ्य संस्थामा जाचँ गराई प्राप्त सल्लाह अनुसार उपचार गर्नुहोस् ।

:jf:Yo rf}sLx?df kof]uzfnf ;]jfsf] z'ef/De

पाल्पा : बगनासकाली गाउँपालिकाले चापपानी स्वास्थ्य चौकी र नायरनमतलेस स्वास्थ्य चौकीमा प्रयोगशाला सेवाको शुभारम्भ गरेको छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको स्वास्थ्य नीति अनुसार आ.ब. २०७५/०७६ को स्वीकृत कार्यक्रमबाट पहिलो चरणमा नायरनमतलेस र चापपानी स्वास्थ्यचौकीमा प्रयोगशाला सेवाको शुरुवात गरिएको हो । गाउँपालिकाको ९ लाख ५० हजारबाट कर्मचारी र उपकरण तथा सामान व्यवस्थापन गरी प्रयोगशाला सेवा शुरु गरिएको हो । प्रयोगशाला शुभारम्भ समाहरोह पुस १२ गते चापपानी र पुस १३ गते नायरनमतलेस स्वास्थ्य चौकीमा गरिएको थियो । उक्त सेवाको शुभारम्भ गाउँपालिकाका अध्यक्ष तथा कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि कृष्णप्रसाद बस्याल गर्नुभएको थियो ।

उद्घाटन सभामा प्रयोगशाला सेवाको उद्देश्य माथि प्रकाश गाउँपालिकाका स्वास्थ्य शाखा संयोजक मणिराम अधिकारीले पार्नुभएको थियो भने ल्याब सेवाको महत्वका बारेमा पाल्पा अस्पतालका प्रयोगशाला प्रमुख मधुसुधन भट्टराईले जानकारी दिनु भएको थियो । स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पाका प्रमुख विश्वनाथ न्यौपानेले प्रयोगशाला सेवा गुणस्तरीय हुनुपर्ने र त्यसको सुनिश्चितताको लागि स्वास्थ्य कायालयले पहल गर्ने बिचार व्यक्त गर्दै बगनासकाली गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सेवा अन्य गाउँपालिकाको भन्दा राम्रो भएको बताउनु भयो । केही स्वास्थ्य सस्थाहरुको स्वास्थ्य गतिबिधि अझै कमजोर भएकाले ध्यान पुऱ्याउन उद्घाटन समाहरोहमा उहाँले आग्रह गर्नु भएको थियो । विभिन्न पार्टीका जिल्ला तथा गाउँपालिका स्तरीय एवं वडा स्तरीय नेता, विभिन्न सघं सस्थाका प्रतिनिधि, पत्रकारहरु, तथा समाजसेवीहरुले शुभकामना दिंदै प्रयोगशाला सेवाको चाजो पाँजो मिलाउने गाउँपालिकालाई धन्यवाद दिंदै गुणस्तरीय प्रयोगशाला सेवाको निरन्तरताका लागि सुझाव दिनु भएको थियो । गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले बगनासकालीको समृद्धिका लागि मोटरबाटो मात्र होईन शिक्षा स्वास्थ्यमा अर्थपूर्ण लगानी गरिने विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो । गाउँपालिकाकी उपाध्यक्ष सरस्वती चिदीले जनतालाई सहज स्वास्थ्य सेवा दिने गाउँपालिकाको नीति भएकाले प्रयोगशालाको सेवा बिस्तार गरिएकाले सवैले सेवा लिन आग्रह गर्नु भएको थियो । प्रमुख अतिथि गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद बस्यालले दुवै प्रयोगशालाका छुट्टा छुट्टै दिनमा उद्घाटन गर्दै बगनासकाली गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवामाआमुल परिवर्तनका लागि बजेट छुट्टयाउन कन्जुस्याई नगर्ने उद्घोष गर्दै कसैलाई पैसाकै समस्याले सामान्य समस्याको उपचारका लागि

कठिनाई भएमा गाउँपालिकाले ध्यान दिने र कतिपय गरीव असहाय बिरामीहरुलाई आफ्नो व्यक्तिगत रकम खर्चेर भए पनि सेवा गर्न पछि नपर्ने विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो । वडा नं ९ का वडा अध्यक्ष तथा चापपानी स्वास्थ्य चौकीको अध्यक्ष ठानेश्वर तिमिल्सिना र वडा नं ३ का वडा अध्यक्ष तथा नायरनमतलेस स्वास्थ्य चौकीका अध्यक्ष टीका बहादुर थापाको सक्रियतामा स्थापना भएको प्रयोगशालाको दीगोपनाका लागि अध्यक्षद्वयले प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भएको थियो । वडा अध्यक्षको अध्यक्षतामा भएको कार्यक्रमको सञ्चालन चापपानीमा स्वास्थ्य उपसंयोजक ठानेश्वर बस्याल र नायरनमतलेसमा स्वागत समितिका उपाध्यक्ष पदमबहादर थापा र सञ्चालन स्वास्थ्य चौकी प्रमुख सरद जि.सि.ले गर्नु भएको थियो ।

बगनासकाली गाउँपालिका
पाल्पा

बालमैत्री आचारसंहिता

स्थानीय तहलाइ बालमैत्री गराउनका लागि **बालबालिकाको** आचारसंहिता

- व्यक्तिगत सरसफाइमा ध्यान दिने र अरुलाइ पनि सरसफाइको लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- दिसा पिसाबको लागि चर्पीको प्रयोग गर्ने, चर्पीको प्रयोग गर्न जनचेतना जगाउने ।
- खाना खानु अघि र शौचालयको प्रयोग गरिसकेपछि साबुन पानीले हात धुने ।
- पढ्ने समय, खेल्ने समय, सुत्ने समय र आफ्ना अभिभावकलाइ सहयोग गर्ने निश्चित समय निर्धारण गर्ने ।
- विद्यालय समयमा अनिवार्य रुपमा आफ्नो कक्षाकोठामा उपस्थित हुने ।
- नियमित रुपमा विद्यालयको पोशाक लगाउने, विद्यालयको नीति नियम तथा अनुशासनको पूर्ण पालना गर्ने ।
- विद्यालय र समुदायमा संचालित अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागी हुने ।
- शिक्षकले पढाएको कुरा नबुझ्ेमा फेरी सोध्ने, गृहकार्य पूरा गर्ने र शिक्षकले भनेको मान्ने ।
- वालविवाहको लागि मञ्जुर नहुने र गाउँ टोलमा वालविवाह भएको वा हुने सुचना पाएमा वडा कार्यालय/गाउंपालिका/प्रहरीलाइ जानकारी दिने ।
- आफुभन्दा ठुलालाइ आदर र सानालाइ माया गर्नुका साथै कुनै नराम्रो काम वा संगत नगर्ने ।
- चुरोट, सुर्तीजन्य र मदिरा जन्य पदार्थको प्रयोग नगर्ने, खरिद विक्रिमा संलग्न नहुने ।
- बालक्लब र संजालको नियमित वैठक बसी बालमैत्री गाउँ बनाउन र निरन्तरताको लागि सचेतना जगाउने ।
- आफ्नो घरलाइ बालमैत्री गराउनको लागि पहल गर्ने ।

माथि उल्लेखित बालमैत्री आचारसंहिता मिति २०७५ कार्तिक १७ गते सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको प्रतिनिधिमुलक सहभागितामा तयार गरिएको हो ।

कृष्ण प्रसाद बस्याल
गाउँपालिका अध्यक्ष

बगनासकाली गाउँपालिका
धादिङ

बालमैत्री आचारसंहिता

स्थानीय तहलाइ बालमैत्री गराउनका लागि घरपरिवार र समुदायको आचारसंहिता

- गर्भवती महिलाहरुको उचित स्याहार गर्ने, स्वास्थ्यकर्मीको सुझाव अनुसार नियमित रुपमा जाँच गराउने।
- बच्चा जन्मेको ३५ दिन भित्रमा जन्मदर्ता गराउने ।
- साबुनपानीले हात धोएर मात्र बालबालिकालाई खाना खुवाउने, सबैले खाना खानु अघि र शौचालयको प्रयोग गरिसके पछि साबुनपानीले हातधुने ।
- आफ्नो घरमा बालबालिकालाई उपयुक्त हुने गरी शौचालय निर्माण गर्ने ।
- ३-४ वर्षका बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा भर्ना गर्ने ।
- ५-१८ वर्ष सम्मका बालबालिकालाइ अनिवार्य विद्यालय/मा.वि. मा पढ्न पठाउने ।
- विद्यालय पठाइएका बालबालिका विद्यालय गए/नगएको विषयमा ध्यान दिने ।
- आफ्ना बालबालिकाको विषयमा वा पढाइको विषयमा कम्तिमा २ महिनामा एक पटक विद्यालयमा सम्पर्क गर्न जाने ।
- आफ्नो घरपरिवार समुदायका बालबालिकालाइ कुलत र दुर्व्यसन बाट फस्नबाट जोगाउने, सुर्तिजन्य र मदिराजन्य पदार्थ खरिद विक्रिमा संलग्न नगराउने ।
- २० वर्ष उमेर नपुग्दै बालबालिकाको विवाह नगर्ने, नगराउने ।
- बालबालिकालाई भारी बोक्ने, धारिलो हतियार चलाउने, कलकारखानामा काम गर्ने, धेरै शारीरिक परिश्रम गर्ने जस्ता जोखिमपूर्ण कामहरु र उनीहरुले गर्न नसक्ने, नभ्याउने कुनै पनि प्रकारका काममा नलगाउने ।
- बालबालिका प्रति कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, कुटपिट, अपहेलना लगायत शारीरिक तथा मानसिक रुपमा आघात पुग्ने काम नगर्ने ।
- बालबालिका सम्बन्धी परिवार/ समुदायमा हुने छलफलमा उनीहरुलाई सहभागी गराउने ।
- बालबालिकालाई सत्य कुरा स्पष्ट संग व्यक्त गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- बालबालिकालाई पढ्ने, मनोरञ्जन गर्ने, आमाबुवालाई सहयोग गर्ने लगायतका कार्यको लागि समयतालिका बनाइदिने ।

माथि उल्लेखित बालमैत्री आचारसंहिता मिति २०७५ कार्तिक १७ गते सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको प्रतिनिधिमुलक सहभागितामा तयार गरिएको हो ।

कृष्ण प्रसाद बस्याल
गाउँपालिका अध्यक्ष

बगनासकाली गाउँपालिका
पाल्पा

बालमैत्री आचारसंहिता

स्थानीय तहलाइ बालमैत्री गराउनका लागि कार्यालय, संघ संस्थाको लागि आचारसंहिता

- बालबालिकाको क्षेत्रमा अधिकतम बजेट लगानी गर्ने ।
- स्थानीय तहको निर्णय प्रक्रिया (बालबालिकासंग सरोकार राख्ने विषय) मा १२–१८ वर्षका बालबालिकाको अनिवार्य सहभागिता गराउने ।
- भौतिक पूर्वाधार र सामाजिक संरचनाहरु बनाउँदा बालमैत्री गराउने ।
- बालबालिकालाई कुनै पनि आधारमा भेदभाव नगर्ने ।
- बालाबलिकालाई हिंसा, दुर्व्यवहार, हेला, वेवास्ता नगर्ने ।
- बालबालिकालाई जोखिमपूर्ण कार्यमा नलगाउने ।
- बालक्लब/बालसंजाल गठन र संचालनमा सहयोग गर्नुका साथै बालबालिकाको क्षमता विकासमा सहयोग गर्ने ।
- घरपरिवार, समुदाय र संस्थागत तवर बाट बालसहभागिता वृद्धिगर्ने, प्रोत्साहन गर्ने सचेतना जगाउने ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य, संरक्षणबाट वञ्चित र हिंसा, दुर्व्यवहारमा परेका बालबालिकाको उद्धार र विकासका लागि निरन्तर सक्रियताकासाथ कार्य गर्ने ।
- बालबालिकालाई बालमैत्री व्यवहार गर्ने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीतिले निर्धारण गरेका बालअधिकार सम्बन्धि सुचक पूरा गर्ने ।

माथि उल्लेखित बालमैत्री आचारसंहिता मिति २०७५ कार्तिक १७ गते सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको प्रतिनिधिमुलक सहभागितामा तयार गरिएको हो ।

कृष्ण प्रसाद बस्याल
गाउँपालिका अध्यक्ष

बगनासकाली गाउँपालिका
पाल्पा

बालमैत्री आचारसंहिता

स्थानीय तहलाइ बालमैत्री गराउनका लागि **शैक्षिक संस्थाको** आचारसंहिता

- बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक दण्ड नदिने ।
- दण्डरहित वातावरण र बालमैत्री व्यवहार प्रदर्शन गर्दै शिक्षण क्रियाकलाप गर्ने । (नम्र व्यवहार र हसिलो मुहारका साथ पढाउने)
- विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा बालक्लबको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- शिक्षक, विद्यार्थी र कर्मचारी सबै विद्यालयमा तोकिएको समयमा आउने ।
- तोकिए बमोजिम शिक्षण तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप गर्ने ।
- विद्यालय भित्र राजनीति नगर्ने ।
- विद्यालय हाता भित्र सुर्ती, गुट्का, धुमपान, मदिरापान वा अन्य कुनै पनि नशालु पदार्थ सेवन नगर्ने । विद्यालय आसपास १०० मिटर भित्र उक्त पदार्थहरु विक्रि वितरण गर्न नपाइने ।
- बालमैत्री शौचालयको व्यवस्था गर्ने ।
- साबुन पानीले हातधुने बानीको विकास गराउने ।
- सफा पिउने पानी र बालमैत्री धाराको व्यवस्था गर्ने ।
- प्राथमिक उपचारका लागि उचित व्यवस्थापन र समय समयमा स्वास्थ्य परिक्षणको व्यवस्था गर्नु पर्ने । बालमैत्री सम्पर्क शिक्षक तोक्ने
- विद्यालय हाता भित्र बाल बगैंचा र आवश्यक खेल सामाग्री व्यवस्था गर्ने ।
- विद्यालय उमेरका सम्पूर्ण बालबालिकालाई अनिवार्य विद्यालय भर्ना गर्ने ।
- भर्ना भइ विद्यालय आउन छोडेका विद्यार्थीलाइ पुनः विद्यालयमा आउने वातावरण सिर्जना गराउने ।
- विद्यालयमा प्रत्येक हप्ता अतिरिक्त क्रियाकलाप गर्ने र सबै बालबालिकालाई भाग लिन सक्ने वातावरण सिर्जना गर्ने ।
- बालबालिकासंग सरोकार राख्ने विषयहरुमा निर्णय गर्दा बालबालिकाको सहभागिता गराउने ।
- कुनै पनि विद्यार्थीलाई धर्म, जात, धनि, गरिबको नाममा भेदभाव नगरी अध्यापन गर्ने ।
- जंकफुड निषेध गर्ने ।
- विद्यार्थीलाई आफ्नो नामले मात्र संवोधन गर्ने (उपनाम प्रयोग नगर्ने)
- स्तनपान कक्षको व्यवस्थापन गर्ने
- विद्यालय वरिपरि ध्वनी निषेध गर्ने
- विद्यालय भवन तथा हाताभित्र अनाधिकृत प्रवेशमा रोक लगाउने ।

माथि उल्लेखित बालमैत्री आचारसंहिता मिति २०७५ कार्तिक १७ गते सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको प्रतिनिधिमुलक सहभागितामा तयार गरिएको हो ।

....

कृष्ण प्रसाद बस्याल
गाउँपालिका अध्यक्ष

5fkfdf augf;sfnL

जनचेतना दैनिक □ वर्ष २४ अंक १३२

बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धि अभिमुखिकरण

पाल्पा, (बगनासकालि), मंसिर १९/ बगनासकाली गाउँपालिकामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धि एक दिने अभिमुखिकरण कार्यक्रम भएको छ । गाउँपालिकाले बाल मैत्री स्थानीय शासन अवलम्बनका लागि गाउँपालिका भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई अभिमुखिकरण तालिम दिएको हो ।

बाल बचाउँ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बाल सहभागिता जस्ता बाल अधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, संरचना, प्रणाली, कार्य प्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने उद्देश्य अनुरुप गाउँपालिकाकाले शिक्षक, विद्यार्थी, सरोकारवालाहरुलाई छुट्टाछुटै रुपमा प्रशिक्षण दिँदै आएको छ । अभिमुखिकरण कार्यक्रममा गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले बालमैत्री स्थानीय शासन के हो ? किन आवश्यक छ र बालबालिकामा लगानी किन गर्ने सम्बन्धमा सहजिकरण गरेका थिए । अधिकार र अर्थपूर्ण सहभागीतालाई संस्थागत गर्ने तथा बाल अधिकारलाई मूलप्रवाहीकरण गरी बाल अधिकारलाई सुनिश्चित गरी आफ्नो नीति, कार्यक्रममा लागू गर्ने सूचकहरुको विषयमा जानकारी दिए । यस्तै गरी बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यदलका सदस्य एवं स्वास्थ्य संयोजक मणीराम अधिकारीले स्वास्थ्य क्षेत्रसंग सहभागीहरुले बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गर्न सबैले आफ्नो स्थानबाट सहयोग प्रतिवद्धता समेत व्यक्त गरेका थिए । कार्यक्रममा गाउपालिका उपाध्यक्ष सरस्वती चिदी, न्यायिक समितिका पदाधिकारी, स्वास्थ्यकर्मी सहित ३५ जनाको सहभागिता रहेको थियो । कार्यक्रम बगनासकाली गाउँपालिकाका अध्यक्ष

'स्वास्थ्य क्षेत्रको विकाससँगै समृद्धि'

पाल्पा, माघ १६/बगनासकाली गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले स्वास्थ्य क्षेत्रको विकाससँगै समृद्धिको बाटोमा गाउँपालिका अगाडि बढेको बताएका छन् । गाउँपालिकाको वडा ७ मा स्वास्थ्य शाखाको आयोजना र जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पाको समन्वयमा भएको स्वास्थ्य संस्था स्तरीय प्रशिक्षण कार्यक्रममा अध्यक्ष बस्यालले यस्तो बताएका हुन् । उनले संवेदनशील जस्तो स्वास्थ्य क्षेत्रको विकास भए मात्रा समृद्धि हुने भन्दै त्यसका लागि गाउँपालिकाले दीर्घकालिन योजना बनाएर अगाडि बढेको बताए । अध्यक्ष बस्याले भने, 'विपन्न वर्गका जनताहरु अब सामान्य उपचारको अभावमा मर्न पर्दै ।' गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखाका संयोजक मणिराम अधिकारीले स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ कर्मी र व्यवस्थापन समितिको कार्यक्षमता बढाई जनताको पहुचमा सहज रुपमा स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने अभियानमा गाउँपालिका लागेको बताए । उनले गाउँपालिकामा हुने स्वास्थ्य सम्बन्धी दैनिका क्रियाकलापहरुलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने प्रतिवद्धता व्यक्त गरे । कार्यक्रममा सुआहारा फिल्ड संयोजक दिनेश घिमिरे, पत्रकार दयाराज न्यौपाने लगाएतले गाउँपालिकाका हरेक सकारात्मक गतिविधिले स्वास्थ क्षेत्रमा सुधारको मार्ग प्रस्त गर्ने बताए । कार्यक्रम वडा अध्यक्ष गुनबहादुर बुढाथोकीको अध्यक्षता, स्वास्थ्य शाखाका उप संयोजक ठानेश्वर बस्यालको सञ्चालनमा भएको थियो ।

करुवा २०७५ माघ २१ गते सोमबार

खानीगाउँको घरघरमा स्वास्थ्य सेवा

पाल्पा (करुवा)। बगनासकाली गाउँपालिका वडा नम्बर ७ खानीगाउँमा ज्येष्ठ अपांग तथा अशक्त नागरिकहरुका लागि घरघरमा स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सुरु भएको छ । खानीगाउँ स्वास्थ्य चौकीको आयोजना, बगनासकाली गाउँपालिकाको समन्वय र इन्सेक आवद्ध मानवअधिकार निगरानी समूहको सहयोगमा अभियान सुरु भएको हो । यो कार्यक्रम संचालनका लागि

अभियानको पहिलो दिन साविकका वडा नं. १ र २ का ६० वर्ष माथिका ५० जना बढी लक्षित समूहको स्वास्थ्य परीक्षण गरिनुका साथै औषधी आवश्यक परामर्श दिइएको छ ।

अभियानको शुभारम्भ गर्दै बगनासकाली गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद बस्यालले अपांगता भएकै कारण वा उमेर घर्केपछि बिरामी हुँदा उपचारको लागि स्वास्थ्यसंस्थामा जानका

अभियानले स्थानीय सरकार घर घरमा आएको महसुस हुने भएकोले पनि गाउँपालिका भित्रका अन्य वडाहरुमा पनि बिस्तार गर्दै लगिने बताए ।

बगनासकाली स्थास्थ्य शाखा संयोजक मणिराम अधिकारीले स्वास्थ्यकर्मीहरुले सक्नेहरुलाई टोल टोलको पायक पर्ने स्थानमा जम्मा गरेर र नसक्नेहरुलाई घर घरमै पुगेर स्वास्थ्य परिक्षणसँगै औषधी वितरण गरिनुका साथै रुपमा बितरण गर्न थालिएको समेत जानकारी गराए ।

इन्सेक पाल्पा जिल्ला प्रतिनिधि यज्ञमूर्ति तिमिल्सिनाले पछिल्लो समय रोजगारी वा पढाईको सिलसिलामा युवाहरु घर बाहिर रहेको सन्दर्भमा गाउँघरमा अधिकांश बृद्धबृद्धाहरु रहेको र स्वास्थ्कर्मीहरु घरघरमा पुग्दा आफ्नै छोराछोरी आए जस्तो अनुभुति हुने भएकोले यो कार्यक्रम निकै प्रभावकारी हुने बताए ।

स्वास्थ्यचौकी प्रमुख जीवलाल बस्यालले स्वास्थ्य चौकीका कर्मचारीहरु दिन अनुसार टोल टोलमा पुग्ने बताए । कार्यक्रममा जनप्रतिनिधि, स्वास्थ्यकर्मी, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, मानवअधिकार निगरानी समूहका प्रतिनिधि, पत्रकार लागयतको सहभागिता रहेको थियो । कार्यक्रम वडा नं. ७ का अध्यक्ष गुन बहादुर बुढाथोकीको अध्यक्षता र सिनियर अनमी सिता गौतमको सञ्चालनमा कार्यक्रम चलेको थियो । कार्यक्रमपछि स्थानीय झाँक्रीस्थान निवासी दृष्टिबिहिन बेदराज भट्टराईलाई गाउँपालिका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले २५ केजी चामल र उनकी ९१ वर्षीया आमालाई न्यानो कपडा समेत प्रदान गरे । साथै उनीहरुको

परेवा पाल्पा जिल्ला प्रशासन कार्यालय स्थायी दर्ता नं. २७ २०७२ ०७३ पाल्पा जिल्ला हुलाक कार्यालय द.नं. २५ २०७० ०७१

बगनासकालीमा बालमैत्री स्थानीय शासनसम्बन्धि अभिमुखीकरण

पाल्पा, परेवा/बगनासकाली गाउपालिकाको आयोजनामा गाउपालिकाको सभाहलमा बाल मैत्री स्थानीय शासन अवलम्बनका लागि बगनासकाली गाउँपालिकाभित्रका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि १ दिने बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न भयो।

बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बाल सहभागिताजस्ता बाल अधिकारका सवाललाई स्थानीयतहको नीति, संरचना, प्रणाली र कार्य प्रक्रिया र ...

गाउँपालिकाले आगामी २०७६ सालको मंसिर मसान्तसम्ममा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्ने कार्यक्रम रहेको छ । यसको सफल कार्यान्वयनका लागि विभिन्न खुट्किलाहरू पूरागरेको हुनेपर्ने र सोही सूचकहरू पूरा गर्न कार्यक्रमहरू तय भएको बुझिएको छ ।

मंसिर १८ मा गाउँपालिकाका स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि भएको अभिमुखीकरणमा बगनासकाली गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले बालमैत्री स्थानीय शासन के हो ? किन ...

अधिकारलाई सुनिश्चित गर्ने विषयमा प्रस्तुतीकगर गरेका थिए । उनले बालअधिकारको विषय आफ्नो नीति,कार्यक्रममा लागूगरी व्यवहारमा समेत प्रयोगमा ल्याउने विषयहरू र सूचकहरुको वारेमा समेत प्रस्तुति र खेका थिए । यस्तै गरी बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यदलका सदस्य एवं स्वास्थ्य संयोजक मणीराम अधिकारीले स्वास्थ्य क्षेत्र संग सम्वन्धित सूचकहरूको सम्बन्धमा जानकारी दिएका थिए ।

कार्यक्रममा बगनासकाली गाउँपालिकाका प्रमुख कृष्णप्रसाद ...

शासन कार्यदलका सदस्य मणीराम अधिकारी न्यायिक समिति पदाधिकारीहरू सहित ३५ जना सहभागिता रहेको थियो ।

कार्यक्रम बगनासका गाउँपालिकाका प्रमुख कृष्णप्र वस्यालको अध्यक्षता, बालमै स्थानीय शासन कार्यदलका स मणीराम अधिकारीको स्वाग बालमैत्री स्थानीय शासन कार्या ईकाइका फोकल पर्स आचार्यको सञ्चालनमा स परेवाले जानकारी प्राप्त ग

बगनासकालीमा लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको कार्यक्रम

पाल्पा, मंसिर ९/बगनासकाली गाउँपालिकाले लैङ्गिक हिंसाविरुद्धको १६ दिने अभियानको पहिलो चरणको कार्यक्रम गरेको छ ।

गाउँपालिकाले आइतबार सेतो रिवन वितरण तथा अभियान शुभारम्भ गरेको हो । 'लैङ्गिक हिंसा र दुर्व्यवहार : छैन हामीलाई स्वीकार' भन्ने नाराका साथ लैङ्गिक हिंसाविरुद्धको १६ दिने अभियान सुरु भएको छ । अभियानलाई गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरी प्रभावकारी रुपमा मनाउने गाउँपालिकाले जनाएको छ । पहिलो चरणको कार्यक्रममा पुरुष वर्गवाट महिला एवं बालिकाहरु प्रति हुने हिंसा विरुद्धमा पुरुष र युवाहरुले व्यक्तिगत वा संस्थागत रुपमा प्रतिवद्धता जनाएका छन् । कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि मेलमिलाप कर्ताहरुका राष्ट्रिय प्रशिक्षक ...

स्तरमा महिला हिंसालाई निषेध र निरुत्साहित गर्ने कार्यमा सबै लाग्नुपर्ने बताए । कार्यक्रममा गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष एवं न्यायिक समितिका संयोजक सरस्वती चिदीले गाउँपीलकाले महिलाविरुद्ध हुने सबै किसिमका हिंसाप्रति शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरेको बताइन् ।

सन् १९९१ देखि शुरु भएको लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको अभियान प्रत्येक ...

सालदेखि मात्रै लैंगिक हिंसा बि... विभिन्न कार्यक्रम गरी मनाउन थाले थियो । गएको मंसिर २ ... मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार ... हिंसा बिरुद्धको अभियान भने नो... महिनाको २५ तारिखमा मनाउन ... हो । सोही अनुरुप गाउँपालिका... कार्यक्रमका बीच १६ दिने अभिय... सञ्चालन गरेको छ । का...

पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिक

बालमैत्री बगनासकालीका लागि प्रयास

पाल्पा बगनासकाली गाउँपालिकामा बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धि एक दिने अभिमुखिकरण कार्यक्रम भएको छ। गाउँपालिकाले बाल मैत्री स्थानीय शासन अवलम्बनका लागि गाउँपालिका भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत स्वास्थ्य कर्मीहरुलाई अभिमुखिकरण तालिम दिएको हो।

बाल बचाउँ, बाल संरक्षण, बाल विकास र अर्थपूर्ण बाल सहभागिता जस्ता बाल अधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, ...

दिए । यस्तै गरी बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यदलका सदस्य एवं स्वास्थ्य ... व्यक्त गरेका थिए । कार्यक्रममा गाउँपालिका उपाध्यक्ष सरस्वती चि...

गाउँले देउराली साप्ताहिक समाचार पत्र वर्ष - २५ अंक - ३६ (RURAL DEURALI WEEKLY NEWS PAPER) जिल्ला प्रशासन कार्यालय पाल्पा दर्ता नं. १८ पाल्पा जिल्ला हुलाक दर्ता नं. १/०७०/०७१

बगनासकालीको सार्वजनिक सुनुवाइ सम्पन्न

पाल्पा, बगनासकाली गाउँपालिकाले पुस २२ गते सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम गरेको छ । बगनासकाली गाउँपालिकाको सभा हलमा भएको चालु आव २०७५।०७६ को प्रथम सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा गाउँपालिकाका विभिन्न सेवाग्राहीहरुले जिज्ञासा राखेका थिए । सहभागी मध्ये थमानसिंह थापाले विकास निर्माण गर्दा वातावरणीय पक्षलाई ध्यान नदिई जथाभावी डोजर प्रयोग गरेको गुनासो गर्दै बाटो जथाभावी खन्दा पीउने पानीको मुहान सुकेको र हिउँदमा धुँलोले सताएको बताए ।यस्तै जनप्रतिनिधिले जनताको गुनासो सुन्न जनताको घरदैलोमा जानुपर्ने सुझाव सहभागीले राखेका थिए । उनीहरुले जनप्रतिनिधि कर्मचारीजस्तो १० देखि ४ त्यो पनि कार्यालयमा सीमित भएको प्रति गुनासो गर्दै चुनावका बेला भोट माग्न जाँदा घरदैलोमा गएझैं सेवाका बारेमा घरदैलो गर्नुपर्ने पत्रकार विष्णुप्रसाद घिमिरेले सुझाव दिएका थिए ।

भूकम्प पीडितले भुकम्पबाट पीडित परिवारले अहिलेसम्म राहत नपाएको गुनासो गर्दै कर्मचारीको व्यवहार प्रति आलोचना गरेका थिए । उनीहरुले भुकम्प पीडित कर्मचारी ...

सञ्चालन हुनुपर्ने बताए । उनले कृषि क्षेत्र र युवालाइ प्रमाणापत्र धितो दिएर ऋण दिएको कार्यक्रम गाउँपालिकाको उत्कृष्ट भए पनि ठूला लगानी भएको योजनाको प्रभावकारिता नदेखिएको बताए । कार्यक्रममा नेपाल पत्रकार महासंघकै पूर्व अध्यक्षहरु गोविन्द भट्टराई र झपेन्द्र गहिरे, बगनासकाली पत्रकार समूहका अध्यक्ष दीपक ढुंगानालगायतले मन्तव्य राखेका थिए । कार्यक्रममा गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सुन्दरप्रसाद श्रेष्ठले आफूले सोचेभन्दा कम प्रश्न तथा सुझाव आएको बताउँदै प्राप्त सुझावलाई कार्यान्वयन गर्दै जाने प्रतिवद्धता जनाए । गाउँपालिकाका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद बस्यालले चालु आवमा सञ्चालन भएका विभिन्न क्षेत्रका योजना र प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गरे । उनले सबैको सहयोग, सल्लाह र सुझावका आधारमा गाउँपालिकालाई नमूना बनाउन आफूहरु लागेको प्रष्ट पारे । कार्यक्रम गाउँ पालिकाका अध्यक्ष बस्यालको अध्यक्षता, उपाध्यक्ष सरस्वती चिदीको स्वागत र पत्रकार यज्ञमूर्ति तिमिल्सिनाको सञ्चालनमा सम्पन्न भएको थियो । कार्यक्रमम... पत्रकार दयाराज न्यौपानलेले सेवाग्राहीबाट संकलित सुझाव...

बगनासकालीका विद्यार्थीहरुलाई न्यानो कपडा वितरण

पाल्पा, मंसिर १४/बगनासकाली गाउँपालिका २ पोखराचोक स्थित जनता प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययनरत ...

चिसोका कारण विद्यालय अनुपस्थित हु... भएकाले उनीहरुलाई विद्यालय शिक्षाम... नियमित गराउन व्यक्तिगत रुप...